

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 5^{ης} Μαρτίου 2008

**σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία
δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης
Ηλεκτρισμού Α.Ε.**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

1.	ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....	5
1.1.	Η επιχείρηση.....	5
1.1.1.	Το καταστατικό της εταιρείας	5
1.1.2.	Οι δραστηριότητες της εταιρείας	6
1.2.	Ελληνικός κλάδος λιγνίτη	8
1.2.1.	Εισαγωγικά στοιχεία για το λιγνίτη.....	8
1.2.2.	Νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.....	11
1.2.3.	Ο κατάλογος των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα	13
1.2.4.	Οι αποφάσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας σε σχέση με τα δημόσια κοιτάσματα.....	17
1.2.4.1.	Τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας για τα οποία έχουν παραχωρηθεί μόνο δικαιώματα αναζήτησης.....	18
1.2.4.2.	Τα δημόσια κοιτάσματα για τα οποία έχουν εκχωρηθεί δικαιώματα τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης	19
1.2.4.3.	Τα υπόλοιπα δημόσια κοιτάσματα για τα οποία ΔΕΝ έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα.....	22
1.2.4.4.	Συμπέρασμα σχετικά με την εκχώρηση δικαιωμάτων για τα δημόσια κοιτάσματα.....	23
1.2.5.	Η παραγωγή λιγνίτη και οι επιπτώσεις από την κατοχή των δικαιωμάτων από τη ΔΕΗ	23
1.3.	Ο ελληνικός κλάδος ηλεκτρικής ενέργειας	26
1.3.1.	Εισαγωγή στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο.....	27
1.3.2.	Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	30
1.3.2.1.	Εγκατεστημένη ισχύς	30
1.3.2.2.	Οι διαδικασίες αδειοδότησης για νέες μονάδες	33
(β)	Άδειες για μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και μονάδες ΣΘΗ.....	34
(γ)	Άδειες για μονάδες εκτός εκείνων τύπου ΑΠΕ και ΣΘΗ.....	35
(δ)	Συμπέρασμα για τη χορήγηση αδειών για μονάδες ηλεκτροπαραγωγής.....	40
1.3.2.3.	Πραγματική παραγωγή και ο ειδικός ρόλος του λιγνίτη.....	40
1.3.3.	Εισαγωγές.....	45
1.3.4.	Αγορά χονδρικής	47

1.3.5.	Μεταφορά και διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα.....	50
1.3.6.	Λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας.....	51
2.	Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	53
2.1.	Η καταγγελία και η επίσημη προειδοποιητική επιστολή	53
2.2.	Οι απαντήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ.....	53
2.2.1.	Αναφορικά με την αγορά προμήθειας λιγνίτη.....	53
2.2.2.	Αναφορικά με τα δικαιώματα της ΔΕΗ για την εκμετάλλευση λιγνίτη.....	54
2.2.3.	Αναφορικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη.....	55
2.3.	Τα πρόσθετα στοιχεία που υποβλήθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία μετά την απάντηση στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή.....	56
2.4.	Η συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή.....	58
2.5.	Οι απαντήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ στη συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή.....	59
2.6.	Άλλες επιστολές	61
3.	ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ.....	61
3.1.	Διαδικασία βάσει της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων	61
3.2.	Διαδικασία σχετικά με την οδηγία 2003/54/EK.....	63
4.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	63
4.1.	Εφαρμογή του άρθρου 86 της συνθήκης ΕΚ	63
4.2.	Κρατικό μέτρο αντίθετο προς τα άρθρα 82 και 86.....	64
4.2.1.	Σχετικές αγορές	65
4.2.1.1.	Σχετικές αγορές προϊόντος	65
4.2.1.2.	Σχετικές γεωγραφικές αγορές.....	67
4.2.2.	Δεσπόζουσα θέση	69
4.2.2.1.	Λιγνίτης	69
4.2.2.2.	Χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.....	70
4.2.3.	Σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς	70
4.2.4.	Ασυμβίβαστος χαρακτήρας του κρατικού μέτρου	71
4.2.4.1.	Το νομικό πλαίσιο	71
4.2.4.2.	Τα κρατικά μέτρα	72
4.2.4.3.	Ανάλυση	72
4.2.4.4.	Συμπέρασμα	89
4.2.5.	Έλλειψη θεμελίωσης επί του άρθρου 86 παράγραφος 2.....	89

4.2.6.	Επηρεασμός των συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών	89
4.2.7.	Μέτρα αποκατάστασης.....	90

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 86 παράγραφος 3,

Έχοντας παράσχει στις ελληνικές αρχές και στη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε. (στο εξής: «ΔΕΗ»), με επιστολές της 1ης Απριλίου 2004, της 3ης Μαΐου 2004, της 21ης Σεπτεμβρίου 2005 και της 18^{ης} Οκτωβρίου 2006, αντιστοίχως, την ευκαιρία να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους επί των αιτιάσεων που διατύπωσε η Επιτροπή σε σχέση με την ελληνική νομοθεσία για τα δικαιώματα εξόρυξης λιγνίτη, Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

*****

1. ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1.1. Η επιχείρηση

1. Η ΔΕΗ είναι εταιρεία η οποία εδρεύει στον Δήμο της Αθήνας, στην Ελλάδα. Είναι μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα από την άποψη των πάγιων στοιχείων ενεργητικού¹, και δραστηριοποιείται κυρίως στην Ελλάδα και στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του λιγνίτη. Στα τέλη του 2006, η ΔΕΗ απασχολούσε 26.208 εργαζόμενους. Το 2006, η ΔΕΗ πραγματοποίησε συνολικά έσοδα ύψους 4.787 εκατ. ευρώ, ενώ τα κέρδη της μετά τους φόρους ανήλθαν σε 22 εκατ. ευρώ.

1.1.1. Το καταστατικό της εταιρείας

2. Η ΔΕΗ ιδρύθηκε το 1950 με τον ελληνικό νόμο 1468² ως δημόσια επιχείρηση ανήκουσα κατά 100% στο Δημόσιο και έχουσα αποκλειστικό δικαίωμα παραγωγής, μεταφοράς και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε ολόκληρη την Ελλάδα.
3. Το 1996, με το νόμο 2414/1996 περί εκσυγχρονισμού των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών εξουσιοδοτήθηκε η Ελληνική Δημοκρατία να μετατρέψει τη ΔΕΗ σε μετοχική εταιρεία, της οποίας αποκλειστικός μέτοχος θα ήταν το Ελληνικό Δημόσιο.
4. Την 1η Ιανουαρίου 2001, σύμφωνα με το άρθρο 43 του ελληνικού νόμου 2773/1999 σχετικά με την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, με τον οποίο μεταξύ

¹ Το συνολικό ενεργητικό της ΔΕΗ στα τέλη του 2006 έφτανε στα 12.938 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με τα ενοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα του 2006 που δημοσιεύτηκαν από τη ΔΕΗ στις 30 Μαρτίου 2007 (είναι διαθέσιμα στο δικτυακό τόπο της ΔΕΗ: <http://www.dei.gr>).

² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τόμος Α, τεύχος 169.

άλλων ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία η οδηγία ΕΚ 96/92³ (πρώτη οδηγία της ΕΚ για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας), και δυνάμει του προεδρικού διατάγματος 333/2000, η ΔΕΗ μετετράπη σε «ανώνυμη εταιρεία» με μετοχικό κεφάλαιο ύψους 222 δισεκατομμυρίων δραχμών (650 εκατ. ευρώ). Στις 12 Δεκεμβρίου 2001, η ΔΕΗ εξέδωσε για πρώτη φορά μετοχές στο Χρηματιστήριο Αξιών της Αθήνας, καθώς και στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου (London Stock Exchange) υπό τη μορφή «Global Depositary Receipts» (Διεθνή Αποθετήρια Έγγραφα). Ακολούθως, η Ελληνική Δημοκρατία πώλησε μερικές από τις μετοχές της, τον Δεκέμβριο του 2002 και τον Οκτώβριο του 2003.

5. Σύμφωνα με το άρθρο 43 παράγραφος 3 του νόμου 2773/1999, η συμμετοχή του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας καθ' οιονδήποτε χρόνο δεν μπορεί να είναι κατώτερη του 51% των μετοχών της εταιρείας με δικαίωμα ψήφου, ακόμη και μετά από κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Συνεπώς, η ΔΕΗ ελέγχεται από το Ελληνικό Δημόσιο. Σημερινοί μέτοχοι της ΔΕΗ είναι οι παρατιθέμενοι στον κατωτέρω πίνακα:

Πίνακας 1– Μέτοχοι της ΔΕΗ στις 31.12.2006

Μέτοχος	Ποσοστό μετοχών
Ελληνικό Δημόσιο	51,12
ΟΑΠ –ΔΕΗ (πρόκειται για το συνταξιοδοτικό ταμείο του προσωπικού της ΔΕΗ) ⁴	3,81
Fidelity Investments	5
Μετοχές σε ελεύθερη διαπραγμάτευση. Χρηματιστήρια Αθηνών και Λονδίνου	40,07

6. Σύμφωνα με το άρθρο 8 του καταστατικού της ΔΕΗ, που εγκρίθηκε με το προεδρικό διάταγμα 333/2000, αν ένας μέτοχος αποκτήσει πάνω από το 5% του μετοχικού κεφαλαίου της ΔΕΗ, δεν έχει δικαιώματα ψήφου στη γενική συνέλευση των μετόχων για το ποσοστό που υπερβαίνει το 5%. Το όριο αυτό δεν ισχύει για το ελληνικό κράτος.

1.1.2. Οι δραστηριότητες της εταιρείας

7. Η ΔΕΗ δραστηριοποιείται κυρίως στην Ελλάδα. Η ΔΕΗ αναπτύσσει οικονομική δραστηριότητα κυρίως στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του λιγνίτη. Το 2005, η ΔΕΗ παρήγαγε το 96% της ηλεκτρικής ενέργειας που παρήχθη στην Ελλάδα⁵

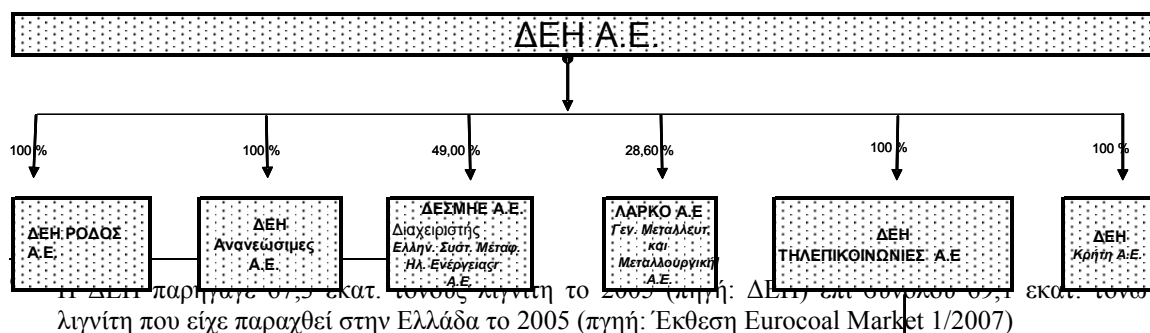
³ Οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, Επίσημη Εφημερίδα (ΕΕ L 27 της 30.1.1997, σ. 20).

⁴ Το συνταξιοδοτικό ταμείο του προσωπικού της ΔΕΗ (Οργανισμός Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ) δημιουργήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 34 του ελληνικού νόμου 2773/1999 για την ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ, που ορίζει ότι ο οργανισμός αυτός είναι πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

⁵ Πηγή: Ετήσιο δελτίο της ΔΕΗ για το 2005

και 97% του λιγνίτη που παρήχθη στην Ελλάδα⁶. Η ΔΕΗ δραστηριοποιείται επίσης σε άλλες αγορές, όπως οι τηλεπικοινωνίες, οι τεχνικές μελέτες, η παροχή συμβουλών και τεχνικών εμπορικών υπηρεσιών.

8. Σε ό,τι αφορά τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, η ΔΕΗ είναι η επιχείρηση που είχε κατά το παρελθόν εκ του νόμου το μονοπώλιο στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και αποτελεί σήμερα τον κυριότερο παραγωγό και προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Προκειμένου για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας, η ΔΕΗ είναι ο βασικός προμηθευτής για τους επιλέγοντες πελάτες και, βάσει του ελληνικού κανονιστικού πλαισίου, είναι υποχρεωμένη να επιτελεί και μια σειρά πρόσθετων καθηκόντων. Πρώτον, η ΔΕΗ είναι αποκλειστικός προμηθευτής όλων των μη επιλεγόντων πελατών ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 26 παράγραφος 1 του νόμου 2773/1999) στην Ελλάδα. Δεύτερον, η ΔΕΗ αποτελεί τον προμηθευτή που λειτουργεί σαν «τελευταίο καταφύγιο» (last resort) για τους επιλέγοντες πελάτες στην περίπτωση που αδυνατούν να βρουν άλλον προμηθευτή (άρθρο 26 παράγραφος 2 του νόμου 2773/1999). Τρίτον και τελευταίο, η ΔΕΗ αποτελεί τον αποκλειστικό προμηθευτή και αγοραστή χονδρικής για τα μη διασυνδεδεμένα νησιά (άρθρο 11 παράγραφος 3 του νόμου 2773/1999). Εκτός από τις δραστηριότητες που αναπτύσσει στον τομέα της παραγωγής και της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, η ΔΕΗ είναι αποκλειστικός ιδιοκτήτης των στοιχείων ενεργητικού του δικτύου μεταφοράς και διανομής στο υπόψη κράτος μέλος, διαχειρίζεται το δίκτυο διανομής αλλά όχι και το δίκτυο μεταφοράς. Ειδικότερα, η διαχείριση του δικτύου μεταφοράς γίνεται από τον ΔΕΣΜΗΕ (Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας), ο οποίος ανήκει κατά 51% στο ελληνικό Δημόσιο και κατά 49% στους παραγωγούς, ανάλογα με το ενεργητικό ηλεκτροπαραγωγής που διαθέτουν (στην ουσία σήμερα πρόκειται για τη ΔΕΗ).
9. Σε ό,τι αφορά τον τομέα του λιγνίτη, η ΔΕΗ είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός λιγνίτη στην Ελλάδα, ο δεύτερος μεγαλύτερος παραγωγός λιγνίτη στην Κοινότητα και ο πέμπτος μεγαλύτερος στον κόσμο⁷.
10. Ενώ ο κύριος όγκος των δραστηριοτήτων στους τομείς της παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και του λιγνίτη ασκείται από την ίδια τη ΔΕΗ, η ΔΕΗ ασκεί επίσης τις εν λόγω δραστηριότητες αλλά και άλλες μέσω θυγατρικών⁸. Στον πίνακα που ακολουθεί, με βάση το πλέον πρόσφατο ετήσιο δελτίο της ΔΕΗ, εμφανίζονται οι κύριες θυγατρικές και οι μειοψηφούντες μέτοχοι της ΔΕΗ.

⁷ Πηγή: Ετήσια δελτία ΔΕΗ για το 2004 και 2005

⁸ Ειδικότερα, οι εταιρείες «ΔΕΗ Ρόδος», «ΔΕΗ Ανανεώσιμες» και «Wind PPC» ασχολούνται με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ η ΛΑΡΚΟ δραστηριοποιείται στον πετρελαιοειδικό κλάδο (εκμεταλλεζόμενη ένα μικρό ορυχείο, βλ. σημείο 1.2.3).

11. Το έτος 2006⁹, η ΔΕΗ πραγματοποίησε συνολικά έσοδα ύψους 4.787 εκατ. ευρώ, περιλαμβανομένων 4.442 εκατ. ευρώ από πωλήσεις ενέργειας (κυρίως ηλεκτρικής ενέργειας). Πραγματοποίησε κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων, γνωστά διεθνώς ως «EBITDA», ύψους 740 εκατ. ευρώ και κέρδη μετά τους τόκους ύψους 22 εκατ. ευρώ. Η μείωση των κερδών της ΔΕΗ το 2005 και 2006 οφείλεται κατά κύριο λόγο, σύμφωνα με τα ετήσια δελτία και τα δελτία τύπου της ΔΕΗ¹⁰, στην αύξηση των τιμών ρευστών καυσίμων και φυσικού αερίου που αγοράζονται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και στην αύξηση της δαπάνης για αγορές ηλεκτρικής ενέργειας¹¹ που ήταν υψηλότερες από την αύξηση των λιανικών εσόδων στα αντίστοιχα έτη¹².

Πίνακας 2 Χρηματοοικονομικά στοιχεία της ΔΕΗ¹³

Έτος	2002	2003	2004	2005	2006
Κύκλος εργασιών (σε χιλιάδες ευρώ)	3,420,706	3,897,519	4,095,013	4,290,900	4,787,400
EBITDA (σε χιλιάδες ευρώ)	1,027,849	1,138,328	1,210,058	906,800	739,700
Κέρδη μετά τους φόρους (σε χιλιάδες ευρώ)	479,962	304,628	293,126	135,700	22,100
Ενεργητικό (σε χιλιάδες ευρώ)	10,486,241	10,459,418	11,216,125	12,662,600	12,938,100

1.2. Ελληνικός κλάδος λιγνίτη

1.2.1. Εισαγωγικά στοιχεία για το λιγνίτη

12. Ο λιγνίτης είναι στερεό καύσιμο που χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας παρόλο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για την θέρμανση κατοικιών και για ορισμένες βιομηχανικές διαδικασίες. Τα πιο πρόσφατα

⁹ Πηγή: ενοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα για το 2006 που δημοσιεύθηκαν από τη ΔΕΗ στις 30 Μαρτίου 2007.

¹⁰ Πηγή: δικτυακός τόπος ΔΕΗ: (www.dei.gr). Για το 2007, βλ. ιδίως δελτίο τύπου που εκδόθηκε από τη ΔΕΗ στις 27 Μαρτίου 2007 για τα αποτελέσματα όσον αφορά το 2006.

¹¹ Από το 2005 και μετά, η ΔΕΗ ήταν υποχρεωμένη να προμηθεύεται ηλεκτρισμό για τους πελάτες λιανικής μέσω μιας υποχρεωτικής «αγοράς της επόμενης ημέρας» - («day-ahead market»), βλ. σημείο 103. Αυτό υπογραμμίστηκε στην επιστολή της ΔΕΗ της 4ης Απριλίου 2007, σημείο 3.6.

¹² Η ΔΕΗ θεωρεί ότι η αύξηση των τιμολογίων πώλησης ρεύματος λιανικής δεν ήταν επαρκής για την κάλυψη της αύξησης της δαπάνης για αγορές ηλεκτρικής ενέργειας σε επίπεδο χονδρικής. Αυτό υπογραμμίζεται στην επιστολή της ΔΕΗ της 4^{ης} Απριλίου 2007, σημείο σκέψη 3.6.

¹³ Πηγή: Ετήσια δελτία της ΔΕΗ για τα έτη 2002 έως 2005, ενοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα για το 2006 που δημοσιεύθηκαν από τη ΔΕΗ στις 30 Μαρτίου 2007.

διαθέσιμα στοιχεία¹⁴ δείχνουν ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας αντιπροσωπεύει περίπου 93,3% της συνολικής κατανάλωσης λιγνίτη στην ΕΕ-25, οι βιομηχανικές διαδικασίες αντιπροσωπεύουν 2,4%, οι μονάδες παραγωγής συσσωματωμάτων 3,6% και η θέρμανση κατοικιών 0,4%. Αυτές οι αναλογίες κατανάλωσης λιγνίτη ισχύουν επίσης και για τα περισσότερα κράτη μέλη¹⁵, αλλά στην περίπτωση της Ελλάδας, σχεδόν το σύνολο του λιγνίτη χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

13. Ο λιγνίτης έχει τη χαμηλότερη θερμογόνο αξία από όλες τις κατηγορίες άνθρακα (άνθρακίτης, ασφαλτούχος, υποασφαλτούχος άνθρακας, φαιάνθρακας/λιγνίτης): αυτό οφείλεται στην υψηλή περιεκτικότητά του σε υγρασία, την πτητικότητα και την χαμηλή περιεκτικότητά του σε άνθρακα¹⁶. Αυτό σημαίνει ότι οι μονάδες που χρησιμοποιούν ως καύσιμο το λιγνίτη έχουν σχεδιαστεί ειδικά για την καύση λιγνίτη και είναι ιδιαίτερα δαπανηρό να μετατραπούν σε μονάδες καύσης άνθρακα¹⁷. Αυτό σημαίνει επίσης ότι ο λιγνίτης είναι ακατάλληλος για μεταφορά σε μεγάλες αποστάσεις¹⁸. Πράγματι, όλες οι μονάδες λιγνίτη της Κοινότητας βρίσκονται κοντά σε λιγνιτωρυχεία και οι εξαγωγές λιγνίτη μεταξύ των κρατών μελών είναι σχεδόν ανύπαρκτες (οι εξαγωγές αυτές αντιπροσώπευαν ποσοστό χαμηλότερο από 0,1% της συνολικής κατανάλωσης)¹⁹. Επίσης, οι εισαγωγές από και οι εξαγωγές προς τρίτες χώρες αντιπροσώπευαν ποσοστό χαμηλότερο του 0,3% της συνολικής κατανάλωσης της ΕΕ²⁰. Η Ελλάδα δεν έχει πραγματοποιήσει ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές λιγνίτη τα τελευταία έτη²¹.

¹⁴ Βλ. την έκθεση για τον άνθρακα 2003-2004 που δημοσιεύθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Μεταφορών και Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Διατίθεται στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/energy/coal/market_pricing/reports_en.htm

¹⁵ Βλ. την έκθεση για τον άνθρακα 2003-2004, βλ., υποσημ.14

¹⁶ Βλ. τη δημοσίευση του ΟΟΣΑ 2004 με τίτλο "International coal trade –contributing to suitable energy supply" (Διεθνές εμπόριο άνθρακα – συμβάλλοντας στον ενδεδειγμένο ενεργειακό εφοδιασμό). Οι ταξινομήσεις του άνθρακα εξετάζονται στο κεφάλαιο 2, με τίτλο «σύντομο ιστορικό». Βλ. επίσης την έκθεση της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών με τίτλο «Χρησιμοποίηση άνθρακα χαμηλής ποιότητας – διεθνές σύστημα κωδικοποίησης» που εκδόθηκε το 2002 και το οποίο περιγράφει διάφορα είδη ανθράκων χαμηλής ποιότητας (ορθο-λιγνίτης, μετα-λιγνίτης και υπο-ασφαλτούχοι άνθρακες) και τους συγκρίνει με άλλα είδη ανθράκων (στη σελίδα 15) ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους (και ιδίως τη θερμογόνο αξία τους): διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.unece.org/ie/se/coal/code.html>.

¹⁷ Βλ. επίσης υπόθεση IV M.402 PowerGen/NRG Energy/Morrison Knudsen/Mibrag.

¹⁸ Ομοίως, στο κεφάλαιο 2 της δημοσίευσης του ΟΟΣΑ 2004 με τίτλο "International coal trade – contributing to suitable energy supply", με τίτλο "σύντομο ιστορικό", στο τμήμα "ποιότητα άνθρακα", η έκθεση αναφέρει: "Ο φαιάνθρακας (λιγνίτης) έχει χαμηλή περιεκτικότητα σε άνθρακα και υψηλή περιεκτικότητα σε υγρασία. Είναι ακατάλληλος για μεταφορά σε μεγάλες αποστάσεις και για το λόγο αυτό χρησιμοποιείται σε ευρεία κλίμακα για την παραγωγή ηλεκτρισμού σε θέσεις που βρίσκονται κοντά σε ορυχεία".

¹⁹ Η μόνη πηγή εξαγωγών εντός της ΕΕ25 αφορούν ορισμένους ειδικούς λιγνίτες (με εξαιρετική θερμογόνο αξία για λιγνίτες) που τυγχάνουν εκμετάλλευσης στην Τσεχική Δημοκρατία. Βλ. την έκθεση για τον άνθρακα του 2003-2004 της Γενικής Διεύθυνσης Μεταφορών και Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Διατίθεται στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/energy/coal/market_pricing/reports_en.htm. Δείχνει ότι η Ελλάδα δεν έχει πραγματοποιήσει εισαγωγές ή εξαγωγές λιγνίτη κατά τα έτη αυτά.

²⁰ Και πάλι η μόνη πηγή εξαγωγών στην ΕΕ25 είναι ορισμένοι ειδικοί λιγνίτες (με εξαιρετική θερμογόνο αξία για λιγνίτες) που τυγχάνουν εκμετάλλευσης στην Τσεχική Δημοκρατία. Επίσης, υπάρχουν λίγες εισαγωγές από λίγες τρίτες χώρες. Βλ. επίσης την έκθεση για τον άνθρακα του 2003-2004 που δημοσιεύθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Μεταφορών και Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

14. Συνεπώς, ο λιγνίτης είναι στερεό καύσιμο που παράγεται κατά κύριο λόγο σε τοπικό επίπεδο και χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με λιγνίτη οι οποίες βρίσκονται κοντά σε λιγνιτωρυχεία.
15. Η Ελλάδα είναι η πέμπτη μεγαλύτερη χώρα παραγωγής λιγνίτη στον κόσμο και δεύτερη μεγαλύτερη χώρα παραγωγής λιγνίτη στην Κοινότητα μετά τη Γερμανία, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί. Λαμβάνοντας υπόψη τις πολύ περιορισμένες εισαγωγές και εξαγωγές λιγνίτη, η κατανάλωση σε κάθε κράτος μέλος είναι σχεδόν ίση με την παραγωγή.

Πίνακας 3 Παραγωγή λιγνίτη στα κράτη μέλη με τη μεγαλύτερη παραγωγή²²

Ποσότητες (Mt)	Γερμανία	Ελλάδα	Πολωνία	Τσεχική Δημοκρατία	Ρουμανία
Παραγωγή 2006	176,3	64,2	61,3	48,7	μ.δ.σ.
Παραγωγή 2005	178	69,1	61,9	49	31,6

16. Οι γειτονικές περιοχές της Ελλάδας διαθέτουν κοιτάσματα λιγνίτη και ορισμένες εξ αυτών τα εκμεταλλεύονται όπως παρουσιάζεται στον κατωτέρω πίνακα²³. Ωστόσο, τα κοιτάσματα της Βουλγαρίας, του Κοσσυφοπεδίου και της Σερβίας είναι πολύ απομακρυσμένα (τουλάχιστον 100 χιλ. από τα σύνορα της Ελλάδας²⁴), γίνεται δε εκμετάλλευσή τους για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας²⁵) και, συνεπώς, η παραγωγή τους είναι απίθανο να μεταφέρεται στην Ελλάδα. Επιπλέον, οι ποσότητες

Διατίθεται στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/energy/coal/market_pricing/reports_en.htm. Δείχνει και αυτή ότι η Ελλάδα δεν είχε πραγματοποιήσει εισαγωγές ή εξαγωγές λιγνίτη κατά τα έτη αυτά.

²¹ Η ίδια πηγή. Αυτό επιβεβαιώνεται από τη βάση δεδομένων ανά χώρα που είναι διαθέσιμη στο δικτυακό τόπο της IEA στη διεύθυνση: <http://www.iea.org>.

²² Πηγή: Euracoal, βλ. επίσης ειδικές εκθέσεις και στοιχεία στο σχετικό δικτυακό της τόπο στη διεύθυνση: <http://euracoal.be/newsite/overview.php>.

²³ Η Τουρκία δεν παρουσιάζεται δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος του λιγνίτη της παράγεται στην Ανατολία.

²⁴ Βλ. επίσης την έκθεση της Eurocoal με τίτλο "Coal industry across Europe 2005" (βιομηχανία άνθρακα στην Ευρώπη το 2005) που διατίθεται στη διεύθυνση: <http://euracoal.be/newsite/overview.php>. Περιλαμβάνει παρουσίαση κάθε εθνικής αγοράς, καθώς και χάρτες των κυριοτέρων σημείων παραγωγής.

²⁵ Η εταιρεία ηλεκτρισμού EPS (βλ. www.eps.co.yu) εκμεταλλεύεται το σύνολο σχεδόν του λιγνίτη της Σερβίας και παράγει ηλεκτρισμό με την καύση του. Η ηλεκτρική εταιρεία του Κοσσυφοπεδίου (KEK) εκμεταλλεύεται επίσης το σύνολο του λιγνίτη του Κοσσυφοπεδίου με την καύση του για την παραγωγή ηλεκτρισμού· το Υπουργείο Ενέργειας και Ορυχείων της προσωρινής αυτοδιοίκησης του Κοσσυφοπεδίου προκήρυξε το 2006 διαγωνισμό για σχέδια που αποσκοπούν στην ανάπτυξη νέου ορυχείου για τον *εφοδιασμό των τοπικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής*, την κατασκευή νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και την αναβάθμιση των υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων (η ΔΕΗ αναφέρει στο ετήσιο δελτίο του 2006 ότι συμμετέχει στη διαδικασία αυτή). Στη Βουλγαρία (βλ. έκθεση της Eurocal για τη βιομηχανία άνθρακα της Ευρώπης 2005), η κατάσταση σχετικά με τα κυριότερα κοιτάσματα έχει ως εξής: στο νότιο-δυτικό τμήμα η Bobov Dol Mines EAD εξορύσσει φαιάνθρακα που χρησιμοποιείται στις μονάδες παραγωγής ηλεκτρισμού Bobov Dol, και στην κεντρική Βουλγαρία, η Mini Maritsa Itzok EAD εκμεταλλεύεται κοιτάσματα λιγνίτη που χρησιμοποιούνται στις μονάδες παραγωγής ηλεκτρισμού Maritsa Iztok 1, 2 και 3.

που παράγονται στα πλησιέστερα ορυχεία (πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), Αλβανία) είτε είναι πολύ μικρές (στην περίπτωση της Αλβανίας) είτε η εξόρυξη γίνεται κατά κύριο λόγο από την τοπική εταιρεία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εκμεταλλεύεται τον λιγνίτη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (στην περίπτωση της ΠΓΔΜ²⁶). Έτσι υπάρχουν περιορισμένα περιθώρια εισαγωγών λιγνίτη στην Ελλάδα από παραμεθόριες χώρες με κοντινά κοιτάσματα λιγνίτη. Πράγματι, όπως προαναφέρθηκε, η Ελλάδα δεν έχει πραγματοποιήσει εισαγωγές λιγνίτη στο παρελθόν. Όσον αφορά την ΠΓΔΜ ειδικότερα, η ΔΕΗ επιβεβαίωσε²⁷ το 2007 ότι η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων λιγνίτη στην ΠΓΔΜ πραγματοποιείται κυρίως από την τοπική επιχείρηση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας [...].

Πίνακας 4 Παραγωγή λιγνίτη σε γειτονικές χώρες της Ελλάδας²⁸

Ποσότητες (Mt)	Αλβανία	ΠΓΔΜ	Σερβία	Βουλγαρία
Παραγωγή 2004	0,1	8	24,1	23,7

17. Εν κατακλείδι, η Ελλάδα είναι, με απόσταση, ο μεγαλύτερος παραγωγός λιγνίτη της περιοχής και η προμήθεια της χώρας σε λιγνίτη εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την τοπική παραγωγή, δηλαδή από τα κοιτάσματα που βρίσκονται εντός της ελληνικής επικράτειας.

1.2.2. Νομικό και κανονιστικό πλαίσιο

18. Μέχρι το 1973, το νομικό πλαίσιο όσον αφορά τις δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη στην Ελλάδα αποτελείτο από μεμονωμένες αποφάσεις με τις οποίες παραχωρούντο δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης λιγνίτη, όπως το νομοθετικό διάταγμα (ΝΔ) 4029 της 12/13 Νοεμβρίου 1959 (βλ. σημείο 37 της παρούσας απόφασης). Το 1973, εκδόθηκε ο μεταλλευτικός κώδικας (Νομοθετικό Διάταγμα 210/1973) και θεσπίστηκε ένα γενικό πλαίσιο για τις εξορυκτικές δραστηριότητες λιγνίτη στην Ελλάδα. Το 1975, με το νόμο 134/1975, θεσπίστηκαν χωριστά ειδικοί κανόνες για τη ΔΕΗ.
19. Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, το εθνικό νομικό πλαίσιο καλύπτει δύο τύπους κοιτασμάτων: αφενός, τα κοιτάσματα που ανήκουν σε ιδιώτες, οι οποίοι μπορούν να τα εκμεταλλεύονται ελεύθερα²⁹, και, αφετέρου, τα δημόσια κοιτάσματα (που

²⁶ Πηγή: "Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας – Διεξοδική επισκόπηση του επενδυτικού κλίματος και της διάρθρωσης της αγοράς στον ενεργειακό τομέα" που δημοσιεύθηκε το 2006 από τη Γραμματεία του Χάρτη Ενέργειας και διατίθεται στη διεύθυνση: www.encharter.org. Το τμήμα για τον ηλεκτρισμό και την εκμετάλλευση λιγνίτη παρουσιάζεται στις σελίδες 25 έως 28: αναφέρει ότι "η ELEM έχει στην ιδιοκτησία της τα ορυχεία άνθρακα (δηλαδή λιγνίτη) από τα οποία πραγματοποιεί τον εφοδιασμό της" και δείχνει ότι το δύο ορυχεία της (Suvodol -91 εκατ. τόνοι αποθεμάτων και Oslomej -14 εκατ. τόνοι αποθεμάτων) παράγουν 7,35 Mt, ενώ τα δύο άλλα (ιδιωτικά) ορυχεία (RIK Berovo και Piskupstine) παράγουν μόλις 0,18 Mt. Η εταιρεία ηλεκτρισμού ELEM (βλ. www.elem.co.mk) επιβεβαιώνει το γεγονός αυτό και αναφέρει ότι προχωρεί στην αξιοποίηση και άλλων κοιτασμάτων (Brod-Gneotino και Zivojno) σε ορυχεία.

²⁷ [...]

²⁸ Πηγή: Euracoal, βλ. ιδίως εκθέσεις και στοιχεία που υπάρχουν στο σχετικό δικτυακό τόπο: <http://euracoal.be/newsite/overview.php>.

²⁹ Η εκμετάλλευση των λιγνιτωρυχείων ιδιωτικής ιδιοκτησίας υπόκειται στο νομοθετικό διάταγμα αριθ. 210/1973.

ανήκουν στο ελληνικό Δημόσιο), για τα οποία το ελληνικό Δημόσιο παραχωρεί δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης. Στην πράξη, με βάση τα στοιχεία που οι ελληνικές αρχές έχουν διαβιβάσει στην Επιτροπή³⁰, υπάρχουν εννιά (9) μικρά κοιτάσματα ιδιωτικής ιδιοκτησίας και τριάντα οκτώ (38) δημόσια κοιτάσματα ποικίλων μεγεθών (κατάλογος των ορυχείων παρατίθεται στην ενότητα 1.2.3).

20. Ο ελληνικός μεταλλευτικός κώδικας, και ιδίως τα άρθρα 143 και 144, προβλέπει τη δυνατότητα παραχώρησης δικαιωμάτων τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης των δημόσιων κοιτασμάτων. Κατά τις ελληνικές αρχές³¹, δεν είναι ορθολογικό από οικονομική άποψη και, συνεπώς, ούτε συμφέρον να υποβάλλεται προσφορά για δικαιώματα αναζήτησης χωρίς ταυτόχρονη υποβολή προσφοράς για δικαιώματα εκμετάλλευσης. Το άρθρο 144 του μεταλλευτικού κώδικα προβλέπει διαδικασία πλειοδοτικού διαγωνισμού για την παραχώρηση των σχετικών δικαιωμάτων (παράγραφος 2 του υπόψη άρθρου) ή την απευθείας ανάθεση σε κατεπείγουσες περιπτώσεις, εφόσον αυτή εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον (παράγραφος 3 του υπόψη άρθρου). Κατά την άποψη των ελληνικών αρχών³², τα προαναφερθέντα άρθρα του μεταλλευτικού κώδικα εφαρμόζονται σε όλους όσους δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη αγορά. Παρόλα αυτά, το τρέχον καθεστώς των δημόσιων κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα δεν ανταποκρίνεται στις παραπάνω αρχές. Πρώτον, οι άδειες για μερικά από τα δημόσια κοιτάσματα τα οποία έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο αδειοδότησης χορηγήθηκαν αρχικά βάσει νομικών πλαισίων τα οποία βρίσκονταν σε ισχύ πριν από τον υφιστάμενο μεταλλευτικό κώδικα και δεν προέβλεπαν τη δυνατότητα διεξαγωγής ανοικτού διαγωνισμού (μέσω απευθείας παραχώρησης των δικαιωμάτων, βλ. σημείωση 34 της παρούσας απόφασης). Δεύτερον, μετά τη θέση σε ισχύ του σημερινού μεταλλευτικού κώδικα, είναι περισσότερες οι άδειες που χορηγήθηκαν με απόφαση του υπουργικού συμβουλίου σε σύγκριση με εκείνες που χορηγήθηκαν μέσω πλειοδοτικού διαγωνισμού (βλ. σημείωση 35 της παρούσας απόφασης). Τρίτον, στην περίπτωση της ΔΕΗ, χρησιμοποιήθηκε αυτοτελής νομική βάση για τη χορήγηση αδειών με αντικείμενο τα δημόσια κοιτάσματα (βλ. σημείωση 36 και επόμ. της παρούσας απόφασης).
21. Ειδικότερα, προκειμένου για τη ΔΕΗ, ο νόμος 134/1975 ορίζει στο άρθρο 3 παράγραφος 3 τα εξής:

«Δι' αποφάσεως του Υπουργού Βιομηχανίας δημοσιευομένης δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως δύνανται να ορίζονται εκάστοτε περιοχαί καθ' απάσαν την χώραν εις ας η ΔΕΗ θα έχη το αποκλειστικόν δικαίωμα αναζητήσεως, ερεύνης και εκμεταλλεύσεως στερεών καυσίμων ορυκτών υλών».

22. Κατ' αυτόν τον τρόπο, μετά την έναρξη ισχύος του τρέχοντος μεταλλευτικού κώδικα, η ΔΕΗ (και μόνον η ΔΕΗ) εξασφάλισε δικαιώματα για την αναζήτηση και εκμετάλλευση ορυχείων επί τη βάση του νόμου 134/1975. Μολονότι στις περισσότερες περιπτώσεις παραχωρήθηκαν στη ΔΕΗ δικαιώματα τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης λιγνιτικών κοιτασμάτων, σε δύο περιπτώσεις (κοιτάσματα

³⁰ Πηγή: Απάντηση στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή και επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005.

³¹ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005, απάντηση στην ερώτηση 2.

³² Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005, απάντηση στην ερώτηση 2.

Δράμας και Ελασσόνας), η Ελληνική Δημοκρατία παραχώρησε μόνο δικαιώματα αναζήτησης³³.

23. Στην επιστολή της 20ής Ιουνίου 2006, η Ελληνική Δημοκρατία πληροφόρησε την Επιτροπή ότι προτίθεται να τροποποιήσει τους νόμους με τους οποίους ιδρύονται τα δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης λιγνίτη, δηλαδή το νόμο 134/75 και το Νομοθετικό Διάταγμα 4029/59. Πρώτον, η Ελληνική Δημοκρατία σκόπευε να καταργήσει «σύντομα» το άρθρο 3, παράγραφος 3 του νόμου 134/75, που επιτρέπει την παραχώρηση δικαιωμάτων αναζήτησης και εκμετάλλευσης στη ΔΕΗ (και μόνον σε αυτή) με υπουργικές αποφάσεις. Τα υφιστάμενα δικαιώματα της ΔΕΗ επρόκειτο να διατηρηθούν και να επεκταθούν σύμφωνα με μεταβατικές διατάξεις «συνεκτικές προς το άρθρο 144 παράγραφος 3 του μεταλλευτικού κώδικα».³⁴ Παράλληλα, το άρθρο 1 παράγραφος 1 του νόμου 4029/59 επρόκειτο να τροποποιηθεί έτσι ώστε η ΔΕΗ να μη διαθέτει αποκλειστικά δικαιώματα για ολόκληρο το νομό Αρκαδίας αλλά μόνον για την περιοχή Μεγαλόπολης³⁵. Ωστόσο, στη μετέπειτα επιστολή της και στην τελευταία επιστολή της της 25^{ης} Ιανουαρίου 2007, η Ελληνική Δημοκρατία επιβεβαίωσε απλώς την πρόθεση αυτή χωρίς να επιβεβαιώσει ότι είχε τροποποιήσει τους ανωτέρω νόμους.

24. Στην ενότητα 1.2.4 παρέχονται λεπτομερή στοιχεία για το σύνολο των αποφάσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας με αντικείμενο δημόσια κοιτάσματα.

1.2.3. Ο κατάλογος των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα

25. Ο λιγνίτης βρίσκεται σε μεγάλη αφθονία στο ελληνικό υπέδαφος. Πράγματι, τα αποθέματα του συνόλου των κοιτασμάτων, σύμφωνα με το ελληνικό Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ), υπολογίζονται σε 4.590 εκατομμύρια τόνους. Από τα αποθέματα αυτά, μόνον 3.656 εκατ. τόνοι είναι εκμεταλλεύσιμοι σήμερα, στοιχείο που προκύπτει από τις επιστολές της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ. Σύμφωνα με τη ΔΕΗ, με βάση τα συνολικά κοιτάσματα στην Ελλάδα και τους αναμενόμενους ρυθμούς κατανάλωσης στο μέλλον, υπολογίζεται ότι η εγχώρια προσφορά λιγνίτη επαρκεί για περισσότερα από 50 χρόνια³⁶.
26. Στον πίνακα 5 που ακολουθεί παρέχεται κατάλογος όλων των αποδεδειγμένων κοιτασμάτων λιγνίτη της Ελλάδας, την 1^η Ιανουαρίου 2007, με αναφορά, για κάθε ένα από αυτά, του ιδιοκτήτη και των αντίστοιχων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ή και αναζήτησης και του σημερινού χρήστη ή αγοραστή λιγνίτη όταν το κοιτάσμα είναι τυγχάνει εκμετάλλευσης.

³³ Σύμφωνα με την επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005, «με τον τρόπο αυτό το Ελληνικό Δημόσιο χρησιμοποιούσε τις υπηρεσίες και την τεχνογνωσία της ΔΕΗ σαν συμπληρωματικές προς το έργο με το οποίο ήταν επιφορτισμένο το ΙΓΜΕ (Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών) (για παράδειγμα στη Δράμα και στην Ελασσόνα υπήρχαν προκαταρκτικές αρχικές έρευνες του ΙΓΜΕ, που κλήθηκε να συνεχίσει η ΔΕΗ το 1985 και το 1994 αντίστοιχα). Έτσι, η νομική βάση για την απόκτηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης από τη ΔΕΗ υπήρξε ως σήμερα η παραχώρηση βάσει του νόμου 134/1975».

³⁴ Παράγραφος 3.2 της επιστολής της Ελληνικής Δημοκρατίας της 20ής Ιουνίου 2006.

³⁵ Παράγραφος 3.3 της επιστολής της Ελληνικής Δημοκρατίας της 20ής Ιουνίου 2006.

³⁶ Βλ. δικτυακό τόπο της ΔΕΗ: <http://www.dei.gr>, στο τμήμα σχετικά με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της ΔΕΗ.

27. Από τον κατάλογο αυτόν προκύπτει ότι τα κοιτάσματα που ανήκουν σε ιδιώτες αντιπροσωπεύουν αμελητέο τμήμα των συνολικών αποθεμάτων όλων των κοιτασμάτων: αντιστοιχούν σε 85 εκατ. τόνους αποθεμάτων, δηλαδή σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 1,9% των συνολικών αποθεμάτων και το 2,3% των τρεχόντων εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων. Με άλλα λόγια, το ελληνικό δημόσιο ελέγχει την πρόσβαση στο σύνολο, ουσιαστικά, των ελληνικών κοιτασμάτων, και οι κρατικές αποφάσεις σχετικά με τη χορήγηση των δικαιωμάτων αναζήτησης και εκμετάλλευσης των δημόσιων κοιτασμάτων ασκούν καθοριστική επίδραση στον ελληνικό κλάδο λιγνίτη. Οι εν λόγω αποφάσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας παρουσιάζονται στην ενότητα που ακολουθεί.

Πίνακας 5: Κατάλογος των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα

Κατηγορίες κοιτασμάτων, με βάση το καθεστώς υπό το οποίο τελούν	Αποθέματα (εκατ. τόνοι) επί συνόλου 4382 Mt	Ποσοστό των συνολικών αποθεμάτων	Ποσοστό των δημόσιων αποθεμάτων για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια αναζήτησης	Ποσοστό των δημόσιων αποθεμάτων για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης	Ονομασία κοιτάσματος	Αποθέματα των κοιτασμάτων (σε εκατ. τόνους)	Χρήστης/αγοραστής του λιγνίτη
Δημόσια κοιτάσματα για τα οποία έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης	2106,3	48,1%	62,6%	90,9%	Κύριο πεδίο Πτολεμαΐδας	528	ΔΕΗ
					Νότιο πεδίο Πτολεμαΐδας	591	ΔΕΗ
					Πτολεμαΐδα - Καρδιά	417	ΔΕΗ
					Αμύνταιο	378	ΔΕΗ
					4 κοιτάσματα Φλώρινας	140,2	ΔΕΗ
					3 κοιτάσματα Μεγαλόπολης	254	ΔΕΗ
Δημόσια κοιτάσματα για τα οποία έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης σε άλλες οντότητες πλην της ΔΕΗ	210,5	4,8%	6,3%	9,1%	Αχλάδα 1&2	103	ΔΕΗ
					ΒΙΟΛΙΓΝΙΤ/Βεύη	90	Υπό πλειστηριασμό
					Αμύνταιο/Βεγόρα	15	Θα επανακαθοριστούν
					Επτά πολύ μικρά κοιτάσματα	Σύνολο=10,8	Ανενεργό*
					Δράμα	900	Η απόφαση εκκρεμεί
Δημόσια κοιτάσματα για τα οποία έχουν παραχωρηθεί μόνο δικαιώματα αναζήτησης στη ΔΕΗ	1046	23,9%	31,1%	Δεν ισχύει	Ελασσόνα	146	Η απόφαση εκκρεμεί
Δημόσια κοιτάσματα για τα οποία ΔΕΝ έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα	934	21,3%	Δεν ισχύει	Δεν ισχύει	Σέρβια	540	Μη εκμεταλλεύσιμο
					Ορεστιάδα	130	
					Άλλα κοιτάσματα (<60Mt)	Σύνολο=394	
Κοιτάσματα ιδιωτικής ιδιοκτησίας	85	1,9%	Δεν ισχύει	Δεν ισχύει	Κορώνη	27	Ανενεργό
					Καλάβρυτα	24,1	Ανενεργό
					Σέρβια - ΛΑΡΚΟ	7	ΛΑΡΚΟ (παραγωγή σιδηρονικελίου)

7 άλλα (απόθεμα μικρότερο από 10Mt)

33,9

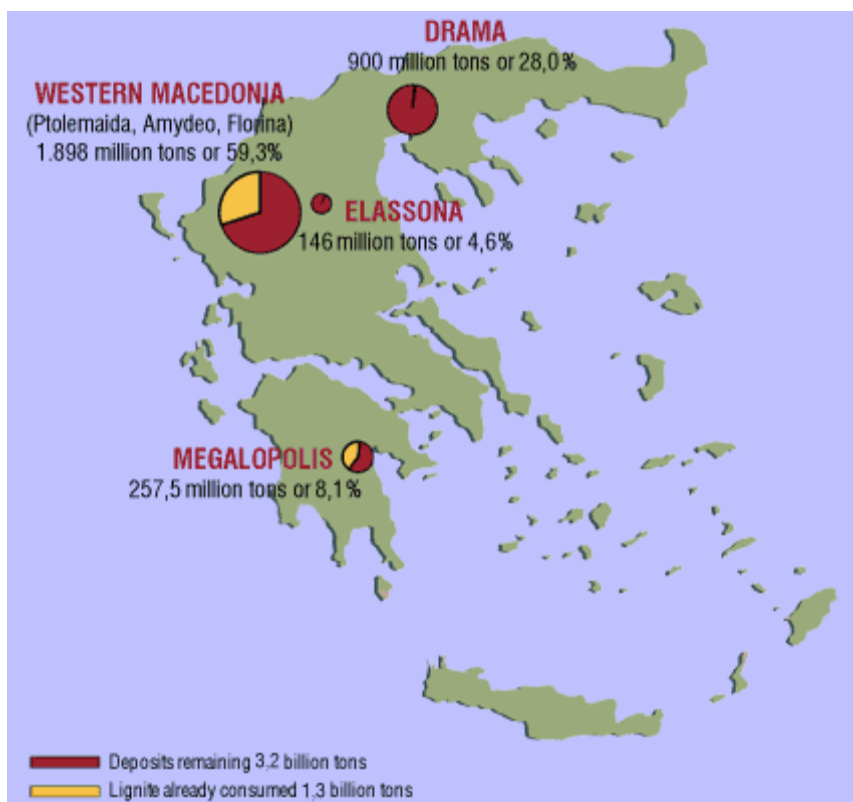
Ανενεργό

* Μόνο ένα πολύ μικρό κοιτάσμα είναι ενεργό (0,6Mt).

Πηγή του πίνακα 5: οι πέντε πρώτες στήλες στηρίζονται στα στοιχεία που χορηγήθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία στην επιστολή της της 24.01.2007, ενώ οι τρεις τελευταίες στήλες στηρίζονται σε στοιχεία του Ελληνικού Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ) και την επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005, καθώς και σε πληροφορίες από τη ΔΕΗ για την τελευταία στήλη. Τα στοιχεία των μεμονωμένων κοιτασμάτων δεν αντιστοιχούν στο άθροισμα των στοιχείων της δεύτερης στήλης λόγω των ετεροχρονισμένων σχετικών απαντήσεων που δόθηκαν από τις ελληνικές αρχές. Ο όρος «εκμεταλλεύσιμα αποθέματα» είναι αυτός που χρησιμοποιείται από τις ελληνικές αρχές και από τη ΔΕΗ στις απαντήσεις τους προς την Επιτροπή. Κατά βάση περιλαμβάνει όλα τα κοιτάσματα με εξαίρεση τα δημόσια κοιτάσματα για τα οποία ΔΕΝ έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα. [...]

28. Τα περισσότερα κοιτάσματα βρίσκονται στο βόρειο τμήμα της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, τα τρία κοιτάσματα της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη και τα περισσότερα κοιτάσματα ιδιωτικής ιδιοκτησίας βρίσκονται στην Πελοπόννησο· λίγα μικρά κοιτάσματα για τα οποία δεν έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα εκμετάλλευσης βρίσκονται στην κεντρική Ελλάδα, στην Κρήτη και τη Ρόδο· όλα τα υπόλοιπα κοιτάσματα βρίσκονται στον Βορρά (ως επί το πλείστον στη Δυτική Μακεδονία). Στο χάρτη που ακολουθεί εμφανίζονται οι κύριες περιοχές με τα υπό εκμετάλλευση και τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα, όπως τα έχει καταγράψει η ΔΕΗ.

1.2.4. Οι αποφάσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας σε σχέση με τα δημόσια κοιτάσματα

29. Με βάση τις διάφορες αποφάσεις των ελληνικών αρχών σε σχέση με τα δημόσια κοιτάσματα, από τα τριάντα οκτώ (38) δημόσια κοιτάσματα που η Ελλάδα αναφέρει στα πληροφοριακά στοιχεία τα οποία διαβίβασε στην Επιτροπή³⁷, για δύο (2) από αυτά (Δράμα και Ελασσόνα) έχουν χορηγηθεί μόνο άδειες αναζήτησης, για είκοσι ένα (21) δημόσια κοιτάσματα έχουν χορηγηθεί άδειες τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης, ενώ για δεκαπέντε (15) άλλα από τα αναφερόμενα δημόσια κοιτάσματα δεν έχει ακόμη υπάρξει αδειοδότηση, αλλά η Ελληνική Δημοκρατία έχει λάβει αιτήσεις για ορισμένα από αυτά. Στις υποενότητες που ακολουθούν εξηγούνται οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί σε σχέση με τις εν λόγω τρεις κατηγορίες δημόσιων κοιτασμάτων και καθίσταται σαφές ότι η ΔΕΗ έχει λάβει τα αποκλειστικά δικαιώματα για το σύνολο, ουσιαστικά, των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων.

³⁷ Πηγή: στην απάντηση στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή εντοπίστηκαν 32 κοιτάσματα και έξι ακόμη κοιτάσματα στην επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005..

1.2.4.1. Τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας για τα οποία έχουν παραχωρηθεί μόνο δικαιώματα αναζήτησης

30. Τα δύο κοιτάσματα για τα οποία έχουν παραχωρηθεί μόνο δικαιώματα αναζήτησης είναι το πολύ μεγάλου μεγέθους κοιτάσμα της Δράμας (με αποθέματα 900Mt την 1.1.2004) και το μεσαίου μεγέθους κοιτάσμα της Ελασσόνας (με αποθέματα 146Mt την 1.1.2004). Η Ελληνική Δημοκρατία παραχώρησε τα εν λόγω δικαιώματα στη ΔΕΗ βάσει του νόμου 134/1975 τα έτη 1985 και 1994, αντιστοίχως³⁸. Η ισχύς των προαναφερθέντων δικαιωμάτων ανανεώθηκε για πρώτη φορά το 1997³⁹.
31. Με αίτηση την οποία υπέβαλε το 1998, η ΔΕΗ ζητούσε να παραταθεί η ισχύς των δικαιωμάτων τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης τα οποία κατείχε για τα λιγνιτικά κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας. Με την απόφαση αριθ. Δ9-Α/Φ52.Φ70/οικ.12783/51/19.08.1999, ο Υπουργός Ανάπτυξης παρέτεινε τα δικαιώματα αναζήτησης για τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας μέχρι τις 25.07.2005 και τις 04.08.2005, αντιστοίχως, ενώ αναφορικά με την παραχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης αποφάσισε τα εξής: *«Η εκχώρηση ή όχι του αποκλειστικού δικαιώματος εκμετάλλευσης των λιγνιτοφόρων λεκανών Δράμας και Ελασσόνας, κατ' αποκλειστικότητα στη ΔΕΗ, θα εξετασθεί ύστερα από αίτησή της, αφού διερευνηθούν όλες εκείνες οι παράμετροι (μεταλλευτικές, περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές) που θα καθορίσουν αλληλοεξαρτώμενες την εκμεταλλευσιμότητα των εντοπισθέντων κοιτασμάτων και μας γνωστοποιηθούν τα σχετικά αποτελέσματα προκειμένου να αξιολογηθούν.»*
32. Η ισχύς των δικαιωμάτων αναζήτησης για τα κοιτάσματα Δράμας και Ελασσόνας έληξε στις 25 Ιουλίου 2005 και στις 04 Αυγούστου 2005, αντιστοίχως. Οι ελληνικές αρχές, στην επιστολή τους με ημερομηνία 22 Νοεμβρίου 2005, επισημαίνουν ότι τα αποτελέσματα των μέχρι τούδε εργασιών αναζήτησης από μέρους της ΔΕΗ σε σχέση με τα κοιτάσματα Δράμας και Ελασσόνας είναι επαρκή ώστε να δικαιολογούν την εκμετάλλευση. Στην ίδια επιστολή οι ελληνικές αρχές αναφέρουν επίσης ότι εξετάζουν τώρα σχέδια για την εκμετάλλευση των δύο πεδίων. Στην επιστολή τους της 20ής Ιουνίου 2006, οι ελληνικές αρχές ανακοίνωσαν ότι θα πραγματοποιούσαν δημόσιο ανοικτό διαγωνισμό για τα δύο κοιτάσματα. Στην επιστολή της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, ω ανέφεραν ότι δεν θα προκηρυσσόταν ο διαγωνισμός πριν από την έκδοση απόφασης για την περάτωση της παρούσας διαδικασίας. Στην επιστολή της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, η ΔΕΗ διαπίστωνε⁴⁰ ότι ζημιωνόταν οικονομικά από τη ρύθμιση σχετικά με την αναζήτηση στα πεδία Δράμας και Ελασσόνας από αυτήν αντί του ΙΓΜΕ⁴¹, δεδομένου ότι τα δικαιώματα αναζήτησης είχαν εκχωρηθεί χωριστά από τα δικαιώματα εκμετάλλευσης.

³⁸ Με υπουργική απόφαση αριθ. F34.14/4231 της 19ης Ιουλίου 1985, παραχωρήθηκε στη ΔΕΗ το αποκλειστικό δικαίωμα αναζήτησης και έρευνας για στερεά καύσιμα στη Λεκάνη της Δράμας, ενώ με την υπουργική απόφαση Δ9/Α/Φ70/12954, της 27^{ης} Ιουλίου 1994 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος Β, ΦΕΚ 603, της 4^{ης} Αυγούστου 1994), παραχωρήθηκε στη ΔΕΗ το αποκλειστικό δικαίωμα αναζήτησης και έρευνας για στερεά καύσιμα στη Λεκάνη της Ελασσόνας.

³⁹ Με τις υπουργικές αποφάσεις Δ9-Α/Φ52/9381/151 της 2ας Ιουλίου 1997 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος Β, ΦΕΚ 567, της 10^{ης} Ιουλίου 1997) και Δ9/Α/Φ70/11981/199 της 2ας Ιουλίου 1997 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος Β, ΦΕΚ 567, της 10^{ης} Ιουλίου 1997) ανανεώθηκαν τα δικαιώματα αναζήτησης στις Λεκάνες της Δράμας και της Ελασσόνας, αντιστοίχως.

⁴⁰ Επιστολή της ΔΕΗ της 19ης Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.2.

⁴¹ Το ΙΓΜΕ είναι το Ελληνικό Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών. Η επιστολή της ΔΕΗ και η επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007 (παράγραφος 2.1)

1.2.4.2. Τα δημόσια κοιτάσματα για τα οποία έχουν εκχωρηθεί δικαιώματα τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης

33. Σε ό,τι αφορά τα δημόσια κοιτάσματα για τα οποία έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης, μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ τριών ομάδων κοιτασμάτων: η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει τρία (3) κοιτάσματα μικρού ή μεσαίου μεγέθους για τα οποία έχει παραχωρηθεί άδεια σε τρεις οντότητες, στις οποίες δεν περιλαμβάνεται η ΔΕΗ· η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει επτά (7) πολύ μικρά ορυχεία, για τα οποία έχουν λάβει άδεια άλλες οντότητες, διαφορετικές από τις προηγούμενες· τέλος, η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει έντεκα (11) κοιτάσματα μεγάλου και μεσαίου μεγέθους, για τα οποία έχει παραχωρηθεί άδεια στη ΔΕΗ. Στα σημεία που ακολουθούν περιγράφονται τα χαρακτηριστικά των εν λόγω τριών ομάδων, τα οποία συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 6: οι διαφορές μεταξύ των δημόσιων κοιτασμάτων για τα οποία έχουν παραχωρηθεί από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιώματα τόσο αναζήτησης όσο και εκμετάλλευσης

	Αριθμός κοιτασμάτων	Περίοδος παραχώρησης των δικαιωμάτων	Μέγεθος κοιτάσματος	Ιδιοκτήτης των δικαιωμάτων
Πρώτη ομάδα	3	Προ του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου	Μικρού και μεσαίου μεγέθους (σύνολο 210,5Mt)	Ιδιώτες
Δεύτερη ομάδα	7	Μετά το 1985	Πολύ μικρού μεγέθους (σύνολο 11Mt)	Ιδιώτες
Τρίτη ομάδα	11	Από το 1959 και μετά	Μεγάλου και μεσαίου μεγέθους (σύνολο 2106Mt)	ΔΕΗ

34. Με βάση τα στοιχεία που έχει υποβάλει η Ελληνική Δημοκρατία, τα δικαιώματα που έχουν παραχωρηθεί σε οντότητες της πρώτης ομάδας αφορούσαν τρία μικρού και μεσαίου μεγέθους ορυχεία στο Νομό Φλώρινας (Δυτική Μακεδονία) και η εκχώρησή τους έγινε πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Τα αποθέματα των εν λόγω τριών ορυχείων ανέρχονταν συνολικά σε 210,5Mt την 1.1.2007⁴². Πρόκειται για τα ορυχεία της Αχλάδας 1&2, για τα οποία τα δικαιώματα ανήκουν σήμερα στην εταιρεία Λιγνιτωρυχεία Αχλάδας Α.Ε., το ορυχείο της Βεύης, για το οποίο τα δικαιώματα ανήκουν σήμερα στην εταιρεία ΒΙΟΛΙΓΝΙΤ Α.Ε., και το ορυχείο του Αμυνταίου/Βεγόρα, για το οποίο τα δικαιώματα ανήκουν σήμερα στην εταιρεία Λιγνιτωρυχεία Αμυνταίου Α.Ε.. Τον Ιούλιο του 2003, ο Υφυπουργός Ανάπτυξης εξέδωσε αποφάσεις με τις οποίες αφαιρούνταν από τις εταιρείες ΒΙΟΛΙΓΝΙΤ Α.Ε. και Λιγνιτωρυχεία Αμυνταίου Α.Ε. τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που τους είχαν παραχωρηθεί για τα δημόσια λιγνιτικά κοιτάσματα της Βεύης και του Αμύνταιου (Βεγόρα), αντιστοίχως, με το σκεπτικό ότι οι υπόψη εταιρείες δεν είχαν τηρήσει τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Οι εν λόγω εταιρείες προσέβαλαν τις αποφάσεις αυτές ενώπιον της ελληνικής Δικαιοσύνης. Στις 24 Μαΐου 2006, το Υπουργείο Ανάπτυξης

αναφέρουν ότι η αναζήτηση των κοιτασμάτων θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί από το ΙΓΜΕ παρόλο που δεν είναι σαφές πώς θα μπορούσαν να έχουν χορηγηθεί στο ΙΓΜΕ τα εν λόγω δικαιώματα αναζήτησης βάσει του μεταλλευτικού κώδικα. Στις επιστολές δεν διευκρινίζει ούτε κατά πόσο η ΔΕΗ αποζημιώθηκε για τις δαπάνες αναζήτησης, αλλά αναφέρει ότι δεν ήταν λογικό από οικονομική άποψη να δημοπρατηθούν χωριστά τα δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης.

⁴² Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007.

δημοσίευσε τους όρους διαγωνισμού με σκοπό την εκ νέου παραχώρηση των δικαιωμάτων για το κοιτάσμα της Βεύης (το μεγαλύτερο από τα δύο κοιτάσματα): η προθεσμία για την υποβολή των προσφορών ήταν η 28^η Ιουλίου 2006⁴³. Μέχρι τις 29 Σεπτεμβρίου 2006 το Υπουργείο Ανάπτυξης είχε λάβει προσφορές από έξι υποψηφίους⁴⁴. Η Ελληνική Δημοκρατία δήλωσε ότι προτίθεται να προκηρύξει διαγωνισμό για το κοιτάσμα της Βεγόρας μετά την ολοκλήρωση του διαγωνισμού για το κοιτάσμα της Βεύης.

35. Με βάση τα στοιχεία που έχει υποβάλει η Ελληνική Δημοκρατία, τα δικαιώματα για τα επτά πολύ μικρά κοιτάσματα (δεύτερη ομάδα) χορηγήθηκαν από το 1985 και μετά σε πέντε νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα και σε δύο φυσικά πρόσωπα. Η τελευταία από τις σχετικές εκχωρήσεις δικαιωμάτων πραγματοποιήθηκε το 1999⁴⁵. Το κάθε κοιτάσμα αντιστοιχεί το πολύ σε 3 εκατ. τόνους αποθεμάτων, ενώ το σύνολο των αποθεμάτων δεν υπερβαίνει τους 11Mt. Από τις επτά εκχωρήσεις δικαιωμάτων για τα συγκεκριμένα πολύ μικρά κοιτάσματα, οι δύο έγιναν μέσω πλειοδοτικού διαγωνισμού και οι πέντε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (χωρίς διαγωνισμό), ενώ, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, μόνο μία εκχώρηση εξ αυτών ήταν ενεργή στα τέλη του 2005⁴⁶.
36. Τρίτον, η παραχώρηση των δικαιωμάτων στη ΔΕΗ (τρίτη ομάδα) πραγματοποιήθηκε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (τα σχετικά συνολικά αποθέματα ανέρχονταν σε 2.106Mt την 1.1.2007⁴⁷). Οι νομικές πράξεις με τις οποίες παραχωρήθηκαν στη ΔΕΗ συνδυασμένα δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης παρατίθενται στα σημεία που ακολουθούν.

Αποφάσεις για την παραχώρηση στη ΔΕΗ αποκλειστικών δικαιωμάτων αναζήτησης και εκμετάλλευσης

37. Σύμφωνα με το άρθρο 22 του νομοθετικού διατάγματος (στο εξής: «Ν.Δ.») 4029 της 12ης/13ης Νοεμβρίου 1959⁴⁸, η ΔΕΗ έχει αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης λιγνίτη στο νομό Αρκαδίας (κατ' ουσία πρόκειται για τα κοιτάσματα της λεκάνης της Μεγαλόπολης). Η ισχύς των εν λόγω δικαιωμάτων ανανεώθηκε για τελευταία φορά το 1976, και η Ελληνική Δημοκρατία αναφέρει στην απάντησή της στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή ότι η ισχύς τους θα λήξει στις 05.03.2026 και ότι

⁴³ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 20ής Ιουνίου 2006, παράγραφοι 3.5 και 3.6.

⁴⁴ Φαξ του υπουργείου ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Ανταγωνισμού, της 19^{ης} Οκτωβρίου 2006. Επιπλέον, η ΔΕΗ χορήγησε στην επιστολή της της 4^{ης} Απριλίου 2007 τον κατάλογο των έξι υποψηφίων: AKMI ATE, TERNA AE, μία Κοινοπραξία (Damco Energy A.E.-Techninvest AE – METE AE), ΔΕΗ AE, Βασιλική Τοσκάνη AE και μία άλλη κοινή επιχείρηση (AKTOR ATE, METKA, MYTHAINAIOΣ, Power Genertéion and Supplies AE).

⁴⁵ Σύμφωνα με την επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005, τα ακόλουθα κοιτάσματα είχαν εκχωρηθεί από το 1985 και μετά: Μοσχοπόταμος (1985, 3Mt), Χαροκόπος (1986, 3Mt), Παλαιοχώρι Καλαβρύτων (1989, 2Mt), Τύρφη Αντιφιλίππων (1991, 0,7Mt), Αγνάντι (1992, 1Mt), Προσήλιον (1995, 0.6Mt), Σιούστα Καρπερού (1999, 0,5Mt).

⁴⁶ Σύμφωνα με την επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005, μόνο τα κοιτάσματα στη θέση Αγνάντι (1992, 1Mt) και Σιούστα Καρπερού (1999, 0.5Mt) παραχωρήθηκαν μέσω διαγωνισμών, και μόνο η εταιρεία που κατείχε τα δικαιώματα του κοιτάσματος του Προσηλίου ήταν ενεργή στα τέλη του 2005.

⁴⁷ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007.

⁴⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος Α, ΦΕΚ 250.

επιτρέπεται ανανέωσή τους από πλευράς Ελληνικής Δημοκρατίας για περίοδο είκοσι πέντε ετών. Συγκεκριμένα, το άρθρο 22 του Ν.Δ. 4029/1959 ορίζει τα εξής:

“1. Εις την Δημοσίαν Επιχείρησιν Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) ανήκει κατ’ αποκλειστικότητα το δικαίωμα της ερεύννης και εκμεταλλεύσεως λιγνιτών εις περιοχάς κειμένας εντός του Νομού Αρκαδίας τας οποίας θέλει εκάστοτε ορίζει ο Υπουργός της Βιομηχανίας δι’ αποφάσεων του δημοσιευομένων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Από της δημοσιεύσεως εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως των κατά την προηγουμένην παράγραφον αποφάσεων ανακαλούνται αυτοδικαίως αι άδειαι ερευνών προς αναζήτησιν λιγνιτών εις τας περιοχάς τας οριζομέναις δια των ως άνω αποφάσεων, λυομένων και των τυχόν υφισταμένων μισθώσεων και υπομισθώσεων αυτών.»⁴⁹.

38. Συνεπεία του νόμου 134 της 23ης/29ης Αυγούστου 1975⁵⁰ περί συγχωνεύσεως εις την Δημοσίαν Επιχείρησιν Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) της Α.Ε. Ελληνικής Μεταλλευτικής και Βιομηχανικής Εταιρείας Λιγνιτωρυχείων Πτολεμαΐδος (ΛΙΠΤΟΛ), περιήλθαν στη ΔΕΗ τα δικαιώματα της ΛΙΠΤΟΛ όσον αφορά την αναζήτηση, εξόρυξη και εκμετάλλευση λιγνίτη στις λιγνιτοφόρες περιοχές της Πτολεμαΐδας. Αντιστοίχως, τα δικαιώματα για τα τρία μεγάλα κοιτάσματα της περιοχής της Πτολεμαΐδας (Νότιο πεδίο, κύριο πεδίο και πεδίο Καρδιάς, βλ. "Πίνακας 5: Κατάλογος των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα" παραχωρήθηκαν στη ΔΕΗ (άρθρο 3 παράγραφος 1). Η ισχύς των εν λόγω δικαιωμάτων ανανεώθηκε για τελευταία φορά το 1976, και οι ελληνικές αρχές αναφέρουν στην απάντησή τους στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή ότι η ισχύς τους θα λήξει στις 05 Μαρτίου 2026 και ότι η ισχύς τους μπορεί να παραταθεί από το ελληνικό δημόσιο για περίοδο είκοσι πέντε ετών.

39. Ο ίδιος νόμος 134/1975 ορίζει επίσης στο άρθρο 3 παράγραφος 3 ότι:

«Δι’ αποφάσεως του Υπουργού Βιομηχανίας δημοσιευομένων δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως δύνανται να ορίζονται εκάστοτε περιοχαί καθ’ άπασαν την χώραν εις ας η ΔΕΗ θα έχη το αποκλειστικόν δικαίωμα αναζητήσεως, ερεύννης και εκμεταλλεύσεως στερεών καυσίμων ορυκτών υλών».

40. Οι ακριβείς περιοχές στις οποίες η ΔΕΗ διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα για την αναζήτηση και εκμετάλλευση λιγνίτη καθορίζονται από το Υπουργείο Βιομηχανίας με αποφάσεις οι οποίες δημοσιεύονται στην ελληνική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

41. Βάσει του νόμου 134/1975, εξεδόθη το 1976 υπουργική απόφαση ⁵¹ με την οποία καθορίστηκε η περιοχή στην οποία η ΔΕΗ «διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα για την αναζήτηση και εκμετάλλευση στερεών καυσίμων υλών» (λιγνίτη)» στις περιοχές Αμυνταίου και Προσήλιου-Τριγωνικού. Και πάλι βάσει του νόμου 134/1975, με άλλη υπουργική απόφαση του 1988⁵² καθορίστηκε η περιοχή στην οποία η ΔΕΗ

⁴⁹ Μετάφραση που χορηγήθηκε από τη ΔΕΗ και επισυνάφθηκε στην επιστολή της 30ής Μαΐου 2003.

⁵⁰ Δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος Α, ΦΕΚ 180.

⁵¹ Απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος Β, ΦΕΚ 282, της 3^{ης} Μαρτίου 1976.

⁵² Απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος Β, ΦΕΚ 596, της 24^{ης} Αυγούστου 1988.

«διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα για την αναζήτηση και εκμετάλλευση στερεών καυσίμων υλών» (λιγνίτη) στις λεκάνες Αμυνταίου και Κομνηνών. Η εν λόγω υπουργική απόφαση παραπέμπει σε δύο προηγούμενες αποφάσεις με αντικείμενο τις ίδιες λεκάνες. Συγκεκριμένα, αναφέρεται στην «απόφαση αριθ. 7020/922/220 της 10ης Φεβρουαρίου 1976 του Υπουργείου Βιομηχανίας, με την οποία παραχωρήθηκε στη ΔΕΗ το αποκλειστικό δικαίωμα αναζήτησης και έρευνας για στερεά καύσιμα στη λεκάνη του Αμυνταίου, καθώς και στην απόφαση αριθ. 42812/6383/956 της 4ης Ιουλίου 1979 του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας, με την οποία επίσης παραχωρήθηκε στη ΔΕΗ ανάλογο δικαίωμα έρευνας στην περιοχή των Κομνηνών.» Η Ελληνική Δημοκρατία, στην απάντησή της στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή, ανέφερε ότι η ισχύς των εν λόγω δικαιωμάτων λήγει στις 23.08.2018. Τα υπόψη δικαιώματα αφορούν τα ορυχεία του Αμυνταίου τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον “Πίνακας 5: Κατάλογος των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα”.

42. Ομοίως επί τη βάση του νόμου 134/1975, με άλλη υπουργική απόφαση του 1994⁵³ καθορίστηκε η περιοχή στην οποία η ΔΕΗ «διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα για την έρευνα και εκμετάλλευση στερεών καυσίμων υλών» (λιγνίτη) στη λεκάνη της Φλώρινας. Η Ελληνική Δημοκρατία, στην απάντησή της στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή, ανέφερε ότι η ισχύς των εν λόγω δικαιωμάτων λήγει στις 21.08.2024. Τα υπόψη δικαιώματα αφορούν τα ορυχεία της Φλώρινας τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον “Πίνακας 5: Κατάλογος των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα”.

1.2.4.3. Τα υπόλοιπα δημόσια κοιτάσματα για τα οποία ΔΕΝ έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα

43. Τα δεκαπέντε (15) άλλα δημόσια κοιτάσματα που προσδιορίζονται από τις ελληνικές αρχές στα στοιχεία τα οποία υπέβαλε στην Επιτροπή⁵⁴ δεν έχουν αποτελέσει ακόμα αντικείμενο αδειοδότησης, αλλά η Ελλάδα ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με δύο αιτήσεις που έχει λάβει στα τέλη του 2005. Η μία αίτηση υποβλήθηκε από τη ΔΕΗ Α.Ε. για κοιτάσμα στην περιοχή της Πελλάνας, στον Νομό Λακωνίας, στην Πελοπόννησο (με αποθέματα 31Mt σύμφωνα με το ΙΓΜΕ⁵⁵ και 13Mt εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές) και η οποία απερρίφθη, όπως ενημέρωσαν τον Ιανουάριο του 2007 οι ελληνικές αρχές⁵⁶. Η άλλη αίτηση είχε υποβληθεί από ιδιώτη στις 24 Ιουνίου 2005 για μια μεγάλη έκταση (626 τετρ. χιλ. στον Νομό Φθιώτιδας) και δεν αντιστοιχεί σε κάποιο κοιτάσμα (άρα ούτε και σε απόθεμα) το οποίο έχει εντοπιστεί από το ΙΓΜΕ: οι ελληνικές αρχές δεν έδωσαν κάποια πληροφορία για τυχόν απόφαση που έλαβαν σχετικά με την αίτηση αυτή. Η Ελληνική Δημοκρατία δεν ενημέρωσε την Επιτροπή για άλλες αιτήσεις που έλαβε σχετικά με την εκμετάλλευση κοιτασμάτων λιγνίτη.

⁵³ Απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος Β, ΦΕΚ 633, της 22ας Αυγούστου 1994.

⁵⁴ Πηγή: Απάντηση στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή και επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22ας Νοεμβρίου 2005.

⁵⁵ Ελληνικό Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών.

⁵⁶ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.8.

1.2.4.4. Συμπέρασμα σχετικά με την εκχώρηση δικαιωμάτων για τα δημόσια κοιτάσματα

44. Συνεπώς, από το 1975 και εξής, η Ελληνική Δημοκρατία μεταβίβασε στη ΔΕΗ τα δικαιώματα αναζήτησης και εξόρυξης για τα μεγάλα υπάρχοντα δημόσια ορυχεία στην περιοχή της Πτολεμαΐδας τα οποία δεν εκμεταλλευόταν ήδη η ΔΕΗ, έχει δεεκχωρήσει χωρίς διαγωνισμό και αποκλειστικά στη ΔΕΗ νέα δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης για δημόσια κοιτάσματα λιγνίτη, με εξαίρεση λίγα κοιτάσματα πολύ μικρού μεγέθους. Το αποτέλεσμα είναι ότι, με εξαίρεση ορισμένα πολύ μικρά ορυχεία και δύο ορυχεία μεσαίου μεγέθους, για τα οποία τα δικαιώματα εκχωρήθηκαν σε άλλες οντότητες πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ουσιαστικά το σύνολο των αποθεμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα βρίσκεται υπό τον έλεγχο της ΔΕΗ.
45. Ειδικότερα, η ΔΕΗ κατέχει σήμερα τα δικαιώματα αναζήτησης για το σύνολο σχεδόν (94%) των δημόσιων αποθεμάτων λιγνίτη για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια αναζήτησης. Δεδομένου ότι πρόκειται για το σύνολο των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων, όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί από την Ελληνική Δημοκρατία στις απαντήσεις της, συνάγεται ότι η ΔΕΗ κατέχει πλέον τα δικαιώματα αναζήτησης για το 94% των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων.
46. Επιπλέον, η ΔΕΗ κατέχει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης για την πλειονότητα (91%) των δημόσιων αποθεμάτων για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης. Υπάρχουν μερικά εκμεταλλεύσιμα αποθέματα, όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί από τις ελληνικές αρχές στις απαντήσεις τους, για τα οποία δεν έχουν ακόμη χορηγηθεί άδειες εκμετάλλευσης (πρόκειται βασικά για τα κοιτάσματα Δράμας και Ελασσόνας). Επομένως, η ΔΕΗ κατέχει σήμερα τα δικαιώματα εκμετάλλευσης για το 62% περίπου των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων. Η ΔΕΗ θα κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης για το 94% των εν λόγω εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων εάν της εκχωρηθούν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης για τα κοιτάσματα Δράμας και Ελασσόνας, όπως προβλέπει η απόφαση αριθ. Δ9-Α/Φ52.Φ70/οικ.12783/51/19.08.1999 του Υπουργείου Ανάπτυξης (βλ. σημείο. 31 της παρούσας απόφασης).
47. Τέλος, το ζωνηρό ενδιαφέρον της ΔΕΗ για την επέκταση των δικαιωμάτων που κατέχει καταδεικνύεται από τη διατήρηση της αίτησης της εταιρείας για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων Δράμας και Ελασσόνας, καθώς και από την επιπρόσθετη αίτησή της για την εκχώρηση των δικαιωμάτων αναζήτησης και εκμετάλλευσης σε σχέση ένα άλλο κοιτάσμα (βλ. σημείο. 43).

1.2.5. Η παραγωγή λιγνίτη και οι επιπτώσεις από την κατοχή των δικαιωμάτων από τη ΔΕΗ

48. Η εξόρυξη λιγνίτη παρουσίασε αύξηση μέχρι το 2002, παρέμεινε σχετικώς σταθερή κατά την περίοδο 2002-2005 και εμφάνισε μείωση το 2006, όπως διαπιστώνεται στον πίνακα που ακολουθεί. Η μείωση που εμφανίστηκε το 2006 οφείλεται ιδίως στις επιπτώσεις των κανόνων για την αγορά χονδρικής (βλ. σημείο 106).

Πίνακας 7⁵⁷ : Παραγωγή λιγνίτη στην Ελλάδα σε εκατομμύρια τόνους

⁵⁷ Πηγή: Η ΔΕΗ για τα έτη μέχρι το 2002, International Energy Agency - IEA για το 2003, Eurocoal για την περίοδο 2004-2006

1952	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0,07	2,16	7,64	22,70	49,9	63,31	66,17	70,30	68,3	71,9	69,1	64,2

49. Τα αποκλειστικά δικαιώματα εξόρυξης που έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ καλύπτουν το 94% των κοιτασμάτων για τα οποία έχουν ήδη χορηγηθεί δικαιώματα εκμετάλλευσης. Στον ακόλουθο πίνακα εμφανίζονται οι ετήσιες ποσότητες λιγνίτη που εξορύσσονται από τη ΔΕΗ, καθώς και το ποσοστό που οι εξορύξεις λιγνίτη της ΔΕΗ αντιπροσωπεύουν σε σχέση με τη συνολική εξόρυξη λιγνίτη στην Ελλάδα κατά τις ίδιες χρονικές περιόδους. Όπως και η συνολική εξόρυξη λιγνίτη, η εξόρυξη λιγνίτη από τη ΔΕΗ παρουσίασε αύξηση μέχρι το 2002, διατηρήθηκε σχετικά σταθερή κατά την περίοδο 2002-2005 για να σημειώσει κάμψη το 2006. Η ΔΕΗ απέδωσε τη μείωση της εξόρυξης λιγνίτη το 2006 σε εξωτερικούς παράγοντες⁵⁸.

Πίνακας 8: Όγκος του λιγνίτη που εξορύσσει η ΔΕΗ και ποσοστά συνολικών εξορύξεων⁵⁹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Λιγνίτης προερχόμενος από ορυχεία της ΔΕΗ (σε εκατ. τόνους)	61,91	64,77	68,3	68,0	69,9	67,2	62,5
Ποσοστό επί της συνολικής ποσότητας λιγνίτη που εξορύσσεται στην Ελλάδα (%)	97,8	97,9	97,2	99,6	97,2	97,3	97,4

50. Η ΔΕΗ έχει αναπτύξει ορυχεία σε περιοχές με κοιτάσματα για τα οποία έχει λάβει δικαιώματα εκμετάλλευσης (υπάρχουν αρκετά ορυχεία σε κάθε περιοχή με κοιτάσματα που παρουσιάζονται στον πίνακα 5). Η ΔΕΗ εξακολουθεί να αναπτύσσει νέα ορυχεία σε ορισμένες περιοχές με κοιτάσματα⁶⁰. Τα ορυχεία λιγνίτη της ΔΕΗ⁶¹ είναι υπαίθρια, κοντά σε μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ και ο λιγνίτης μεταφέρεται με ιμάντες μεταφοράς. Η ΔΕΗ παράγει το σύνολο σχεδόν του λιγνίτη που παράγεται στην Ελλάδα. Ο λόγος για τον οποίο το μερίδιο παραγωγής της ΔΕΗ είναι μεγαλύτερο από το μερίδιο των υπό εκμετάλλευση αποθεμάτων που της αναλογεί είναι ότι τα δημόσια κοιτάσματα για τα οποία τα δικαιώματα έχουν

⁵⁸ Πηγή: Επιστολή της ΔΕΗ της 4^{ης} Απριλίου 2007, παράγραφος 1.1. Η ΔΕΗ εξήγησε ότι το 2006 ήταν ένα ιδιόμορφο έτος και ότι η μείωση της εξόρυξης λιγνίτη το 2006 οφειλόταν σε δύο κυρίως παράγοντες της αγοράς ηλεκτρισμού: πρώτον, ένας αριθμός μονάδων καύσης λιγνίτη ήταν προσωρινά εκτός λειτουργίας ενώ σε άλλες διεξάγονταν εκτεταμένες εργασίες συντήρησης (και συνεπώς δεν χρειάζονταν λιγνίτη) και, δεύτερον, οι εισαγωγές και οι μονάδες υδροηλεκτρικής ενέργειας κάλυπταν ένα υψηλότερο από το συνηθισμένο μέρος ζήτησης ηλεκτρισμού (μειώνοντας έτσι τη ζήτηση για την παραγωγή ενέργειας με καύση λιγνίτη, βλ. σημείο 105.2 για τους κανόνες της αγοράς που δίνουν προτεραιότητα στις εισαγωγές και στην παραγωγή ενέργειας από υδροηλεκτρικούς σταθμούς έναντι των λιγνιτικών μονάδων).

⁵⁹ Πηγή: ΔΕΗ όσον αφορά τα στοιχεία για τη δική της παραγωγή και τη συνολική παραγωγή για τα έτη μέχρι το 2002, Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας (IEA) για τη συνολική παραγωγή το 2003, Eurocoal για τη συνολική παραγωγή για τα έτη μετά το 2003.

⁶⁰ Παραδείγματος χάρη στο ετήσιο δελτίο του 2006, η ΔΕΗ αναφέρει ότι το 2006 ανέπτυξε δύο νέα ορυχεία, τα "Δημήτριος Υψηλάντης" και "Κλειδί".

⁶¹ Τα βασικότερα κέντρα ορυχείων είναι τα τέσσερα ορυχεία στη Δυτική Μακεδονία (Κύριο πεδίο, Νότιο πεδίο, πεδίο Καρδιάς και πεδίο Αμυνταίου) και το κέντρο της Μεγαλόπολης. Υπάρχουν άλλα μικρότερα ορυχεία στην περιοχή της Φλώρινας, όπως το ορυχείο της Μαυροπηγής το οποίο η ΔΕΗ άρχισε να εκμεταλλεύεται το 2005.

εκχωρηθεί σε άλλες οντότητες πλην της ΔΕΗ και τα ορυχεία που ανήκουν σε ιδιώτες δεν αποτελούν αξιόλογη εναλλακτική πηγή για την παραγωγή λιγνίτη.

51. Ειδικότερα, τα ορυχεία ιδιωτικής ιδιοκτησίας είναι, καταρχάς, μάλλον μικρού μεγέθους (το μέσο μέγεθος των συγκεκριμένων ορυχείων είναι περίπου 9 εκατ. τόνοι). Στο παρελθόν, τα εν λόγω ορυχεία εφοδίαζαν τη ΔΕΗ με μικροποσότητες λιγνίτη. Ωστόσο, σύμφωνα με τη ΔΕΗ, τα ορυχεία αυτά δεν αποτελούν σήμερα αντικείμενο εκμετάλλευσης⁶², με εξαίρεση ένα εξ αυτών, τη ΛΑΡΚΟ Α.Ε, θυγατρική της ΔΕΗ στην οποία έχει μειοψηφική συμμετοχή· η ΛΑΡΚΟ καταναλώνει ένα μέρος της παραγωγής της για τη δική της μονάδα παραγωγής σιδηρονικελίου και εφοδιάζει με [0-500] χιλ. τόνους λιγνίτη ετησίως τις μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ⁶³.
52. Σε ό,τι αφορά τα δέκα (10) δημόσια κοιτάσματα για τα οποία τα δικαιώματα έχουν εκχωρηθεί σε άλλες οντότητες πλην της ΔΕΗ, μόνο τα τρία κοιτάσματα που μνημονεύονται στο σημείο. 34 αντιπροσωπεύουν ποσότητες που δεν είναι αμελητέες και αποτελούσαν αντικείμενο εκμετάλλευσης στο πρόσφατο παρελθόν. Τα εν λόγω τρία κοιτάσματα βρίσκονται στη Φλώρινα (Δυτική Μακεδονία). Στα τέλη του 2001, η ΔΕΗ συνήψε συμβάσεις προμήθειας [0-10]ετούς διάρκειας με τους ιδιοκτήτες των δύο μεγαλύτερων κοιτασμάτων (της Αχλάδας και της Βεύης), με αντικείμενο την αγορά από τον Ιούλιο του 2002 και μετά λιγνίτη, που θα χρησιμοποιείτο στη μονάδα ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ στη Μελίτη της Φλώρινας. Στη διάρκεια αυτών των [0-10] ετών συμβάσεων, η ΔΕΗ αναμένει ότι θα προμηθεύεται από τα δύο αυτά κοιτάσματα το [0-100%] περίπου του λιγνίτη που χρειάζεται για τον σταθμό της Φλώρινας, ενώ το [0-40]% περίπου του λιγνίτη θα προέρχεται από κοιτάσματα για τα οποία η ΔΕΗ κατέχει αποκλειστικά δικαιώματα⁶⁴. Όσον αφορά, τις δύο άδειες εκμετάλλευσης της Βεύης και της Βεγόρας, αφαιρέθηκαν τα δικαιώματα που είχαν εκχωρηθεί το 2003 (βλ. σημείο 34) και έκτοτε μόνο το κοιτάσμα της Αχλάδας αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης.
53. Συνεπώς, ο λιγνίτης παράγεται κατά κύριο λόγο από τη ΔΕΗ ή αγοράζεται από τη ΔΕΗ και χρησιμοποιείται στις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ όπως εμφανίζεται στον πίνακα που ακολουθεί. Η ΔΕΗ είχε προβλέψει⁶⁵ στις αρχές του 2007 ότι η κατανάλωση λιγνίτη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας θα παρουσίαζε ανάκαμψη το 2007 υπερβαίνοντας [65-70]εκατ. τόνους.

Πίνακας 9: Η χρήση του λιγνίτη που εξορύσσεται στην Ελλάδα⁶⁶

⁶² Επιστολή της ΔΕΗ της 30ής Μαΐου 2003, σ.31.

⁶³ Στην επιστολή της 4^{ης} Απριλίου 2007 (παράγραφος 1.2), η ΔΕΗ ανέφερε ότι η ΛΑΡΚΟ Α.Ε. εφοδιάζει τη ΔΕΗ με [0-50.000] τόνους λιγνίτη σε μηνιαία βάση.

⁶⁴ Επιστολή της ΔΕΗ της 30ής Μαΐου 2003, απάντηση στην ερώτηση 33.

⁶⁵ Στην επιστολή της 4^{ης} Απριλίου 2007, παράγραφος 1.1, η ΔΕΗ ανέφερε ότι ανέμενε μείωση της παραγωγής ηλεκτρισμού από υδροηλεκτρικές μονάδες και των εισαγωγών ηλεκτρισμού (ιδίως των εισαγωγών από τη Βουλγαρία λόγω της παύσης λειτουργίας του πυρηνικού εργοστασίου του Kozloduy) το 2007 έναντι του 2006. Συνεπώς, η ΔΕΗ ανέμενε ότι θα υπήρχε μεγαλύτερη παραγωγή ηλεκτρισμού με καύση λιγνίτη το 2007 έναντι του 2006 (βλ. σημείο 49).

⁶⁶ Πηγή: Επιστολή της ΔΕΗ της 4^{ης} Απριλίου 2007 για τη χρήση λιγνίτη σε δικές της μονάδες παραγωγής ενέργειας, πηγές του πίνακα 7 για τη συνολική παραγωγή στην Ελλάδα.

	2002	2003	2004	2005	2006
Λιγνίτης που χρησιμοποιείται ως καύσιμο για τις μονάδες παραγωγής ενέργειας της ΔΕΗ (εκατ. τόνοι)	68,3	69,8	70,2	69,4	63,7
Συνολική ποσότητα λιγνίτη που εξορύσσεται στην Ελλάδα (εκατ. τόνοι)	70,3	68,3	71,9	69,1	64,2

54. Το 2007, η ΔΕΗ ανέφερε⁶⁷ ότι θα ήταν σε θέση να προμηθεύεται λιγνίτη για τη μονάδα ηλεκτροπαραγωγής της στη Φλώρινα [...]. Όσον αφορά την προμήθεια από το ορυχείο της Αχλάδας, η ΔΕΗ ανέφερε⁶⁸ ότι η σύμβαση μεταξύ της ΔΕΗ και των Λιγνιτωρυχείων της Αχλάδας Α.Ε. ισχύει μέχρι τις 31.05.2007, αλλά επρόκειτο να ανανεωθεί και οι ελληνικές αρχές ανέφεραν⁶⁹ ότι τα δικαιώματα εκμετάλλευσης των Λιγνιτωρυχείων της Αχλάδας [...]έληγαν στις 31.12.2008 [...].
55. [...] ⁷⁰.
56. Όσον αφορά το κοιτάσμα της Βεύης, για το οποίο η χορήγηση των δικαιωμάτων είναι εν εξελίξει, η Ελληνική Δημοκρατία δήλωσε⁷¹ ότι ο κάτοχος της άδειας δεν θα είναι υποχρεωμένος να διαθέτει την παραγωγή λιγνίτη στη ΔΕΗ και ότι το ποσό των αποθεμάτων ήταν επαρκές για την τροφοδότηση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δυναμικότητας 400 MW επί 30 χρόνια. Η ΔΕΗ πληροφόρησε την Επιτροπή⁷² ότι εξετάζει την κατασκευή μιας νέας λιγνητικής μονάδας στην περιοχή [...].
57. Συνολικά, η ΔΕΗ παράγει όλο σχεδόν το λιγνίτη που εξορύσσεται σήμερα στην Ελλάδα και αγοράζει το μεγαλύτερο μέρος της περιορισμένης παραγωγής λιγνίτη των ελάχιστων άλλων ελληνικών επιχειρήσεων παραγωγής λιγνίτη⁷³. Εξάλλου, η ΔΕΗ χρησιμοποιεί το σύνολο του λιγνίτη που παράγει και αγοράζει με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από την ίδια, όπως εξηγείται στην επόμενη ενότητα. Τέλος, η ΔΕΗ έχει προγραμματίσει να αποκτήσει την άδεια εκμετάλλευσης του μόνου ορυχείου (Βεύη) για το οποίο βρίσκεται εν εξελίξει διαδικασία εκχώρησης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης [...].

1.3. Ο ελληνικός κλάδος ηλεκτρικής ενέργειας

58. Η συνολική ετήσια κατανάλωση στην Ελλάδα ανήλθε το 2006 σε 59,8TWh. Ενώ η κατανάλωση αυξανόταν με αρκετά γρήγορους ρυθμούς κατά την περίοδο 1999-2004 (4,7% ετησίως), η αύξηση της κατανάλωσης σημείωσε επιβράδυνση κατά την περίοδο 2004-2006 (1,8% κατά μέσο όρο ετησίως). Η κατανάλωση καλύπτεται κατά

⁶⁷ Επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.12.

⁶⁸ Επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.12.

⁶⁹ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.13.

⁷⁰ [...]

⁷¹ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.15.

⁷² Επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.13.

⁷³ Πράγματι, στο ετήσιο δελτίο της ΔΕΗ για το 2005 αναφέρεται ότι «η ΔΕΗ έχει σήμερα την αποκλειστική χρήση των λιγνιτωρυχείων».

κύριο λόγο από την εγχώρια παραγωγή και από 4,2TWh καθαρών εισαγωγών⁷⁴. Οι εισαγωγές εμφανίζουν αύξηση από το 2003. Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζεται η ετήσια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, το καθαρό υπόλοιπο των συναλλαγών ηλεκτρικής ενέργειας με δίκτυα του εξωτερικού και η συνολική κατανάλωση για μερικά από τα τελευταία χρόνια:

Πίνακας 2⁷⁵: Εισαγωγές και κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα

<i>GWH</i>	1997	1999	2001	2003	2004	2005	2006	ΑΥΞΗΣΗ ΤΟ 2006
Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	39.429	44.889	48.798	54.400	53.824	54.669	55.573	-1,2%
Ως ποσοστό της συνολικής κατανάλωσης	96%	99%	95%	96%	95%	94%%	93%	
Καθαρές εισαγωγές	1.746	546	2.500	2.100	2.821	3.781	4.205	+11,2%
Ως ποσοστό της συνολικής κατανάλωσης	4%	1%	5%	4%	5%	6%	7%	
Συνολική κατανάλωση	40.995	45.435	51.298	56.500	56.645	58.450	59.778	+2,3%

59. Στην ακόλουθη ενότητα περιγράφεται, πρώτον, το νομοθετικό πλαίσιο και, δεύτερον, η κατάσταση των πραγμάτων όσον αφορά τις διάφορες συνιστώσες του ελληνικού κλάδου ηλεκτρικής ενέργειας, αρχίζοντας από τις πηγές εφοδιασμού (ηλεκτροπαραγωγή και εισαγωγές), συνεχίζοντας με το εμπόριο χονδρικής, τη μεταφορά και τέλος με την προσφορά σε επίπεδο λιανικής.

1.3.1. Εισαγωγή στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο

60. Προ δέκα ετών, ο ελληνικός κλάδος ηλεκτρικής ενέργειας αποτελείτο ουσιαστικά από ένα μονοπώλιο κάθετης ολοκλήρωσης, δηλαδή τη ΔΕΗ, το οποίο ασκούσε το σύνολο των δραστηριοτήτων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγή, προμήθεια, μεταφορά και διανομή) υπό την επίβλεψη των αρμόδιων υπουργείων.

61. Το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τον ελληνικό κλάδο ηλεκτρικής ενέργειας υπέστη σημαντικές τροποποιήσεις τα τελευταία χρόνια, δεδομένου ότι η Ελληνική Δημοκρατία κατέβαλε προσπάθειες για την εφαρμογή των οδηγιών και κανονισμών της ΕΕ σχετικά με την απελευθέρωση και τη θέσπιση κοινών κανόνων για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικότερα, η Ελληνική Δημοκρατία έπρεπε καταρχάς να ενσωματώσει στην εθνική της νομοθεσία την οδηγία 96/92 μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 2001 και ακολούθως την οδηγία 2003/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουνίου 2003 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της

⁷⁴ Πηγή: Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007 για το 2004-2006, πίνακας 3.

⁷⁵ Πηγή: Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (PAE) για τα έτη μέχρι το 2001, UCTE (εισαγωγές) και ΔΕΗ (ηλεκτροπαραγωγή) για το 2003, Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007 για τα έτη 2004-2006 (πίνακας 3).

οδηγίας 96/92/EK⁷⁶ μέχρι την 1η Ιουλίου 2004. Λόγω μη ενσωμάτωσης της οδηγίας 2003/54/EK στο ελληνικό δίκαιο κινήθηκε διαδικασία παράβασης⁷⁷. Η Ελληνική Δημοκρατία όφειλε επίσης να θέσει σε εφαρμογή, μέχρι την 1η Ιουλίου 2004, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας⁷⁸.

62. Οι κυριότεροι νόμοι που μεταβάλλουν το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο ηλεκτρισμού είναι ο νόμος 2773/1999⁷⁹, ο νόμος 3175/2003 και ο νόμος 3426/2005. Με τον πρώτο εκ των προαναφερθέντων νόμο (2773/1999) και με τους εκτελεστικούς νόμους εφαρμογής του θεσπίστηκαν, μεταξύ άλλων, οι πρώτες ρυθμίσεις απελευθέρωσης της αγοράς (καθιέρωση της δυνατότητας άσκησης ανταγωνισμού όσον αφορά την παραγωγή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε πολύ μεγάλους πελάτες) και συγκροτήθηκε η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (στο εξής: «ΡΑΕ»), καθώς και μία αυτοτελής, σε σχέση με τη ΔΕΗ, οντότητα με την ονομασία «Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας» (ΔΕΣΜΗΕ)⁸⁰, ο οποίος επιφορτίστηκε με δραστηριότητες μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ο δεύτερος εκ των προαναφερθέντων νόμων (3175/2003) προέβλεπε μεταξύ άλλων τη δημιουργία αγοράς χονδρικής (περιλαμβανομένης μιας υποχρεωτικής «αγοράς της επόμενης ημέρας» - «day-ahead market»· επίσης, με αυτόν διευρύνθηκε η έννοια των «προμηθευτών» ώστε να συμπεριλαμβάνει τους εμπόρους και όχι μόνο τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας, καθιερώθηκε μηχανισμός εξισορρόπησης, διευρύνθηκε το πεδίο ανταγωνισμού όσον αφορά την προμήθεια σε επίπεδο λιανικής κατά τρόπον ώστε να καλύπτεται το σύνολο των μη οικιακών πελατών από 1ης Ιουλίου 2004 και καθιερώθηκε μηχανισμός διεξαγωγής διαγωνισμών με αντικείμενο το δυναμικό ηλεκτροπαραγωγής, ούτως ώστε να κατοχυρώνεται η ασφάλεια του συστήματος. Με σκοπό τη ρύθμιση επιμέρους συναφών ζητημάτων εκδόθηκε μια σειρά επιπλέον νόμων⁸¹. Στις 22 Δεκεμβρίου 2005 ψηφίστηκε από τη Βουλή νέος νόμος (3426/2005), ο οποίος επέφερε νέες ουσιαστικές μεταβολές στο σχετικό

⁷⁶ , ΕΕ L 176 της 15.7. 2003, σ. 37.

⁷⁷ Η Επιτροπή έστειλε επίσημη προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα στις 13 Οκτωβρίου 2004 για μη γνωστοποίηση εθνικών μέτρων με σκοπό την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της οδηγίας περί ηλεκτρικής ενέργειας 2003/54/EK καθώς και της οδηγίας 2003/55/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/EK (ΕΕ L 176 της 15.7.2003, σ. 57). Στις 4 Απριλίου 2006, η Επιτροπή έστειλε ακόμη μια επίσημη προειδοποιητική επιστολή λόγω της μη ενσωμάτωσης στην εθνική νομοθεσία ορισμένων διατάξεων των υπόψη οδηγιών. Στις 15 Δεκεμβρίου 2006 εστάλη στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη. Στις 11 Δεκεμβρίου 2007 η Επιτροπή αποφάσισε να περατώσει τη διαδικασία παράβασης (βλ. ενότητα “3.2 Διαδικασία σχετικά με την οδηγία 2003/54/EK”).

⁷⁸ ΕΕ L 176 της 15.7.2003, σ. 1

⁷⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 286/A/1999.

⁸⁰ Ο ΔΕΣΜΗΕ συγκροτήθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2000 με το Προεδρικό Διάταγμα 328/2000. Το Διάταγμα αποφάσισε μεταξύ άλλων ότι το Δημόσιο θα πρέπει πάντοτε να κατέχει ποσοστό τουλάχιστον 51% του κεφαλαίου του ΔΕΣΜΗΕ, ότι ιδιοκτήτης του δικτύου παραμένει η ΔΕΗ, ο δε ΔΕΣΜΗΕ πρέπει να εξασφαλίζει τη λειτουργία του δικτύου και του συστήματος.

⁸¹ Παραδείγματος χάρι, ο νόμος 2941/2003 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 201/A/12.09.2001) και ο νόμος 3377/2005 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 202/A/19.08.2005) αντιμετώπιζαν μεταξύ άλλων τη αδειοδότηση των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ που λειτουργούσαν ήδη πριν την απελευθέρωση της αγοράς (βλ. ενότητα 1.3.2).

νομοθετικό πλαίσιο: με το νόμο αυτό καθίστανται επιλέγοντες όλοι οι οικιακοί πελάτες από 1^{ης} Ιουλίου 2007, τροποποιείται το καθεστώς αδειοδότησης για την παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και προβλέπεται διαχωρισμός των δραστηριοτήτων δικτύου διανομής από τις άλλες δραστηριότητες της ΔΕΗ με τη σύσταση πριν την 1^η Ιουλίου 2007 μιας αυτοτελούς σε σχέση με τη ΔΕΗ οντότητας με την ονομασία "Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς και Διανομής Ενέργειας", στον οποίο επρόκειτο να ενσωματωθεί ο ΔΕΣΜΗΕ. Ο νόμος 3426/2005 υποχρεώνει επίσης το Υπουργείο Ανάπτυξης να προσδιορίσει τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

63. Σε ότι αφορά τις κανονιστικές ρυθμίσεις, παρά τις διαδοχικές επεκτάσεις των αρμοδιοτήτων του ρυθμιστικού φορέα ΡΑΕ⁸², το Υπουργείο Ανάπτυξης εξακολουθεί να αποτελεί τον κυριότερο ρυθμιστικό φορέα του τομέα: θεσπίζει πολλά από τα μέτρα εφαρμογής που απαιτούνται από το νομοθετικό πλαίσιο, ιδίως όσον αφορά τις διαδικασίες αδειοδότησης, την έγκριση των τιμολογίων και τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Το Υπουργείο έχει επίσης την εξουσία να αποφασίζει σχετικά με την παραχώρηση όλων των αδειών. Ο κανονιστικός φορέας ΡΑΕ έχει ως κύριο καθήκον τη συνεχή παρακολούθηση του τομέα, τη σύνταξη εκθέσεων⁸³ και την έκδοση μη δεσμευτικών γνωμοδοτήσεων προς το Υπουργείο σχετικά με το παράγωγο δίκαιο⁸⁴. Το Υπουργείο χρειάζεται, ωστόσο τη "σύμφωνη γνώμη" της ΡΑΕ όσον αφορά ορισμένες ειδικές περιπτώσεις⁸⁵. Όσον αφορά την παρακολούθηση του κλάδου, η ΡΑΕ οφείλει να υποβάλλει έκθεση ανά διετία σχετικά με την ασφάλεια του εφοδιασμού να εγκρίνει τις μελέτες επάρκειας της παραγωγής που εκπονούνται από τον ΔΕΣΜΗΕ για να διαπιστωθεί κατά πόσο ο ΔΕΣΜΗΕ θα πρέπει να προκηρύξει διαγωνισμούς για τη δημιουργία νέου δυναμικού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΡΑΕ πρέπει επίσης να παρακολουθεί τις δραστηριότητες των κατόχων αδειών και μπορεί να επιβάλει πρόστιμα σε ορισμένες περιπτώσεις. Τέλος, η ΡΑΕ μπορεί να αναλαμβάνει καθήκοντα διαιτησίας όταν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των μερών σε θέματα ηλεκτρικής ενέργειας και μπορεί να παραλαμβάνει και να αποφασίζει σχετικά με καταγγελίες κατά των διαχειριστών του συστήματος μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και του ιδιοκτήτη του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας⁸⁶.
64. Στις ενότητες που ακολουθούν παρουσιάζεται η τρέχουσα κατάσταση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και η κατάσταση των αγορών για τις δύο πηγές ηλεκτρικής ενέργειας της Ελλάδας, την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας

⁸² Με τον νόμο 2773/1999 έγινε η σύσταση της ΡΑΕ και καθορίστηκαν οι πρώτες αρμοδιότητες και τα καθήκοντά της. Ο νόμος 2837/2000 προέβλεπε μεταξύ άλλων ότι η ΡΑΕ διαθέτει δικούς της χρηματοοικονομικούς πόρους. Ο νόμος 3426/2005 ανέθετε νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα στην ΡΑΕ:.

⁸³ Ειδικότερα, η ΡΑΕ οφείλει να καταρτίζει εκθέσεις για την κατάσταση του ανταγωνισμού, το επίπεδο προστασίας των καταναλωτών κ.λπ.

⁸⁴ Περιλαμβάνονται κανονισμοί για θέματα όπως οι κανόνες για πρόσβαση τρίτων, άδειες και τιμολόγια λιανικής.

⁸⁵ Η ΡΑΕ χορηγεί "σύμφωνη γνώμη" σε περιπτώσεις τροποποίησης του κώδικα διαχείρισης συστήματος, του κώδικα συναλλαγών ηλεκτρικής ενέργειας και του κώδικα διαχείρισης του δικτύου διανομής, καθώς και στις περιπτώσεις έκδοσης ή τροποποίησης των μεθοδολογιών για τα τιμολόγια πρόσβασης σε δίκτυα μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

⁸⁶ Οι αποφάσεις της ΡΑΕ υπόκεινται στο δικαστικό έλεγχο από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών.

(ενότητα 1.3.2) και τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας (ενότητα 1.3.3.), για το χονδρικό εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας (ενότητα 1.3.4), για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας (ενότητα 1.3.5) και για τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας (ενότητα 1.3.6).

65. Αξίζει να επισημανθεί ήδη σε αυτό το σημείο ότι το ελληνικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο κάνει διάκριση μεταξύ του «διασυνδεδεμένου συστήματος» και του «μη διασυνδεδεμένου συστήματος», το οποίο καλείται επίσης «αυτόνομα νησιά». Με τον όρο «διασυνδεδεμένο σύστημα» νοείται το σύστημα με το οποίο ηλεκτροδοτείται η ηπειρωτική Ελλάδα και ορισμένα κοντινά νησιά τα οποία συνδέονται με την ηπειρωτική χώρα. Το «μη διασυνδεδεμένο σύστημα» καλύπτει το σύνολο των "αυτόνομων νησιών" που δεν περιλαμβάνονται στο "διασυνδεδεμένο σύστημα"⁸⁷, δηλαδή που δεν συνδέονται με την ηπειρωτική χώρα. Δεν υπάρχουν ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των δύο συστημάτων, πράγμα που σημαίνει ότι στην πράξη είναι διαφορετικές αγορές, θα μπορούσε μάλιστα να θεωρηθεί ότι κάθε νησί του μη διασυνδεδεμένου συστήματος αποτελεί χωριστή αγορά. Το «μη διασυνδεδεμένο σύστημα» υπόκειται σε μια σειρά ειδικών κανόνων. Παραδείγματος χάρη, οι διαδικασίες χορήγησης αδειών για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας είναι διαφορετικές, ενώ στο «μη διασυνδεδεμένο σύστημα» δεν επιτρέπεται ακόμη ο ανταγωνισμός στον τομέα της λιανικής προμήθειας, όπως εξηγείται κατωτέρω στις αντίστοιχες ενότητες.

1.3.2. Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας

1.3.2.1. Εγκατεστημένη ισχύς

66. Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς στην Ελλάδα ανέρχεται σε 14GW (12,3GW στο «διασυνδεδεμένο σύστημα» και 1,7GW στο «μη διασυνδεδεμένο σύστημα» (δηλαδή στα «αυτόνομα νησιά»). Ο Πίνακας 11: Εγκατεστημένη ισχύς ανά τεχνολογία », περιλαμβάνει στοιχεία για τα μερίδια των διαφόρων τύπων τεχνολογίας που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Οι μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη αντιστοιχούν σε ποσοστό ελαφρώς κατώτερο του 45% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος στο διασυνδεδεμένο σύστημα. Από τότε που η τελευταία λιγνιτική μονάδα τέθηκε σε λειτουργία το 2003 (η μονάδα Φλώρινας ισχύος 330MW), οι βασικές μεταβολές ήταν οι προσθήκες νέων μονάδων φυσικού αερίου στο διασυνδεδεμένο σύστημα: της μονάδας «Ηρων» του ομίλου ΓΕΚ⁸⁸ ισχύος 147MW το 2004, της μονάδας «Ενεργειακή Θεσσαλονίκης» ισχύος 390 MW της «Ελληνικά Πετρέλαια» το 2005 και της μονάδας φυσικού αερίου συνδυασμένου κύκλου (CCGT) "Λαύριο V" ισχύος 385MW της ΔΕΗ το 2006.

Πίνακας 11⁸⁹: Εγκατεστημένη ισχύς ανά τεχνολογία

⁸⁷ Εδώ ανήκουν οι μεγαλύτερες νήσοι Κρήτη και Ρόδος.

⁸⁸ Ο Όμιλος ΓΕΚ (www.gek.gr) έχει αρκετές θυγατρικές: την Ήρων, η οποία είναι ιδιοκτήτρια και λειτουργεί σταθμό ηλεκτροπαραγωγής με φυσικό αέριο (μέχρι στιγμής μία μονάδα 147MW) και την Τέρνα Ενεργειακή Α.Ε. η οποία έχει στην ιδιοκτησία της και λειτουργεί αιολικά πάρκα (εγκατεστημένης ισχύος 109MW στα τέλη του 2006, 58MW υπό κατασκευή που θα ολοκληρωθούν το 2007) και υδροηλεκτρικούς σταθμούς (15MW υπό κατασκευή που θα ολοκληρωθούν το 2007).

⁸⁹ Ο πίνακας σχηματίστηκε με την προσθήκη της ισχύος των διαφόρων φορέων που έχουν στην ιδιοκτησία τους μονάδες ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα: της ΔΕΗ, επιχειρήσεων που κατέχουν μονάδες φυσικού αερίου πλην της ΔΕΗ (Ηρων και Ελληνικά Πετρέλαια), τις επιχειρήσεις που

ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΗ ΙΣΧΥΣ (MW) ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ	2002	2003	2004	2005	2006	ΠΟΣΟΣΤ Ο ΤΟΥ ΣΥΣΤΗ- ΜΑΤΟΣ (ΤΟ 2006)
Σύνολο διασυνδεδεμένου συστήματος	10.570	10.902	11.052	11.889	12.274	100%
Λιγνίτης	4.958	5.288	5.288	5.288	5.288	43%
Πετρέλαιο	750	750	750	750	750	6%
Φυσικό αέριο	1.581	1.581	1.731	2.076	2.461	20%
Υδροηλ. Ενέργεια	3.060	3.060	3.060	3.060	3.060	25%
ΣΘΗ	216	216	216	216	216	2%
Αιολική ενέργεια και άλλες ΑΠΕ	5 (μόνο ΔΕΗ)	7 (μόνο ΔΕΗ)	7 (μόνο ΔΕΗ)	Περ. 600	Περ. 600	5%
Σύνολο «μη διασυνδεδεμένου συστήματος»	1.385	1.452	1.569	1.702	1.702	100%
Λιγνίτης						
Πετρέλαιο	1.352	1.421	1.538	1.517	1.517	89,1%
Φυσικό αέριο						
Υδροηλεκτρική ενέργεια, αιολική ενέργεια και άλλες ΑΠΕ (ΔΕΗ)	33	31	31	31	31	1,8%
Αιολική ενέργεια (πλην της ΔΕΗ)	μ.δ.σ.	μ.δ.σ.	μ.δ.σ.	154	154	9,0%
Σύνολο Ελλάδας	11.955	12.354	12.621	13.594	13.979	

67. Όλη σχεδόν η ισχύς που ήταν εγκατεστημένη στην Ελλάδα στα τέλη του 2006 ανήκε στη ΔΕΗ. Οι μόνες εξαιρέσεις ήταν δύο μονάδες φυσικού αερίου και ένας αριθμός μονάδων μικρού μεγέθους συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (ΣΘΗ) και μονάδες στηριζόμενες στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ). Η ΔΕΗ κατασκεύαζε ορισμένες νέες μονάδες συνολικής ισχύος ελαφρά χαμηλότερης των 900MW⁹⁰. Δύο άλλες αξιόλογες μονάδες (μια μονάδα φυσικού αερίου ισχύος

κατέχουν μονάδες συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (ΣΘΗ) καθώς και των μονάδων που στηρίζονται στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ). Τα στοιχεία προέρχονται από τη ΔΕΗ (πληροφορίες που χορηγήθηκαν στις επιστολές της προς την Επιτροπή και τα ετήσια δελτία για το 2004 και 2005) για το χαρτοφυλάκιο της ΔΕΗ, τις ελληνικές αρχές όσον αφορά την ισχύ που προέρχεται από μονάδες καύσης φυσικού αερίου της Ήρων και της Ελληνικά Πετρέλαια (Ενεργειακή Θεσσαλονίκης), την ετήσια έκθεση 2006 του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα (πίνακας 26 για το 2005 και τις αντίστοιχες παραγράφους που δεν προέβλεπαν τη λειτουργία άλλων μονάδων ΣΘΗ για το 2006) για στοιχεία σχετικά με ιδιοκτήτες μονάδων ΣΘΗ, την ετήσια έκθεση του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα (πίνακες 14, 15 και 21) για τα στοιχεία όσον αφορά ιδιοκτήτες μονάδων ΑΠΕ. Για τα έτη 2002-2004, ο πίνακας αυτός δεν περιλαμβάνει τις μονάδες ΣΘΗ και τις μονάδες που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που ανήκουν σε μέρη πλην της ΔΕΗ, δεδομένου ότι τα στοιχεία αυτά δεν είναι διαθέσιμα. Τα ποσοστά έχουν στρογγυλοποιηθεί.

⁹⁰ Σύμφωνα με το ετήσιο δελτίο της ΔΕΗ για το 2004, η ΔΕΗ κατασκεύαζε τέσσερις υδροηλεκτρικούς σταθμούς συνολικής ισχύος 354MW (Μεσοχώρα 162MW, Ιλαρίων 153MW, Μετσιοβίτικος 29MW

430MW και μια μονάδα ΣΘΗ ισχύος 330 MW) ήταν υπό κατασκευή από άλλο φορέα εκμετάλλευσης (βλ. υποσημειώσεις 99 και 106). Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η ισχύς του διασυνδεδεμένου συστήματος ανά φορέα εκμετάλλευσης κατά την περίοδο 2004-2006. Όσον αφορά το μη διασυνδεδεμένο σύστημα, η ΔΕΗ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα κατασκευής και λειτουργίας μονάδων εκτός αυτών που στηρίζονται στη χρήση ΑΠΕ, πράγμα που σημαίνει ότι στην πράξη το μερίδιο των άλλων φορέων συνίσταται στο μερίδιο της αιολικής ενέργειας (βλ. προηγούμενο πίνακα). Συνολικά, στο τέλος του 2006 η ΔΕΗ είχε στην ιδιοκτησία της ποσοστό άνω του 90% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος τόσο στο διασυνδεδεμένο όσο και στο μη διασυνδεδεμένο σύστημα.

Πίνακας 12⁹¹: Εγκατεστημένη ισχύς ανά φορέα εκμετάλλευσης στο διασυνδεδεμένο σύστημα

ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΗ ΙΣΧΥΣ ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ	2004 (MW)	2004 (%)	2005 (MW)	2005 (%)	2006 MW	2006 (%)
ΔΕΗ	10 086	91,2%	10 533	88,6%	10919	90,0%
Ελληνικά Πετρέλαια	50	0,5%	440	3,7%	440	3,6%
ΓΕΚ (Ήρων και Τέρνα)	256	2,3%	256	2,2%	256	2,1%
Μονάδες ΣΘΗ	166	1,5%	166	1,4%	166	1,4%
Λοιπές (ΑΠΕ)	Περ. 500	4,5%	Περ. 500	4,2%	Περ. 500	4,1%
Σύνολο "Διασυνδεδεμένου συστήματος"	11 052	100%	11 889	100%	12 274	100%
Δυναμικό διασύνδεσης (εισαγωγές)	850		850		850	

68. Παρά τα σχέδια ανταγωνιστών της ΔΕΗ για την κατασκευή περαιτέρω μονάδων στο "διασυνδεδεμένο σύστημα", η κατάσταση δεν πρόκειται να αλλάξει σημαντικά στα

και Σμόκοβο 10MW) καθώς και ένα αιολικό πάρκο στη Ρόδο ισχύος 28MW. Στο ετήσιο δελτίο της για το 2006, η ΔΕΗ ανέφερε ότι κατασκεύασε δύο περαιτέρω θερμοηλεκτρικές μονάδες 46,6MW εκάστη στη μονάδα Αθρινόλακκου, ότι οι μονάδες αυτές ήταν ήδη έτοιμες κατά 50% και ότι μία από τις μονάδες αυτές θα ετίθετο σε λειτουργία τον Αύγουστο 2007. Στο ετήσιο δελτίο του 2006, η ΔΕΗ ανέφερε επίσης ότι σκόπευε κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2007 να υπογράψει σύμβαση για την κατασκευή μιας νέας μονάδας 370-420MW συνδυασμένου κύκλου με φυσικό αέριο στο σταθμό του Αλιβερίου και ότι η μονάδα αναμενόταν να τεθεί σε λειτουργία το θέρος του 2009.

⁹¹ Η εγκατεστημένη ισχύς για ένα δεδομένο έτος ισούται με την εγκατεστημένη ισχύ στο τέλος του έτους. Οι πηγές για τον πίνακα αυτό είναι εξής: η ΔΕΗ (πληροφορίες που χορηγήθηκαν στις επιστολές της προς την Επιτροπή και ετήσια δελτία για το 2004 και 2005) για το χαρτοφυλάκιο τη ΔΕΗ, οι δηλώσεις της ΓΕΚ που περιλαμβάνονται στο δικτυακό της τόπο (www.gek.gr) για την Ήρων (η Ήρων Θερμοηλεκτρική έχει στην ιδιοκτησία της μια μονάδα 147MW καθώς και μονάδες ΑΠΕ 109MW), οι ελληνικές αρχές και η έκθεση του ΟΟΣΑ (πίνακας 26) για τα Ελληνικά Πετρέλαια (έχει στην ιδιοκτησία της τη μονάδα Ενεργειακή Θεσσαλονίκης ισχύος 390MW και μια μονάδα ΣΘΗ ισχύος 50MW σε διυλιστήριο), η ετήσια έκθεση 2006 του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα (πίνακας 26 για το 2005 και αντίστοιχες παραγράφους που δεν προβλεπόταν ένταξη στο δίκτυο άλλων μονάδων ΣΘΗ για το 2006) για τα στοιχεία όσον αφορά ιδιοκτήτες μονάδων ΑΠΕ (αφαιρούμενης της ισχύος ΣΘΗ της επιχείρησης Ελληνικά Πετρέλαια), η ετήσια έκθεση του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα (πίνακες 14, 15 και 21) όσον αφορά τα στοιχεία για ιδιοκτήτες μονάδων ΑΠΕ (αφαιρούμενης της ισχύος ΑΠΕ της Ήρων και με την παραδοχή ότι δεν υπάρχουν μεταβολές από το 2005 στο 2006) Τα ποσοστά έχουν στρογγυλοποιηθεί.

επόμενα χρόνια. Το Νοέμβριο 2007, η ΔΕΗ αποφάσισε να υποβάλει αίτηση για την κατασκευή, μέσα στα επόμενα χρόνια, θερμικών μονάδων ισχύος 3300 MW συμπεριλαμβανομένων των δύο νέων μονάδων με καύση λιγνίτη⁹². Η ΔΕΗ ανακοίνωσε επίσης ότι θα χτίσει μία υδροηλεκτρική μονάδα επιπλέον ισχύος 285 MW⁹³. Συνολικά η ΔΕΗ υπολογίζει ότι το μερίδιό της εγκατεστημένης ισχύος στο διασυνδεδεμένο σύστημα θα παραμείνει άνω του 75% μέχρι το 2011⁹⁴

1.3.2.2. Οι διαδικασίες αδειοδότησης για νέες μονάδες

(α) Εισαγωγή

69. Πριν από την έκδοση του νόμου 2773/1999, οι περισσότερες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής κατασκευάζονταν από τη ΔΕΗ και μόνο μερικές, μικρού μεγέθους μονάδες του τύπου ΣΘΗ ή ΑΠΕ λάμβαναν κατ' εξαίρεση άδεια λειτουργίας βάσει ειδικών καθεστώτων⁹⁵. Η δημιουργία νέων μονάδων της ΔΕΗ επιτράπη στο πλαίσιο πενταετών και δεκαετών προγραμμάτων ανάπτυξης τα οποία εγκρίθηκαν από το διοικητικό συμβούλιο της ΔΕΗ και από τον υπουργό Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας (νυν υπουργό Ανάπτυξης).

⁹² Η ΔΕΗ ανακοίνωσε στην ιστοσελίδα της, στις 13 Νοεμβρίου 2007, ότι το διοικητικό της συμβούλιο αποφάσισε να υποβάλει αίτηση στην ΡΑΕ και στο Υπουργείο Ανάπτυξης για άδειες σχετικά με πέντε νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής: μία μονάδα καύσης φυσικού αερίου ισχύος 800 MW που θα εγκατασταθεί μέχρι το 2011 στη Μεγαλόπολη, μία μονάδα καύσης λιγνίτη ισχύος 450 MW που θα εγκατασταθεί μέχρι το 2012 στη Μελίτη, μία μονάδα καύσης λιγνίτη ισχύος 450 MW στην οποία χρησιμοποιείται τεχνολογία ρευστοστερεάς κλίνης που θα εγκατασταθεί μέχρι το 2012 στην Κοζάνη-Πτολεμαΐδα, μία μονάδα καύσης λιθάνθρακα ισχύος 700-800 MW που θα εγκατασταθεί μέχρι το 2013 στο Αλιβέρι και μία μονάδα καύσης λιθάνθρακα ισχύος 700-800 MW που θα εγκατασταθεί μέχρι το 2014 στη Λάρυμνα. Οι προαναφερθείσες ημερομηνίες για αυτές τις εγκαταστάσεις ανακοινώθηκαν κατά την παρουσίαση, από τον πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο κ. Τ. Αθανασόπουλο, του "στρατηγικού προγράμματος της ΔΕΗ" στις 21.11.2007 (που είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της ΔΕΗ).

⁹³ Στην προαναφερόμενη στην υποσημείωση 92 παρουσίαση ανακοινώθηκε επίσης ότι η ΔΕΗ προτίθεται να κατασκευάσει δύο υδροηλεκτρικούς σταθμούς (ισχύος 125 MW στη Συκιά και 160 MW στο Πευκόφυτο) πέραν των υδροηλεκτρικών σταθμών που βρίσκονται υπό κατασκευή και θα είναι έτοιμοι περίπου το 2009-2010 (βλ. υποσ 89).

⁹⁴ Στο ηλεκτρονικό της μήνυμα της 8^{ης} Φεβρουαρίου 2008 προς τη ΓΔ Ανταγωνισμού, η ΔΕΗ αναφέρει ότι αναμένει η ισχύς της να μειωθεί ελαφρά σε 10854 MW, ενώ η ισχύς των ανεξάρτητων παραγωγών ενέργειας θα αυξηθεί σε 2131 MW. Αν θεωρηθεί ότι η ισχύς ΑΠΕ διπλασιάζεται ανερχόμενη σε 1000 MW, τότε η ισχύς της ΔΕΗ θα αντιπροσωπεύει το 77% της εγκατεστημένης ισχύος στο διασυνδεδεμένο σύστημα, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι η ίδια η ΔΕΗ θα κατασκευάσει ένα μέρος από της πρόσθετη ισχύ ΑΠΕ. Αν ληφθεί υπόψη η πραγματική διασυνδεδεμένη ισχύς, την οποία η ΔΕΗ υπολογίζει σε 2000 MW έως το 2011, τότε η εγκατεστημένη ισχύς της ΔΕΗ θα εξακολουθεί το 2001 να αντιπροσωπεύει τουλάχιστον 68% της συνολικής ισχύος (ηλεκτροπαραγωγή + διασύνδεση) εξαιρουμένης της πρόσθετης ισχύος ΑΠΕ.

⁹⁵ Παραδείγματος χάρι, το 1994, με τον ελληνικό νόμο 2244/1994 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος Α, ΦΕΚ 168) επιτράπη στις ιδιωτικές εταιρείες να είναι ιδιοκτήτριες μόνο μονάδων στηριζόμενων στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ή του τύπου ΣΘΗ: οι εν λόγω μονάδες αντιστοιχούσαν σε συνολική ισχύ 223 MW. Οι επιχειρήσεις αυτές δεν μπορούσαν να πουλούν ελεύθερα την παραγωγή τους. Ειδικότερα, οι διαχειριστές του συστήματος μεταφοράς ή διανομής είχαν λάβει βάσει νόμου την εντολή να απορροφούν το σύνολο της ηλεκτρικής ενέργειας που παραγόταν από ανανεώσιμες πηγές και από μικρές μονάδες του τύπου ΣΘΗ και να καταβάλουν γι' αυτήν τιμή καθοριζόμενη από το κράτος.

70. Στο πλαίσιο των ρυθμίσεων για την απελευθέρωση της αγοράς παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, καθιερώθηκε με το νόμο 2773/1999 νέο καθεστώς για τις αδειοδοτήσεις. Συγκεκριμένα, η ΔΕΗ έλαβε ενιαία άδεια ηλεκτροπαραγωγής⁹⁶ για τις μονάδες οι οποίες λειτουργούσαν ήδη ή βρίσκονταν υπό κατασκευή τον καιρό εκείνο. Για κάθε νέα μονάδα ηλεκτροπαραγωγής απαιτείτο ατομική άδεια. Παρόλα αυτά, χρησιμοποιήθηκαν δύο άλλες διαδικασίες για τη χορήγηση πρόσθετων αδειών για νέες μονάδες: αφενός, η ΔΕΗ έλαβε χωριστή συνολική άδεια για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε αντικατάσταση των μονάδων της δυνάμει του νόμου 3175/2003 (όπως εξηγείται σημείο. 79) και, αφετέρου, με τον ίδιο νόμο, άνοιξε ο δρόμος για τη διεξαγωγή διαγωνισμών με σκοπό τη διασφάλιση ισχύος, χορηγώντας έτσι άδειες και χρηματοδοτώντας τη διαθεσιμότητα μονάδων (δηλαδή επιχορηγώντας την κατασκευή των μονάδων αυτών) που θα εξασφάλιζαν την ασφάλεια εφοδιασμού του συστήματος (βλ. σημείο 80). Με τον νόμο 3426/2005 τελειοποιήθηκαν περαιτέρω οι κανόνες. Επιπλέον, τα σχέδια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τις ΑΠΕ και για μονάδες ΣΘΗ είχαν πάντοτε διαφορετική αντιμετώπιση.

71. Στις επόμενες παραγράφους παρουσιάζονται πρώτα οι ειδικοί κανόνες για τις ΑΠΕ και τις άλλες μονάδες που δεν ανταγωνίζονται στην αγορά χονδρικής και στη συνέχεια θα εξεταστεί η διαδικασία αδειοδότησης για άλλες μονάδες.

(β) Άδειες για μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και μονάδες ΣΘΗ

72. Τα σχέδια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση ΑΕΠ (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας) και μονάδες ΣΘΗ αντιμετωπίζονταν πάντα διαφορετικά. Πριν την ελευθέρωση της αγοράς, οι άδειες λειτουργίας για μικρές μονάδες τύπου ΑΕΠ και ΣΘΗ που εκμεταλλεύονταν φορείς εκτός της ΔΕΗ χορηγούντο με βάση ειδικά καθεστώτα. Με τον νόμο 2773/1999 δόθηκε στις μονάδες ΑΕΠ ένα ειδικό καθεστώς στην απελευθερωμένη αγορά: είχαν προτεραιότητα αποστολής εάν η ισχύς τους ήταν χαμηλότερη από 50MW (έτσι μπορούσαν να πωλήσουν το σύνολο της παραγωγής τους), η τιμή στην οποία πωλούσαν την παραγωγή τους ήταν ρυθμιζόμενη και δεν απαιτούντο αιτήσεις αδειοδότησης για πολύ μικρά σχέδια. Η παραγωγή των μονάδων ΣΘΗ αγοράζόταν με βάση ρυθμιζόμενες τιμές⁹⁷. Με τον νόμο 3486/2006 θεσπίστηκαν αρκετές τροποποιήσεις με σκοπό να διευκολυνθεί ακόμα περισσότερο η ανάπτυξή τους⁹⁸: καταργήθηκε το όριο των 50MW για τις αποστολές κατά

⁹⁶ Κατ' εφαρμογή του άρθρου 42 του νόμου 2773/1999, χορηγήθηκε στη ΔΕΗ Α.Ε. ενιαία άδεια για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία καλύπτει μονάδες ηλεκτροπαραγωγής ιδιοκτησίας ΔΕΗ ή μονάδες οι οποίες κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου 2773/1999 βρίσκονταν σε λειτουργία ή ήταν υπό κατασκευή επί τη βάσει πενταετούς ή δεκαετούς προγράμματος ανάπτυξης. Στην υπουργική απόφαση αριθ. Υ.Α.Δ5/Β/Φ1/οικ.1085/24.01.2002 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 92/Β/2002), η οποία εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 42 του νόμου 2773/1999, καθορίζονταν οι όροι και οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της ενιαίας άδειας παραγωγής στη ΔΕΗ Α.Ε.. Με το άρθρο 8 παράγραφος 5 του νόμου 2941/2003 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 201/Α/12.09.2001), που τροποποίησε το άρθρο 42 του νόμου 2773/1999, χορηγήθηκε στη ΔΕΗ Α.Ε. εκ του νόμου προσωρινή ενιαία άδεια παραγωγής, η οποία θα ίσχυε μέχρι τις 31.07.2005 και αφορούσε τις μονάδες τις οποίες κάλυπτε η ενιαία άδεια παραγωγής. Με το άρθρο 24 του νόμου 3377/2005 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 202/Α/19.08.2005), η ισχύς της εν λόγω προσωρινής άδειας παρατάθηκε μέχρι τις 31.12.2008.

⁹⁷ Στην πράξη, μόνο η υπερβάλλουσα παραγωγή των μονάδων ΣΘΗ αγοράζεται σε τιμή ρυθμιζόμενη από το κράτος δεδομένου ότι οι ιδιοκτήτες μονάδων ΣΘΗ καταναλώνουν επίσης ένα μέρος της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγουν.

⁹⁸ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24ης Ιανουαρίου 2007, παράγραφοι 4.16 έως 4.19.

προτεραιότητα, έγινε ελκυστικότερη η τιμή για την αγορά της παραγωγής των μονάδων ΑΠΕ και ΣΘΗ (73 ευρώ/MWh για την αιολική ενέργεια, τη γεωθερμική ενέργεια και την ενέργεια ΣΘΗ και 230 ευρώ/MWh ή και περισσότερο για ηλιακή ενέργεια), βελτιώθηκε η διαδικασία αδειοδότησης και αυξήθηκαν τα όρια κάτω από τα οποία δεν ήταν απαραίτητη η χορήγηση αδειών.

73. Στα τέλη του 2005, στο διασυνδεδεμένο σύστημα υπήρχε περίπου εγκατεστημένη ισχύς 600MW από ΑΠΕ (εκ των οποίων αιολική ενέργεια 405,8MW) και 216MW εγκατεστημένη ισχύς από ΣΘΗ (6 αυτοπαραγωγοί)⁹⁹. Αυτό αντιπροσώπευε ποσοστό 5% και 2% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος στο διασυνδεδεμένο σύστημα. Η Ελληνική Δημοκρατία είχε επίσης χορηγήσει άδειες για πρόσθετη ισχύ ΑΕΠ και για πρόσθετη ισχύ 520MW από ΣΘΗ (βλ. Πίνακα 13). Μια νέα μονάδα ΣΘΗ ήταν υπό κατασκευή στις αρχές του 2007 και αναμενόταν να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο 2007¹⁰⁰. Στο μη διασυνδεδεμένο σύστημα η εγκατεστημένη ισχύς ΑΕΠ ήταν κυρίως αιολική ενέργεια (154,2MW) ενώ η ισχύς ΣΘΗ ήταν ελάχιστη ή και ανύπαρκτη¹⁰¹.
74. Στην πράξη, αυτό το κανονιστικό σύστημα σημαίνει ότι τα σχέδια ΑΠΕ και ΣΘΗ δεν ασκούσαν άμεσο ανταγωνισμό στην αγορά χονδρικής: όποιο κι αν ήταν το επίπεδό της, η παραγωγή των μονάδων τύπου ΑΠΕ και ΣΘΗ αγοραζόταν σε ρυθμιζόμενες τιμές.

(γ) Άδειες για μονάδες εκτός εκείνων τύπου ΑΠΕ και ΣΘΗ

75. Η γενική διαδικασία αδειοδότησης για μεμονωμένες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής προσδιορίστηκε αρχικά στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του νόμου 2773/99. Ορίζει ότι: *“η κατασκευή εγκαταστάσεων παραγωγής και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας επιτρέπεται σε όσους έχει χορηγηθεί άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ή έχουν νομίμως εξαιρεθεί από την υποχρέωση αυτή”*¹⁰². Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου

⁹⁹ Πηγή: Έκθεση του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα (πίνακες 14, 15 και 26). Οι έξι ιδιοκτήτες μονάδων ΣΘΗ είναι η Motor Oil Hellas (49,1MW), η Αλουμίνιον της Ελλάδος (11,6MW), η βιομηχανία Φωσφορικά Λιπάσματα Α.Ε. (33MW), η Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε. (50,1MW), η Ελληνική Βιομηχανία Ζαχάρεως Α.Ε. (56MW) και η Kavala OIL S.A. (16,5MW).

¹⁰⁰ Στις 28 Μαρτίου 2007, η επιχείρηση Μυτιληναίος εξέδωσε δελτίο τύπου στο οποίο ανέφερε ότι κατασκεύαζε μονάδα ΣΘΗ ισχύος 334MW που επρόκειτο να αρχίσει να λειτουργεί τον Ιούνιο του 2007.

¹⁰¹ Πηγή: Έκθεση του ΟΟΣΑ του 2006 για την Ελλάδα (πίνακες 14, 15 και 26). Η ΔΕΗ αναφέρει στα ετήσια δελτία της ότι έχει στην ιδιοκτησία της 30MW, δηλαδή περίπου ένα πέμπτο της συνολικής ισχύος μονάδων με βάση ΑΠΕ.

¹⁰² Το άρθρο 10 («Εξαιρέσεις από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής») προβλέπει τα εξής:

1. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της ΡΑΕ και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να εξαιρούνται από την υποχρέωση να λαμβάνουν άδεια παραγωγής τα πρόσωπα που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από:
  - α. Εφεδρικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 900 KW. Οι εφεδρικοί αυτοί σταθμοί λειτουργούν μόνο σε περίπτωση διακοπής της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας λόγω βλάβης ή αδυναμίας του δικτύου.
  - β. Σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 2 MW που εγκαθίστανται από εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς φορείς με σκοπούς αποκλειστικά εκπαιδευτικούς ή πειραματικούς.
  - γ. Σταθμούς που εγκαθίστανται από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Κ.Α.Π.Ε.) για λόγους πιστοποίησης ή μετρήσεων και για όσο χρονικό διάστημα διεξάγονται μετρήσεις ή διενεργείται πιστοποίηση.
2. Η συνδρομή των προϋποθέσεων που αναφέρονται στις προηγούμενες περιπτώσεις διαπιστώνεται με απόφαση της ΡΑΕ. Η απόφαση αυτή δημοσιεύεται όπως ορίζεται στον Κανονισμό Αδειών.
3. Οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 20 KW εξαιρούνται από την υποχρέωση.

ορίζει τα εξής: “η άδεια παραγωγής χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, ύστερα από γνώμη της ΡΑΕ, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο αυτόν και στον κανονισμό αδειών.” Στο ίδιο άρθρο παρατίθενται τα κριτήρια βάσει των οποίων η ΡΑΕ σχηματίζει τη γνώμη της. Οι κανόνες αυτοί συμπληρώθηκαν από αρκετά διατάγματα¹⁰³ οι δε λεπτομέρειες εφαρμογής τους θεσπίστηκαν με το νόμο 3426/2005. Όσον αφορά τα μη διασυνδεδεμένα νησιά, οι διαδοχικοί νόμοι μείωσαν σταδιακά το ιστορικό μονοπώλιο της ΔΕΗ όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρισμού. Δεδομένου ότι μόνο το “διασυνδεδεμένο σύστημα” έχει σημασία για την παρούσα απόφαση (βλ. σημείο 65), οι επόμενες παράγραφοι επικεντρώνονται μόνο σε αυτό το τμήμα του συστήματος.

76. Καταρχήν, για το διασυνδεδεμένο σύστημα, οποιαδήποτε επιχείρηση (είτε η ΔΕΗ είτε άλλη επιχείρηση) δύναται να υποβάλει αίτηση για άδεια ηλεκτροπαραγωγής για οποιονδήποτε τύπο τεχνολογίας που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για την εκάστοτε νέα μονάδα¹⁰⁴. Η ΔΕΗ και ορισμένες ιδιωτικές επιχειρήσεις ζήτησαν και έλαβαν άδεια για ηλεκτροπαραγωγή. Η ΔΕΗ έλαβε ατομικές άδειες για την κατασκευή μερικών νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με βάση το φυσικό αέριο¹⁰⁵, ενώ 11 οντότητες έλαβαν άδειες ομοίως για σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής με βάση το φυσικό αέριο¹⁰⁶. Ωστόσο, από αυτές τις 11 οντότητες, μέχρι σήμερα μόνο μία άρχισε να κατασκευάζει μονάδα ηλεκτροπαραγωγής (πρόκειται για την «Ελληνικά Πετρέλαια», για τη μονάδα της «Ενεργειακή Θεσσαλονίκης», βλ. σημείο 66) και μία ακόμη (η «Μυτιληναίος»¹⁰⁷) ανακοίνωσε το Μάρτιο του 2007 ότι είχε αρχίσει να

¹⁰³ Οι σχετικοί κανόνες συγκεκριμενοποιούνται περαιτέρω στον «Κανονισμό Αδειών Παραγωγής και Προμήθειας. Ηλεκτρικής Ενέργειας», που εξεδόθη με την υπουργική απόφαση αριθ. Δ5/ΗΛ/Β/Φ.1/οικ. 17951/8.12.2000 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 1498/Β/8.12.2000). Για τα «αυτόνομα νησιά» ισχύει ειδικό σύστημα αδειοδότησης.

¹⁰⁴ Ειδική περίπτωση εν προκειμένω αποτελεί η Αττική, δεδομένου ότι το άρθρο 5 του νόμου 2244/1994 απαγορεύει τη δημιουργία και εκμετάλλευση νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής που στηρίζονται στη χρήση στερεών καυσίμων, με εξαίρεση τη βιομάζα και τις μονάδες που στηρίζονται στη χρήση υγρών καυσίμων.

¹⁰⁵ Στις 16.7.2003, ο υπουργός Ανάπτυξης χορήγησε στη ΔΕΗ Α.Ε. την άδεια ηλεκτροπαραγωγής αριθ. Α.Π. Δ5/ΗΛ/Α/Φ7/770/12555 για μια μονάδα φυσικού αερίου, συνδυασμένου κύκλου, ισχύος 400 MW, στο Λαύριο. Στις 4.11.2003, ο υπουργός Ανάπτυξης χορήγησε στη ΔΕΗ Α.Ε. την άδεια ηλεκτροπαραγωγής αριθ. Α.Π. Δ5/ΗΛ/Α/Φ7/19660 για την εγκατάσταση μονάδας αεριοστροβίλου συνολικής ισχύος 120 MW μέχρις ότου ανατεθεί η κατασκευή της μονάδας συνδυασμένου κύκλου ονομαστικής ισχύος 400 MW του Λαυρίου.

¹⁰⁶ Σελ. 5 της απάντησης της Ελληνικής Δημοκρατίας στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή. Οι άδειες που χορηγήθηκαν αφορούσαν σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής φυσικού αερίου μεσαίου και μεγάλου μεγέθους, συνολικής κατά προσέγγιση ισχύος 4.114 MW στο διασυνδεδεμένο σύστημα.

¹⁰⁷ Στις 28 Μαρτίου 2007, η ελληνική εταιρεία Μυτιληναίος εξέδωσε δελτίο τύπου στο οποίο ανακοίνωνε τη δημιουργία κοινής επιχείρησης με την ισπανική εταιρεία Endesa με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και την προμήθεια της Ελλάδας και άλλων αγορών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το δελτίο τύπου αναφέρει ότι η κοινή επιχείρηση θα διαθέτει τη μονάδα ΣΘΗ της Μυτιληναίος που είναι υπό κατασκευή (βλ. υποσημείωση 101), μία μονάδα ηλεκτροπαραγωγής φυσικού αερίου 430MW που βρίσκεται υπό κατασκευή και η οποία θα ολοκληρωθεί τον Ιούνιο 2009, μία μονάδα καύσης άνθρακα 600MW και ένα χαρτοφυλάκιο σχεδίων για μονάδες με βάση ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το δελτίο τύπου που εκδόθηκε ταυτόχρονα και από την Endesa απαριθμεί τα ίδια στοιχεία ενεργητικού ηλεκτροπαραγωγής. Η κοινή επιχείρηση θα κατέχεται σε ποσοστό 50,01% από την ENdesa και κατά 49,99% από την Μυτιληναίος.

κατασκευάζει μία νέα μονάδα¹⁰⁸. Οι προαναφερθείσες έντεκα άδειες με αποδέκτες δυνητικούς ανταγωνιστές της ΔΕΗ χορηγήθηκαν έπειτα από πρόσκληση υποβολής προσφορών που προκηρύχθηκε από τη ΡΑΕ το 2001, η οποία, κατά απροσδόκητο τρόπο (δεδομένης της ουδετερότητας της νομοθεσίας έναντι των διαφόρων τύπων τεχνολογίας) απέκλεισε τις μονάδες που στηρίζονταν στη χρήση ορισμένων τύπων τεχνολογίας, ιδίως δε τις λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής¹⁰⁹. Από το 2001 εκδόθηκαν πρόσθετες άδειες για μονάδες συνδυασμένου κύκλου φυσικού αερίου, καθώς και για μία μονάδα αεριοστροβίλου ανοικτού κυκλώματος. Συνολικά, μέχρι το Μάρτιο του 2006 εκδόθηκαν 21 άδειες συνολικής ισχύος 5930MW (βλ. πίνακα που ακολουθεί), αλλά υλοποιήθηκε κατασκευή μίας μόνο μονάδας και, ένα έτος αργότερα εξαγγέλθηκε η κατασκευή μιας άλλης¹¹⁰.

Πίνακας 13¹¹¹ Άδειες ηλεκτροπαραγωγής που χορηγήθηκαν μέχρι το Μάρτιο 2006 για μονάδες πλην εκείνων που στηρίζονται σε ΑΠΕ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	ΙΣΧΥΣ (MW)
Συνδυασμένου κύκλου με καύσιμο φυσικό αέριο	5 190
Αεριοστροβίλοι ανοικτού κυκλώματος (μία μονάδα)	220
Μονάδες ΣΘΗ από αυτοπαραγωγούς	520
Σύνολο μονάδων μεγάλης ισχύος	5 930

77. Τρεις αυτοτελείς ατομικές αιτήσεις υποβλήθηκαν για λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής σύμφωνα με τη διαδικασία αδειοδότησης και όλες απορρίφθηκαν. Στο πλαίσιο της ανάλυσης των αιτήσεων, η ΡΑΕ κατέληγε μεταξύ άλλων στο συμπέρασμα ότι οι οικονομικές δυνατότητες των αιτούντων ήταν ανεπαρκείς, καθώς και ότι οι ποσότητες λιγνίτη για τα συγκεκριμένα σχέδια είτε δεν ήταν επαρκείς είτε δεν αποδεικνύονταν στον βαθμό που επιβαλλόταν. Ακόμη, η ΡΑΕ συνιστούσε μεν την απόρριψη των πρώτων δύο αιτήσεων, με το σκεπτικό ότι τα

¹⁰⁸ Παράλληλα, η ΔΕΗ έχει αναθέσει την κατασκευή ή/και έχει εντάξει στο δίκτυό της δυναμικό άνω των 1.800MW από μονάδες φυσικού αερίου από το 1999 (επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 20ής Ιουνίου 2006, απάντηση στην ερώτηση 15).

¹⁰⁹ Η ελληνική Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) προκήρυξε το 2001 πρόσκληση υποβολής αιτήσεων έως τις 19 Φεβρουαρίου για τη χορήγηση αδειών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Στην πρόσκληση αναφέρεται ρητά ότι:

“(κ)ατά την παρούσα φάση η ΡΑΕ θα εξετάσει αιτήσεις για άδεια παραγωγής από:
Θερμοηλεκτρικές μονάδες φυσικού αερίου
Υδροηλεκτρικές μονάδες κάθε μεγέθους
Μονάδες Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
Μικρές μονάδες συμπαραγωγής και αυτοπαραγωγής”.

Στο δελτίο τύπου που εκδόθηκε στις 23 Απριλίου 2001 από την ΡΑΕ μετά την επιλογή των προσφορών αναφέρεται ότι όλα τα σχέδια που επελέγησαν αφορούσαν μονάδες φυσικού αερίου. Στο δελτίο τύπου δηλώνεται ρητά ότι δεν εξετάστηκαν οι λιγνιτικές μονάδες διότι δεν περιλαμβάνονταν στους όρους της πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Η ΡΑΕ δεν προκήρυξε άλλες προσκλήσεις υποβολής αιτήσεων για νέα ισχύ παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. .

¹¹⁰ Μονάδα ισχύος 430MW της Μυτηλιναίος (βλ. υποσημείωση 103).

¹¹¹ Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης, όπως αναφέρεται στον πίνακα 23 της έκθεσης του ΟΟΣΑ του 2006 για την Ελλάδα.

συγκεκριμένα σχέδια θα οδηγούσαν σε μεγαλύτερη αύξηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) σε σύγκριση με τις μονάδες φυσικού αερίου, αλλά δεν θεώρησε κρίσιμο το ζήτημα των εκπομπών CO₂ προκειμένου να απορρίψει την τελευταία αίτηση¹¹². Μία άλλη αίτηση (από την EFT Hellas) για μία μονάδα ηλεκτροπαραγωγής με καύση λιγνίτη εξακολουθούσε να εκκρεμεί το 2007¹¹³. Η ΔΕΗ ανέφερε ότι για αυτή την τελευταία αίτηση είχε δοθεί θετική γνώμη από την ΡΑΕ¹¹⁴. Η διαδικασία υποβολής προσφορών για το κοίτασμα λιγνίτη της Βεύης προσέφερε για πρώτη φορά τη δυνατότητα σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ να αποκτήσουν πρόσβαση σε κάποια ποσότητα λιγνίτη και αρκετοί από αυτούς έχουν την πρόθεση να κατασκευάσουν νέες μονάδες καύσης λιγνίτη¹¹⁵. Ήδη, ένας υποψήφιος που ζήτησε τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του κοιτάσματος της Βεύης, η «Ηρώων Θερμοηλεκτρική» υπέβαλε αίτηση στις 26 Μαρτίου 2007 για τη χορήγηση άδειας ηλεκτροπαραγωγής για μονάδα με μικτή καύση λιγνίτη/βομάζας ισχύος 460MW. Η διαδικασία αυτή εξετάζεται αναλυτικότερα στα σημεία 211 και 224.

78. Μέχρι στιγμής το Υπουργείο Ανάπτυξης έχει χορηγήσει νέες άδειες μόνο για μονάδες καύσης φυσικού αερίου.
79. Ανεξάρτητα από τις γενικές ρυθμίσεις που ισχύουν για τη χορήγηση ατομικών αδειών για νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 23 παράγραφος 12 του νόμου 3175/2003, η ΔΕΗ έλαβε συνολική «άδεια ηλεκτροπαραγωγής για μέγιστη συνολική ισχύ 1600MW προκειμένου να προβεί στην ανανέωση και αντικατάσταση του δυναμικού παλαιών μονάδων». Οι ελληνικές αρχές επισημαίνουν ότι «η αντικατάσταση αυτή θα γίνει για τα 1200 MW από μονάδες φυσικού αερίου και μόνο για τα 400 MW από λιγνιτικές μονάδες»¹¹⁶, πλην

¹¹² Πηγή: Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22.11.2005, απαντήσεις στις ερωτήσεις 5 και 7. Το 2001, η ΡΑΕ εξέδωσε την απόφαση αριθ. ΡΑ-0894/3.4.2001 με την οποία απέρριπτε την αίτηση αριθ. Γ 105/17.12.2001 της εταιρείας Pure Energy Hellas A.E. για μονάδα συνδυασμένου κύκλου (IGCC) με καύση αερίου σύνθεσης παραγόμενου από εγχώριο λιγνίτη στη θέση Κουμουθέκρα του Δήμου Ζαχάρως του Νομού Ηλείας, ισχύος 130 MW. Το 2004, η ΡΑΕ εξέδωσε την απόφαση αριθ. ΡΑ-1893/2.6.2004 με την οποία απέρριπτε την αίτηση αριθ. Γ. 448/17.3.2003 της εταιρείας Bio Park A.E. για μονάδα ανακυκλοφορούσας ρευστοστερεάς κλίνης (circulating fluidised bed-CFB) με καύσιμο λιγνίτη σε θέση κοντά στο χωριό Βεγόρα του Νομού Φλώρινας, ισχύος 128 MW. Το 2005, η ΡΑΕ εξέδωσε τη γνώμη αριθ. ΡΑ-2850/11.10.2005 με την οποία απέρριπτε την αίτηση αριθ. Γ 915/13.4.2005 της εταιρείας Ελληνική Ενέργεια Ηρακλής Α.Ε. για ατμοηλεκτρική μονάδα υπερκρίσιμου κύκλου με καύσιμο λιγνίτη σε θέση κοντά στο δημοτικό διαμέρισμα Ακριτοχωρίου του Δήμου Κορώνης του Νομού Μεσσηνίας, ισχύος 600 MW.

¹¹³ Η αίτηση αριθ. Γ 1077/18.7.2005 υποβλήθηκε από την εταιρεία EFT Hellas A.E. και αφορά άδεια ηλεκτροπαραγωγής για μονάδα με μεικτή καύση λιγνίτη/βιομάζας (CFB) ισχύος 200 MW εντός των ορίων του Δήμου Αμυνταίου του Νομού Φλώρινας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της αίτησης, ο λιγνίτης θα προέρχεται από τοπικά λιγνιτωρυχεία της περιοχής του Αμυνταίου (Λιγνιτωρυχεία Αχλάδας Α.Ε.) και δευτερευόντως από εισαγωγές λιγνίτη μπρικετοποιημένης μορφής.

¹¹⁴ Επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 3.1.

¹¹⁵ Βλ. υποσημείωση 44 για τον κατάλογο των έξι υποψηφίων για τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του κοιτάσματος της Βεύης. Ένας προσφέρων (TERNΑ), συμπεριέλαβε στην προσφορά του επιχειρησιακό σχέδιο που παρουσιάζει την κατασκευή λιγνιτικής μονάδας ηλεκτροπαραγωγής. Επιπλέον, ένας άλλος υποψήφιος (Κοινοπραξία Μυτιληναίος-Endesa) ανέφερε ότι σκόπευε να κατασκευάσει μονάδα καύσης άνθρακα 600MW (βλ. υποσημείωση 103). Τέλος, ένας τρίτος προσφέρων, η "Ηρώων Θερμοηλεκτρική" υπέβαλε αίτηση στις 26 Μαρτίου 2007 για άδεια μιας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής 460MW με συνδυασμένη καύση λιγνίτη και βιομάζας.

¹¹⁶ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22.11.2005, απάντηση στην ερώτηση 4.

όμως το άρθρο 23 του νόμου 3175/2003 δεν προσδιορίζει σε κανένα σημείο του τις τεχνολογίες που οφείλει να χρησιμοποιήσει η ΔΕΗ¹¹⁷. Οι ελληνικές αρχές αναφέρουν ότι η ΔΕΗ έχει ήδη αποφασίσει να κατασκευάσει μία λιγνιτική μονάδα ισχύος [300-500]MW¹¹⁸. Η ΔΕΗ ανέφερε ότι η νέα αυτή μονάδα ενδέχεται να κατασκευαστεί στην περιοχή της Φλωρίνης [...] ¹¹⁹. Το Νοέμβριο του 2007 η ΔΕΗ ανακοίνωσε ότι αποφάσισε να υποβάλει αίτηση στη ΡΑΕ και το Υπουργείο Ανάπτυξης για άδειες ηλεκτροπαραγωγής για δύο μονάδες καύσης λιγνίτη ισχύος 450 MW, με την ονομασία Φλώρινα II και Πτολεμαΐδα V¹²⁰.

80. Τέλος, η Ελλάδα θέσπισε αυτοτελή διαδικασία υποβολής προσφορών με σκοπό τη διασφάλιση εφεδρείας ισχύος, βάσει της οποίας χορηγείται άδεια για νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με τις οποίες εξυπηρετείται αποκλειστικά η ασφάλεια του συστήματος ηλεκτροδότησης¹²¹. Σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 4 του νόμου 2773/99, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 23 παράγραφος 9 του νόμου 3175/03, ο Διαχειριστής του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣΜΗΕ) δύναται να διεξάγει διαγωνισμούς με σκοπό τη σύναψη συμβάσεων διαθεσιμότητας ισχύος «προκειμένου να διασφαλίζεται μακροχρόνια η διαθεσιμότητα επαρκούς ισχύος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και επαρκών περιθωρίων εφεδρείας ισχύος». Βάσει των εν λόγω συμφωνιών με αντικείμενο τη διαθεσιμότητα ισχύος, οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεούνται, έναντι οικονομικού ανταλλάγματος, να παρέχουν σε μελλοντικό χρόνο διαθεσιμότητα ηλεκτρικής ισχύος νέων μονάδων παραγωγής για ορισμένο μέγεθος ισχύος και για ορισμένο χρονικό διάστημα. Η διαδικασία αυτή επιβεβαιώθηκε με το νόμο 3426. Για την πρώτη εφαρμογή, η ανώτατη ισχύς βάσει των συμφωνιών που συνάπτονται με τον Διαχειριστή του Συστήματος ορίζεται σε 900 MW. Η εν λόγω ισχύς δύναται να επαυξηθεί κατά 400 MW κατ' ανώτατο όριο. Ο ΔΕΣΜΗΕ πρόκειται να οργανώσει ειδικό διαγωνισμό για κάθε παρτίδα (η ΔΕΗ αποκλείεται για την πρώτη παρτίδα των 900MW, ενώ σε σχέση με τη δεύτερη παρτίδα των 400MW ισχύει γι' αυτήν ανώτατο όριο 200MW). Οι μονάδες που θα επιλεγούν με την οργάνωση των διαγωνισμών αυτών θα ανταγωνίζονται τις μονάδες της ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής. Στις 22 Φεβρουαρίου 2007, τέσσερις υποψήφιοι¹²² υπέβαλαν προσφορές για την πρώτη παρτίδα.
81. Δεδομένου ότι ο πρώτος τέτοιος διαγωνισμός δεν επρόκειτο να προκηρυχθεί άμεσα και ότι η Ελλάδα έπρεπε να καλύψει κατεπείγουσες ανάγκες, ο ΔΕΣΜΗΕ διεξήγαγε

¹¹⁷ Πρέπει να σημειωθεί ότι η ΔΕΗ είναι αναγκασμένη να αποσύρει 610MW από λιγνιτικές μονάδες τα επόμενα [5-15] έτη, και συγκεκριμένα από το [2010-2020] μέχρι το [2010-2020] (επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22.11.2005, απάντηση στην ερώτηση 10).

¹¹⁸ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22.11.2005, απάντηση στην ερώτηση 10.

¹¹⁹ Επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 2.13.

¹²⁰ Βλ. υποσημείωση. 92

¹²¹ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22.11.2005, απάντηση στην ερώτηση 14.

¹²² Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν από τη ΔΕΗ στις 4 Απριλίου 2007, οι τέσσερις υποψήφιοι ήταν η Ήρων Θερμοηλεκτρική (θυγατρική της ΤΕΡΝΑ) και τρεις κοινές επιχειρήσεις περιλαμβανομένων ιταλικών και ισπανικών η ηλεκτροπαραγωγών με έλληνες εταίρους: η Ενεργειακή Θίσβης (στην οποία συμμετέχουν η Edison, η Ελληνική Τεχνοδομική και η Βιοχάλκο), η Κόρινθος Ενεργειακή (στην οποία συμμετέχουν οι Iberdrola και η Motor Oil) και η Ενέλκο (στην οποία συμμετέχουν η Enel και ο Όμιλος Κοπελούζου).

στα τέλη του 2003 χωριστό διαγωνισμό (από τον οποίο αποκλείστηκε η ΔΕΗ) υπό την εποπτεία της ΡΑΕ, ο οποίος οδήγησε στην επιλογή της εταιρείας Ήρων Θερμοηλεκτρική για την κατασκευή μονάδας με καύσιμο το φυσικό αέριο, ισχύος 150MW, η οποία ήταν πράγματι διαθέσιμη στα τέλη του 2004. Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές¹²³, σε αντίθεση με τις μονάδες που θα επιλεγούν με την προαναφερθείσα διαδικασία, η μονάδα αυτή θα αποσκοπεί κυρίως στην κάλυψη εφεδρείας έκτακτων αναγκών και θα μπορεί να πραγματοποιεί μόνο περιστασιακές πωλήσεις στην αγορά χονδρικής όταν ο ΔΕΣΜΗΕ θεωρήσει ότι οι πωλούμενες ποσότητες δεν είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της αξιοπιστίας του συστήματος¹²⁴. Συνεπώς, η μονάδα αυτή δεν ασκεί στο στάδιο αυτό ανταγωνιστική πίεση στις μονάδες της ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής.

82. Κατά συνέπεια, το σύστημα αδειοδότησης για μονάδες εκτός του τύπου ΑΠΕ και ΣΘΗ είναι πλέον ανοικτό σε όλους, αλλά εξακολουθεί να επιφυλάσσεται ειδική μεταχείριση στη ΔΕΗ και έχει μέχρι σήμερα οδηγήσει μόνο στη χορήγηση αδειών ηλεκτροπαραγωγής για μονάδες φυσικού αερίου, με εξαίρεση τη ΔΕΗ, η οποία έχει λάβει άδεια για την κατασκευή λιγνιτικών μονάδων.

(δ) Συμπέρασμα για τη χορήγηση αδειών για μονάδες ηλεκτροπαραγωγής

83. Συνολικά, με το σύστημα αδειοδότησης γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, των μονάδων που δεν ανταγωνίζονται στην αγορά χονδρικής (μονάδες τύπου ΑΕΠ και ΣΘΗ και μία μονάδα εφεδρικής ηλεκτροπαραγωγής) και, αφετέρου, άλλων μονάδων που ανταγωνίζονται στην αγορά χονδρικής. Η δεύτερη κατηγορία είναι πλέον ανοικτή σε όλους, αλλά εξακολουθεί να επιφυλάσσει ειδική μεταχείριση στη ΔΕΗ και έχει μέχρι σήμερα οδηγήσει μόνο στη χορήγηση αδειών ηλεκτροπαραγωγής για μονάδες φυσικού αερίου, με εξαίρεση τη ΔΕΗ, η οποία έχει λάβει άδεια για την κατασκευή λιγνιτικών μονάδων.

1.3.2.3. Πραγματική παραγωγή και ο ειδικός ρόλος του λιγνίτη

84. Λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχει μία μόνο σημαντική μονάδα¹²⁵ στην Ελλάδα που συμβάλλει στη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας η οποία δεν ανήκει στη ΔΕΗ, η πραγματική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα εξασφαλίζεται αποκλειστικά από τις μονάδες της ΔΕΗ. Οι εναλλακτικές πηγές ηλεκτρικής ενέργειας είναι η μονάδα της εταιρείας Ενεργειακή Θεσσαλονίκης και μικρές μονάδες τύπου ΣΘΗ και ΑΠΕ που παράγουν ποσοστό χαμηλότερο από 4% της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Στον ακόλουθο πίνακα εμφανίζονται τα μερίδια επί της πραγματικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που αντιπροσωπεύουν οι διάφορες πηγές ενέργειας, διακρίνοντας μεταξύ της ΔΕΗ και των άλλων μερών.

¹²³ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 4.6.

¹²⁴ Τον Ιανουάριο του 2007, η GEW (βλ. www.gek.gr) ανακοίνωσε ότι η Ήρων θα άρχιζε την πραγματοποίηση πωλήσεων στην αγορά της επόμενης μέρας (day-ahead market).

¹²⁵ Πρόκειται για την μονάδα φυσικού αερίου ισχύος 390MW Ενεργειακή Θεσσαλονίκης της εταιρείας Ελληνικά Πετρέλαια. Η μονάδα φυσικού αερίου της Ήρων Θερμοηλεκτρική ισχύος 147MW συμβάλλει κυρίως στη δημιουργία εφεδρικής ισχύος και, συνεπώς, δεν έχει μεγάλη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Πίνακας 14¹²⁶: Πραγματική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα

	2004	2005	2006 ¹²⁷
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΕΗ			
Θερμοηλεκτρικοί σταθμοί	47.532	47.493	45.694
- Λιγνιτικοί	32.388	31.977	29.095
- Πετρελαϊκοί	7.088	7.862	8.043
- Φυσικού αερίου	8.055	7.654	8.557
Υδροηλεκτρικοί σταθμοί	4.921	5.367	6.276
Εναλλακτικές μορφές ενέργειας	76	74	61
ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΗ	52.529	52.934	52.031
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΡΙΤΩΝ	1.295	1.735	3.542
- Θερμικά	19	298	1.588
- ΑΠΕ	1.276	1.437	1.954
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	53.824	54.669	55.573
Ποσοστό λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής επί του γενικού συνόλου κατανάλωσης	57,2%	54,7%	48,7%
Ποσοστό λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής επί της συνολικής ελληνικής ηλεκτροπαραγωγής	60,2%	58,5%	52,4%
Ποσοστό λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής επί της συνολικής ελληνικής ηλεκτροπαραγωγής στο διασυνδεδεμένο σύστημα	66,0%	64,7%	59,7%
Ηλεκτροπαραγωγή της ΔΕΗ ως ποσοστό της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής	96,86%	96,83%	93,6%
Ηλεκτροπαραγωγή της ΔΕΗ ως ποσοστό της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής εκτός των ΑΠΕ	99,96%	99,4%	97,0%

85. Ο ανωτέρω “Πίνακας 14: Πραγματική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα δείχνει πρώτον τη δεσπόζουσα θέση της ΔΕΗ όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Η ΔΕΗ παράγει άνω του 93% της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Δεύτερον, εάν ληφθούν υπόψη μόνο οι πηγές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας οι τιμές των οποίων δεν είναι ρυθμιζόμενες (δηλαδή εκτός των ΑΠΕ), η ΔΕΗ αντιπροσωπεύει ποσοστό 97%¹²⁸ της ηλεκτρικής ενέργειας το 2006, σχεδόν πέντε έτη μετά την απελευθέρωση της αγοράς.

86. Ο ανωτέρω “Πίνακας 14: Πραγματική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα , σε σύγκριση με τον “Πίνακας 11: Εγκατεστημένη ισχύς ανά τεχνολογία ”, δείχνει

¹²⁶ Πηγή: Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, πίνακας 3.

¹²⁷ Προσωρινά δωδεκάμηνα στοιχεία.

¹²⁸ Το υπόλοιπο 3%, που αντιστοιχούσε σε ποσό ελαφρά υψηλότερο των 1500GWh, είχε παραχθεί από την Ενεργειακή Θεσσαλονίκης (πηγή: Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 4.2).

επίσης τον πολύ ειδικό ρόλο του λιγνίτη στο διασυνδεδεμένο σύστημα. Στα λεγόμενα «αυτόνομα νησιά» δεν υπάρχουν αξιόλογες εναλλακτικές δυνατότητες για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε σχέση με τις μονάδες που χρησιμοποιούν ως καύσιμο το πετρέλαιο. Ωστόσο, στο "διασυνδεδεμένο σύστημα" υπάρχουν μονάδες που λειτουργούν με διάφορα καύσιμα και οι μονάδες που λειτουργούν με λιγνίτη αντιπροσωπεύουν πολύ υψηλότερο ποσοστό της πραγματικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (περίπου 60%¹²⁹) σε σχέση με την εγκατεστημένη ισχύ (43%). Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι οι λιγνιτικές μονάδες προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια βασικού φορτίου και ότι είναι οι μονάδες που προορίζονται να λειτουργούν αδιαλείπτως ή σχεδόν αδιαλείπτως. Επειδή είναι φυσικό οι φθηνότερες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής να λειτουργούν σε μεγαλύτερο βαθμό από τις άλλες¹³⁰, το παραπάνω στοιχείο υποδηλώνει ότι οι λιγνιτικές μονάδες είναι οι πιο φθηνές από τις μονάδες που είναι διαθέσιμες.

87. Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζεται το μέσο κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τη ΔΕΗ (σε ευρώ/MW). Τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα επιβεβαιώνουν το ότι οι λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής είναι αισθητά λιγότερο δαπανηρές από τις υπόλοιπες.

Πίνακας 15¹³¹: Κόστος παραγωγής των τεχνολογιών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο χαρτοφυλάκιο της ΔΕΗ

	Διασυνδεδεμένο σύστημα				Μη διασυνδεδεμένα νησιά
	ΠΕΤΡΕ- ΛΑΙΟ	ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ	ΛΙΓΝΙ- ΤΗΣ	ΥΔΡΟΗΛΕ- ΚΤΡΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΝΤΙΖΕΛ
Μέσο κόστος μονάδας €/MWh	[30-60]	[50-80]	[20-50]	[30-60]	[90-120]

88. Αυτό επιβεβαιώνεται από δηλώσεις της ΔΕΗ στα ετήσια δελτία της σύμφωνα με τις οποίες "διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα χαμηλού κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βασικό καύσιμο τον λιγνίτη"¹³². Επίσης επιβεβαιώθηκε ότι

¹²⁹ Στην πραγματικότητα, το επίπεδο ήταν υψηλότερο από 60% όλα τα έτη εκτός από το 2006. Όσον αφορά το 2006, η ΔΕΗ θεώρησε ότι η μείωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνιτικές μονάδες το 2006 οφειλόταν σε ειδικές περιστάσεις και ανέμενε ότι στις αρχές του 2007 η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύση λιγνίτη θα αυξανόταν και πάλι το 2007 για να φθάσει σχεδόν [20-40] TWh (Πηγή: Επιστολή της ΔΕΗ της 4^{ης} Απριλίου 2007, ενότητα 1.1). Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 49 και 53 για περισσότερες λεπτομέρειες. Από τα στοιχεία που υπέβαλε η ΔΕΗ στις 8 Φεβρουαρίου 2008 προκύπτει ότι το τελικό ποσοστό για το 2006 ήταν [55-60]%, ενώ για το 2007 η παραγωγή ενέργειας με καύση λιγνίτη αντιπροσώπευε το [60-65]% της συνολικής παραγωγής στο διασυνδεδεμένο σύστημα, δηλ. και πάλι περισσότερο του 60%.

¹³⁰ Οι υδροηλεκτρικές μονάδες αποτελούν ειδική περίπτωση δεδομένου ότι εξαρτώνται από το ποσό του διαθέσιμου ύδατος, αλλά όλες οι άλλες μονάδες μπορούν θεωρητικά να λειτουργούν αδιαλείπτως, αναλόγως του κόστους του καυσίμου.

¹³¹ Οι πληροφορίες δόθηκαν από τη ΔΕΗ για το 2001. Εν τω μεταξύ, το κόστος του πετρελαίου του ντίζελ και του φυσικού αερίου στις αγορές χονδρικής αυξήθηκε αισθητά ενώ η προμήθεια λιγνίτη παρέμεινε αμετάβλητη (κυρίως εσωτερική παραγωγή στα ορυχεία που εκμεταλλεύεται η ΔΕΗ). Το κόστος του λιγνίτη εξακολουθεί να συμβαδίζει με την τιμή στην οποία η ΔΕΗ προσέφερε την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύση λιγνίτη στην αγορά της επόμενης ημέρας (βλ. σημείο 89).

¹³² Πηγή: Ετήσιες εκθέσεις της ΔΕΗ για το 2003 και 2004, εισαγωγικό τμήμα "η ΔΕΗ σήμερα". Στο αντίστοιχο τμήμα του ετησίου δελτίου για το 2005 αναφέρει ότι "δεδομένου ότι η εταιρεία εκμεταλλεύεται σχεδόν το σύνολο του [λιγνίτη] από ορυχεία που έχει στην ιδιοκτησία της, το κόστος

στα τέλη του 2006 ο λιγνίτης είναι "καίριας σημασίας στρατηγικό καύσιμο για τη ΔΕΗ", ιδίως χάρη: "στο χαμηλό κόστος εξόρυξης χάρη στις υπαίθριες εγκαταστάσεις εξόρυξης και τις συνολικές συνθήκες των ορυχείων, το σταθερό κόστος σε σύγκριση με το κόστος αγοράς άλλων πηγών καυσίμων, και ιδίως πετρελαίου και φυσικού αερίου, τη χαμηλή περιεκτικότητα σε θείο που τον καθιστά λιγότερη επιβλαβή από περιβαλλοντική άποψη στα λιγνιτωρυχεία και στις γύρω περιοχές"¹³³.

89. Το πλεονέκτημα της ΔΕΗ που οφείλεται στο λιγνίτη είναι επίσης προφανές στις προσφορές που υποβάλλει στην αγορά χονδρικής: οι προσφορές αυτές υποβάλλονται συνήθως σε τιμές που φθάνουν κατά μέσο όρο σε [20-50] €/MWh¹³⁴.
90. Στα τέλη του 2005, η ΔΕΗ είχε υπό την κυριότητά της και εκμεταλλευόταν επτά λιγνιτικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 5.288 MW, οι οποίοι αντιπροσώπευαν το 43% περίπου της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτροπαραγωγής στο «διασυνδεδεμένο σύστημα» και το 38% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα. Αυτοί οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με λιγνίτη βρίσκονται κοντά στα ορυχεία για τα οποία η ΔΕΗ διαθέτει αποκλειστικά δικαιώματα, ώστε να περιορίζεται το κόστος μεταφοράς και να διευκολύνεται η προμήθεια λιγνίτη. Η ΔΕΗ έχει σχεδιάσει τους λιγνιτικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής της έτσι ώστε να καταναλώνουν τον λιγνίτη που παράγεται στα γειτονικά ορυχεία, λαμβάνοντας υπόψη την ειδική θερμογόνο αξία και τα άλλα χαρακτηριστικά του, προκειμένου να μεγιστοποιείται η αποτελεσματικότητα των εργασιών και να ελαχιστοποιούνται οι εκπομπές ρύπων. Η αναμενόμενη ωφέλιμη διάρκεια ζωής ενός θερμικού σταθμού είναι περίπου 45 έτη, και η ΔΕΗ δεν σχεδιάζει να θέσει εκτός λειτουργίας κανένα από τους σταθμούς παραγωγής της πριν από το 2010¹³⁵.
91. Η ΔΕΗ έχει κατασκευάσει και εκμεταλλεύεται τις ακόλουθες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούν με λιγνίτη¹³⁶:
- Σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής της Μεγαλόπολης (συνολικής ισχύος 850MW), που τροφοδοτούνται από τα λιγνιτωρυχεία της Μεγαλόπολης (περίπου 250 εκατ. τόνοι αποθεμάτων λιγνίτη, δηλαδή αναλογία περίπου 300kt αποθεμάτων ανά MW εγκατεστημένης ισχύος).
  - Σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής της Πτολεμαΐδας, ΛΙΠΤΟΛ (ΛΚΔΜ), Καρδιάς και Αγίου Δημητρίου (συνολικής ισχύος 3.508MW), που τροφοδοτούνται από τα λιγνιτωρυχεία του κυρίου πεδίου της Πτολεμαΐδας, του πεδίου Καρδιάς και του νότιου πεδίου (από κοινού

παραγωγή λιγνίτη είναι το σημαντικότερο κόστος που φέρει γι' αυτή τη συγκεκριμένη πηγή θερμοηλεκτρικής παραγωγής".

¹³³ Πηγή: Παρουσίαση του κ. Κωνσταντίνου Καβουρίδη, αντιπροέδρου της Euracoal, πρώην Γενικού Διευθυντή των ορυχείων στη ΔΕΗ (βλ. ετήσια έκθεση ΔΕΗ), στον τρίτο διάλογο για τον άνθρακα στις Βρυξέλλες, 18 Οκτωβρίου 2006. Διατίθεται στο διακτυακό τόπο της Euracoal www.euracoal.be.

¹³⁴ Επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 5.10.

¹³⁵ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 22.11.2005, απάντηση στην ερώτηση 10. Βλ. επίσης τον πίνακα 16.

¹³⁶ Τεχνικές παρουσιάσεις και φωτογραφίες των λιγνιτικών μονάδων διατίθενται στη διεύθυνση: <http://www.industcards.com/st-coal-greece.htm>

περίπου 1.500 εκατ. τόνοι αποθεμάτων λιγνίτη, δηλαδή αναλογία περίπου 400kt αποθεμάτων ανά MW εγκατεστημένης ισχύος).

- Σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής Αμυνταίου – Φιλώτα (συνολικής ισχύος 600MW), που τροφοδοτούνται από το λιγνιτωρυχείο του Αμυνταίου (περίπου 375 εκατ. τόνοι αποθεμάτων, δηλαδή αναλογία περίπου 600kt αποθεμάτων ανά MW εγκατεστημένης ισχύος).
- Σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Φλώρινας-Μελίτης (330MW) ο οποίος λειτουργεί με το λιγνίτη που προμηθεύει το ιδιωτικής ιδιοκτησίας ορυχείο της Αχλάδας (περίπου 100 εκατ. τόνοι λιγνίτη αποθεμάτων, δηλαδή αναλογία περίπου 300kt αποθεμάτων ανά MW εγκατεστημένης ισχύος) και από ένα από τα ορυχεία της ΔΕΗ στην περιοχή της Φλώρινας, που καλείται επίσης Αχλάδα¹³⁷.

Πίνακας 16¹³⁸: Λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ

	Μονάδα	Εγκατεστημένη ισχύς (MW)	Αποδιδόμενη ισχύς (MW)	Αναμενόμενο έτος λήξης χρόνου ζωής (με βάση εναπομείναντα αποθέματα)
ΑΗΣ ΛΙΠΤΟΛ	I	10	8	[2010-2030]
	II	33	30	[2010-2030]
ΑΗΣ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ	I	70	64	[2010-2030]
	II	125	116	[2010-2030]
	III	125	116	[2010-2030]
	IV	300	274	[2010-2030]
ΑΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ	I	300	275	[2010-2030]
	II	300	275	[2010-2030]
	III	325	300	[2010-2030]
	IV	325	300	[2010-2030]
ΑΗΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	I	300	274	[2020-2040]
	II	300	274	[2020-2040]
	III	310	283	[2020-2040]
	IV	310	283	[2020-2040]
ΑΗΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	V	375	342	[2030-2050]
	I	300	273	[2020-2040]
	II	300	273	[2020-2040]
ΑΗΣ ΜΕΛΙΤΗΣ	I	330	292	[2030-2050]
ΑΗΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	I	125	113	[2010-2020]
Α	II	125	113	[2010-2020]
	III	300	270	[2010-2020]
ΑΗΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ Β	IV	300	260	[2020-2040]
ΣΥΝΟΛΟ		5 288	4 808	

92. Κατά το παρελθόν, η ΔΕΗ προέβaine τακτικά στην κατασκευή νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη, και οι τελευταίες μονάδες που ετέθησαν σε λειτουργία ήταν ο ατμοηλεκτρικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής «Μεγαλόπολη Β», ισχύος 300MW (Μονάδα IV) το 1991, η μονάδα V, ισχύος 375MW, στον ατμοηλεκτρικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής του Αγίου Δημητρίου το 1997 και ο

¹³⁷ Πρέπει να σημειωθεί ότι ο σχεδιασμός και η κατασκευή του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής της Φλώρινας στηριζόταν στα ποιοτικά χαρακτηριστικά όλων των κοιτασμάτων της περιοχής, έτσι ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο λιγνίτης όλων αυτών των κοιτασμάτων.

¹³⁸ Πηγή: Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, πίνακας 2.

ατμοηλεκτρικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής, ισχύος 330MW, στη Μελίτη («Φλώρινα 1») το 2003. Χρειάστηκαν δέκα περίπου χρόνια από τον προγραμματισμό μέχρι τη θέση σε λειτουργία (περιλαμβανομένων πέντε ετών για την κατασκευή) των τελευταίων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ¹³⁹.

93. Η τακτική αυτή προσθήκη νέων μονάδων συνάδει με το χαμηλό κόστος της ηλεκτροπαραγωγής με βάση το λιγνίτη και μπορεί να αναμένει κανείς ότι θα συνεχιστεί στο μέλλον, λαμβανομένου υπόψη του σταθερού ενδιαφέροντος που έχει εκδηλώσει η ΔΕΗ (βλ. ενότητα 1.2.4) για την απόκτηση νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για άλλα κοιτάσματα λιγνίτη, την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων αυτών και την κατασκευή νέων λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής για την καύση του λιγνίτη αυτού και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας¹⁴⁰. Με άλλα λόγια, το ανταγωνιστικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει ο λιγνίτης για τη ΔΕΗ είναι σταθερό.
94. Όσον αφορά τους ανταγωνιστές της ΔΕΗ, δεν είχαν ακόμη την ευκαιρία να κατασκευάσουν τέτοιες λιγνιτικές μονάδες. Η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ αναγνώρισαν ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ ενδιαφέρονται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με την καύση λιγνίτη τουλάχιστον για να έχουν ποικιλία πηγών καυσίμων για την διαφοροποίηση των κινδύνων τους¹⁴¹.

1.3.3. Εισαγωγές

95. Λόγω της ανυπαρξίας αξιολογών εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής που να ανταγωνίζονται εκείνες της ΔΕΗ, οι εισαγωγές αποτελούν θεωρητικώς πηγή ανταγωνισμού για τη ΔΕΗ. Παρόλα αυτά, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 1.3, οι εισαγωγές αντιπροσωπεύουν ένα μάλλον περιορισμένο μερίδιο της συνολικής κατανάλωσης (7%). Στις παραγράφους που ακολουθούν εξηγούνται οι τρόποι με τους οποίους είναι δυνατό να εισαχθεί ηλεκτρική ενέργεια στην Ελλάδα¹⁴².
96. Το ελληνικό διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς συνδέεται με τα συστήματα μεταφοράς της Αλβανίας, της Βουλγαρίας και της ΠΓΔΜ, στη Βόρεια Ελλάδα, καθώς και με την Ιταλία¹⁴³. Η συνολική ισχύς των βόρειων διασυνδέσεων είναι 600MW. Η διασύνδεση με την Ιταλία περιλαμβάνει μια γραμμή μεταφοράς συνεχούς

¹³⁹ Η μονάδα ηλεκτροπαραγωγής του Αγίου Δημητρίου V σχεδιάστηκε το 1990, κατασκευαζόταν από το 1993 έως το 1997 και άρχισε να λειτουργεί το 1997. Η μονάδα ηλεκτροπαραγωγής της Μελίτης σχεδιάστηκε το 1994, ανατέθηκε η κατασκευή της το 1998 και άρχισε να λειτουργεί το 2003. Πηγές: Απάντηση της Ελληνικής Δημοκρατίας στην προειδοποιητική επιστολή, παράγραφος 5.7· πληροφορίες από τους κατασκευαστές (Alstom) στη διεύθυνση: http://www.power.alstom.com/home/turnkey_plants/turnkey_plant__steam/fossil_fuel_condensing/case_studies/Florina/6764.EN.php?languageId=EN&dir=/home/turnkey_plants/turnkey_plant__steam/fossil_fuel_condensing/case_studies/Florina/.

¹⁴⁰ [...]

¹⁴¹ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 1.3, επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράγραφος 3.3.

¹⁴² Πηγή: ΠΑΕ.

¹⁴³ Μέχρι τα τέλη του 2004, το ελληνικό δίκτυο δεν λειτουργούσε σε συγχρονισμό με την UCTE (Ενωση Συντονισμού Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, που καλύπτει τα περισσότερα από τα κράτη μέλη της ΕΕ) λόγω ζημιών στα δίκτυα μεταφοράς της Κροατίας και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης από τις εμπόλεμες συγκρούσεις στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η εν λόγω σύνδεση αποκαταστάθηκε στα τέλη του 2004.

ρεύματος (DC ή «ΣΡ»), μέγιστης ισχύος 500MW¹⁴⁴. Επομένως, η συνολική ισχύς διασύνδεσης ισούται με 1100MW. Υπό κατασκευή βρίσκεται νέα διασύνδεση (της τάξεως των 200MW), που θα συνδέει το ελληνικό δίκτυο με το τουρκικό και η οποία αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2008¹⁴⁵.

97. Οι εισαγωγείς μπορούν να είναι είτε μεγάλοι επιλέγοντες πελάτες είτε προμηθευτές χονδρικής. Οι προμηθευτές υποχρεούνται να εξασφαλίσουν άδεια προμηθευτή με σκοπό την εισαγωγή, την οποία χορηγεί ο Υπουργός Ανάπτυξης· 12 τέτοιες άδειες έχουν χορηγηθεί μέχρι στιγμής¹⁴⁶. Παρά το γεγονός ότι οποιοσδήποτε προμηθευτής που διαθέτει σχετική άδεια νομιμοποιείται να εισάγει ηλεκτρική ενέργεια στην Ελλάδα, μόνο η ΔΕΗ έχει το δικαίωμα να εξάγει ηλεκτρική ενέργεια από την Ελλάδα¹⁴⁷. Παρόλα αυτά, όμως, η μεταφορά εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας είναι περιορισμένη λόγω του περιορισμένου δυναμικού των διασυνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπροσθέτως, στη ΔΕΗ αναγνωρίζονται προνομιακά δικαιώματα επί του δυναμικού εισαγωγής, τα οποία καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του δυναμικού διασύνδεσης στη βόρεια μεθόριο της χώρας.
98. Ειδικότερα, το δυναμικό εισαγωγής 600MW στις βόρειες διασυνδέσεις της Ελλάδας κατανέμεται¹⁴⁸ ως εξής¹⁴⁹: 200MW είναι διαθέσιμα σε άλλες οντότητες πλην της ΔΕΗ για ετήσια κατανομή και η παραχώρησή τους σε πελάτες και σε αδειοδοτηθέντες προμηθευτές εκτός της ΔΕΗ γίνεται με διαγωνισμό¹⁵⁰. Το μεγαλύτερο μέρος της εναπομένουσας ισχύος παραχωρείται στη ΔΕΗ¹⁵¹. Βάσει της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 εφαρμόζεται από την 1^η Ιουλίου 2007 στις ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ της Ελλάδας και της Αλβανίας και της ΠΓΔΜ. Εξάλλου, δεδομένου ότι η Βουλγαρία

¹⁴⁴ Η ισχύς για εισαγωγές από την Ιταλία στην Ελλάδα ισούται με 500MW, ενώ η ισχύς για εξαγωγές από την Ελλάδα στην Ιταλία δεν υπερβαίνει τα 300MW λόγω περιορισμών που υφίστανται στο εσωτερικό του ιταλικού δικτύου.

¹⁴⁵ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007, παράρτημα.

¹⁴⁶ Μέχρι τα τέλη του 2005 (πηγή: επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 21^{ης} Νοεμβρίου 2005), ο υπουργός Ανάπτυξης είχε χορηγήσει 12 άδειες εισαγωγής για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες αφορούν συνολική ισχύ 2.658MW.

¹⁴⁷ Ο ελληνικός κώδικας διαχείρισης του δικτύου ορίζει ότι μόνο οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας έχουν το δικαίωμα να εξάγουν ηλεκτρική ενέργεια ή να τη μεταφέρουν διαμέσου της ελληνικής επικράτειας.

¹⁴⁸ Η κατανομή δεν γίνεται για κάθε διασύνδεση χωριστά αλλά από κοινού για το σύνολο των διασυνδέσεων.

¹⁴⁹ Οι σχετικοί κανόνες περιλαμβάνουν τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 177 του κώδικα διαχείρισης του δικτύου (ΦΕΚ Β 1440/2001) και υπουργική απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2001.

¹⁵⁰ Το 2004, μεγάλοι επιλέγοντες πελάτες (τρεις επιχειρήσεις) εξασφάλισαν 103MW ενώ κάποιοι προμηθευτές (πέντε επιχειρήσεις) εξασφάλισαν 97 MW. Το 2005, μεγάλοι επιλέγοντες πελάτες (τέσσερεις επιχειρήσεις) εξασφάλισαν 149MW ενώ κάποιοι προμηθευτές (τρεις επιχειρήσεις) εξασφάλισαν 51MW.

¹⁵¹ Πιο συγκεκριμένα, 220MW παραχωρούνται στη ΔΕΗ σε ετήσια βάση και 150MW παραχωρούνται στη ΔΕΗ σε ημερήσια βάση. Οι προμηθευτές και οι επιλέγοντες πελάτες μπορούν να έχουν πρόσβαση στα εναπομένοντα 30MW σε ημερήσια βάση, καθώς και στην τυχόν ισχύ η οποία παραχωρείται σε ετήσια βάση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ιδιοκτήτης της δηλώνει την προηγούμενη ημέρα ότι δεν πρόκειται να τη χρησιμοποιήσει. Συνεπώς, συνολικά, άλλες οντότητες πλην της ΔΕΗ διαθέτουν κατοχυρωμένη πρόσβαση μόνο σε 220MW σε ετήσια βάση και σε 30MW σε ημερήσια βάση.

είναι κράτος μέλος της ΕΕ από την 1^η Ιανουαρίου 2007, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ 1228/2003 είναι επίσης εφαρμοστέος στις ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ της Ελλάδας και της Βουλγαρίας. Κατά συνέπεια, η κατανομή ισχύος στις βόρειες διασυνδέσεις θα πρέπει στο εγγύς μέλλον να γίνεται επί ίσοις όροις.

99. Σε ό,τι αφορά τη διασύνδεση Ιταλίας/Ελλάδας, η ισχύς έχει επιμερισθεί μεταξύ του διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς της Ιταλίας και της Ελλάδας. Το ήμισυ της ισχύος κατανέμεται από τον διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς (ΔΣΜ) της Ιταλίας. Το υπόλοιπο μισό κατανέμεται από τον ΔΕΣΜΗΕ με διαδικασία πλειστηριασμού, στην οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής οι αδειοδοτηθέντες προμηθευτές στην Ελλάδα και οι Έλληνες επιλέγοντες πελάτες. Στην πράξη, η ικανότητα εισαγωγής από την Ιταλία στην Ελλάδα δεν υπερβαίνει τα 300MW.
100. Συνολικά, μέγιστη ισχύς 500MW μπορεί σήμερα θεωρητικώς να χρησιμοποιηθεί για εισαγωγές από άλλες οντότητες πλην της ΔΕΗ, ενώ τέτοιες οντότητες αναμένεται να έχουν πρόσβαση στο εγγύς μέλλον σε 900MW. Για λόγους σύγκρισης επισημαίνεται ότι η εγχώρια εγκατεστημένη ισχύς είναι 12.058MW. Με άλλα λόγια, η εισαγωγική ισχύς αντιστοιχεί στο 7,5% της συνολικής εγχώριας εγκατεστημένης ισχύος και στο 6,9% του άθροισματος της συνολικής εγχώριας ισχύος και της εισαγωγικής ισχύος (12.958MW).
101. Στην πράξη, η ΡΑΕ έχει δηλώσει ότι η διασύνδεση Ιταλίας/Ελλάδας χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον για εξαγωγές προς την Ιταλία, ενώ οι βόρειες διασυνδέσεις χρησιμοποιούνταν ως επί το πλείστον για εισαγωγές με προορισμό την Ελλάδα. Ειδικότερα, η υψηλή τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στην ιταλική αγορά χονδρικής καθιστούσε μη ελκυστικές από εμπορική άποψη τις εισαγωγές από την Ιταλία στην Ελλάδα. Το 2006, η κατάσταση αυτή άλλαξε και οι εισαγωγές από την Ιταλία έγιναν πολύ συχνότερες. Παρόλα αυτά, οι εισαγωγές αντιστοιχούν μόνο στο 7% της συνολικής κατανάλωσης, δηλαδή περίπου στο μερίδιο το οποίο αποτελούν σε σύγκριση με το άθροισμα της συνολικής εγχώριας ισχύος και της εισαγωγικής ισχύος.
102. Εν κατακλείδι, οι εισαγωγές αποτελούν περιορισμένη πηγή ανταγωνισμού.

1.3.4. Αγορά χονδρικής

103. Η εφαρμογή του νόμου 3175/2003 οδήγησε στην καθιέρωση τον Μάιο του 2005 του Κώδικα Διαχείρισης του Συστήματος και Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας¹⁵². Με τον εν λόγω κώδικα συγκροτήθηκε, από τον Μάιο του 2005 και εντεύθεν, υποχρεωτικός μηχανισμός χονδρικής ("pool") της "επόμενης ημέρας" ("day-ahead market") για όλους τους πωλητές και τους αγοραστές ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα. Με άλλα λόγια, στο διασυνδεδεμένο σύστημα όλοι οι πωλητές ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας, αυτοεφοδιαζόμενοι πελάτες και εισαγωγείς) υποχρεούνται να πωλούν την ηλεκτρική τους ενέργεια που είναι διαθέσιμη την επόμενη ημέρα σε ωριαία βάση, ενώ όλοι οι αγοραστές (λιανοπωλητές ηλεκτρικής ενέργειας, φορείς εκμετάλλευσης υδροηλεκτρικών σταθμών παραγωγής, εξαγωγείς και αυτοεφοδιαζόμενοι πελάτες) υποχρεούνται να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια σε ωριαία βάση προκειμένου να καλύπτουν τις

¹⁵² Η παρουσίαση της ημερήσιας αγοράς χονδρικής στο σημείο 104 στηρίζεται σε στοιχεία που διατέθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία με την επιστολή της με ημερομηνία 24 Ιανουαρίου 2007, παράγραφοι 5.1 έως 5.12. Ο κώδικας εγκρίθηκε από την ελληνική κυβέρνηση στις 9 Μαΐου 2005 και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 17 Μαΐου 2005.

ανάγκες τους της επόμενης ημέρας. Ο ΔΕΣΜΗΕ φέρει την ευθύνη για τη λειτουργία της αγοράς αυτής.

104. Κάθε ημέρα, πωλητές και αγοραστές υποβάλλουν καμπύλες προσφοράς και ζήτησης για έκαστη ώρα της επόμενης ημέρας. Μία καμπύλη προσφοράς στηρίζεται στις μονάδες παραγωγής που ανήκουν στον εκάστοτε πωλητή¹⁵³ ή/και στις εισαγωγές που αυτός έχει εξασφαλίσει¹⁵⁴ και αυξάνεται σε συνάρτηση με την προσφερόμενη ισχύ. Μία καμπύλη ζήτησης μειώνεται σε συνάρτηση με τη ζητούμενη ποσότητα. Ένας άλλος περιοριστικός παράγοντας για την καμπύλη προσφοράς συνίσταται στον κανόνα ότι η παραγωγή κάθε μονάδας δεν πρέπει να προσφέρεται σε τιμή χαμηλότερη από το μεταβλητό της κόστος. Με βάση την προσφορά και ζήτηση πωλητών και αγοραστών, ο ΔΕΣΜΗΕ αποφασίζει την τιμή της αγοράς, τις αποστολές των διαφόρων μονάδων και τις ποσότητες εισαγωγών και εξαγωγών.
105. Οι κανόνες που διέπουν τον καθορισμό τιμών και ποσοτήτων μεταβλήθηκαν σταδιακά από την έναρξη λειτουργίας της αγοράς το 2005. Από τον Ιανουάριο του 2006 και εξής, μετά την έκδοση της απόφασης O-12592¹⁵⁵ της ΡΑΕ, οι κανόνες αυτοί είχαν ως εξής:
- 105.1. Για κάθε ώρα, η αγοραία τιμή συστήματος («ΑΤΣ») καθορίζεται με τον ακόλουθο τρόπο: η συνολική ζήτηση προσδιορίζεται με βάση το σημείο τομής μεταξύ της καμπύλης ζήτησης της αγοράς (άθροιση των καμπυλών προσφοράς όλων των αγοραστών) και της καμπύλης προσφοράς της αγοράς (άθροιση των καμπυλών ζήτησης όλων των πωλητών), αφού προηγουμένως έχει δοθεί προτεραιότητα σε ορισμένους πωλητές (ηλεκτροπαραγωγή με βάση ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ηλεκτροπαραγωγή από μονάδες συμπαραγωγής θερμότητας-ηλεκτρισμού («ΣΘΗ»), υποχρεωτικές υδροηλεκτρικές μονάδες, εισαγωγές και εξαγωγές) έναντι των υπολοίπων πωλητών (κυρίως όλων των θερμικών μονάδων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που λειτουργούν με βάση τον λιγνίτη, το φυσικό αέριο ή το πετρέλαιο). Η αγοραία τιμή προσδιορίζεται ακολούθως με βάση την πιο ακριβή από τις επιλεγείσες προσφορές προμήθειας.
- 105.2. Για κάθε ώρα, η αποστολή (δηλαδή η ποσότητα που παράγεται από την κάθε μονάδα) αποφασίζεται με βάση το αποτέλεσμα του μηχανισμού προσδιορισμού της τιμής και με αύξηση, εφόσον είναι αναγκαίο, της παραγωγής μονάδων που βρίσκονται κάτω από το επίπεδο ελάχιστης σταθερής ηλεκτροπαραγωγής και αντίστοιχη μείωση της ποσότητας που προμηθεύουν άλλες μονάδες.
- 105.3. Για κάθε ώρα, οι μεν πωλητές λαμβάνουν χρηματικό ποσό ίσο με τη συνολική παραγωγή, με βάση την εκάστοτε αποστολή πολλαπλασιαζόμενη επί την ΑΤΣ, οι δε αγοραστές πληρώνουν ένα ποσό που αντιστοιχεί στην κατανάλωσή τους πολλαπλασιαζόμενη επί την ΑΤΣ.

¹⁵³ Ο «μηχανισμός χονδρικής» υποχρεώνει κάθε πωλητή να συνδέει τις προσφορές ηλεκτρικής ενέργειας (π.χ. 50MW έναντι 50 €/MWh) με συγκεκριμένες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής. Από αυτή την άποψη, οι ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη χαρακτηρίζονται από διαφορετικές πρακτικές: ο ίδιος κανόνας ισχύει στο πλαίσιο του συστήματος ανταλλαγών ηλεκτρικής ενέργειας της Ιταλίας, αλλά στη Γερμανία και στις Κάτω Χώρες δεν ισχύει παρόμοια απαίτηση.

¹⁵⁴ Τούτο προϋποθέτει την εξασφάλιση από τους εισαγωγείς κρατήσεων ισχύος μέσω πλειστηριασμών στις διασυνδέσεις με την Ιταλία ή στη βόρεια μεθόριο.

¹⁵⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π/31/17.01.2006.

106. Οι ποσότητες που διεκπεραιώνονται από τον μηχανισμό χονδρικής ισούνται με τη συνολική κατανάλωση στην Ελλάδα. Οι τιμές έχουν μεταβληθεί σημαντικά από τότε που τέθηκε σε λειτουργία ο μηχανισμός χονδρικής: η ΑΤΣ ήταν κατά μέσο όρο 43,13€/MWh το 2005 ενώ το 2006 η ΑΤΣ ήταν κατά μέσο όρο 64,13€/MWh.
107. Η ΔΕΗ θεωρεί¹⁵⁶ ότι η αύξηση της τιμής χονδρικής οφείλεται στην καθιέρωση του νέου καθεστώτος το 2006. Η ΔΕΗ εκτιμά ότι η αύξηση αυτή οφείλεται ιδίως στο γεγονός ότι η τεχνική ελάχιστη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας των μονάδων δεν λαμβάνεται πλέον υπόψη για την κατάρτιση της αξιοκρατικής κατάταξης με σκοπό τον υπολογισμό της ΑΤΣ (σημείο 105.1). Η ΔΕΗ εξηγεί ακόμη ότι η προτεραιότητα που παραχωρείται στις εισαγωγές αναγκάζει τους αγοραστές να τις αγοράζουν τη νύχτα παρά το γεγονός ότι θα ήταν πιο συμφέρουσα η εκμετάλλευση λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, των οποίων η παραγωγή προσφέρεται σε χαμηλότερες τιμές (περίπου [20-50] €/MWh σύμφωνα με τη ΔΕΗ). Η ΔΕΗ προσθέτει ότι οι ισχύοντες κανόνες ευνοούν τη μονάδα του μοναδικού ανταγωνιστή της, δηλαδή της Ενεργειακής Θεσσαλονίκης και της παρέχουν τη δυνατότητα να πωλεί μεγαλύτερες ποσότητες στον μηχανισμό χονδρικής¹⁵⁷. Από κοινού, τα δικαιώματα προτεραιότητας και οι αυξημένες πωλήσεις ως αποτέλεσμα του καθεστώτος που απολαμβάνουν οι χονδρικοί προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας πλην της ΔΕΗ (εισαγωγές και ανταγωνιστές) εξηγούν τη μείωση της χρήσης ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη το 2006 σε σύγκριση με το 2005 και τη μείωση των πωλήσεων της ΔΕΗ.
108. Ανεξαρτήτως των κανόνων, από τον παρακάτω πίνακα προκύπτει ότι οι πωλήσεις της ΔΕΗ αντιπροσώπευαν κατά το παρελθόν ποσοστό τουλάχιστον 85% της συνολικής ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που διακινήθηκε μέσω της αγοράς χονδρικής στο διασυνδεδεμένο σύστημα. Ειδικότερα, το ποσοστό αυτό συμπεριλαμβάνει μόνο την ηλεκτροπαραγωγή από πλευράς ΔΕΗ και όχι τις εισαγωγές που η ΔΕΗ πραγματοποιεί (βλ. σημείο. 98)¹⁵⁸.

Πίνακας 17¹⁵⁹: Η αγορά χονδρικής στο διασυνδεδεμένο σύστημα

¹⁵⁶ Πηγή: επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, σκέψη 5.1 έως 5.12, και επιστολή της ΔΕΗ της 4^{ης} Απριλίου 2007, σκέψη 3.2 έως 3.5.

¹⁵⁷ Πηγή: επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2006, σκέψη 5.10, και επιστολή της ΔΕΗ της 4^{ης} Απριλίου 2007, σκέψη 3.5.

¹⁵⁸ Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπέβαλε η ΔΕΗ στις 8 Φεβρουαρίου 2008, μεταξύ 2006-2007 οι εισαγωγές της αντιπροσώπευαν περισσότερο από 60% του συνόλου των εισαγωγών: το 2006 η ΔΕΗ εισήγαγε 2.838GWh ενώ άλλες επιχειρήσεις εισήγαγαν 1660 GWh, το δε 2007 η ΔΕΗ εισήγαγε 2.732 GWh, ενώ άλλες επιχειρήσεις πραγματοποίησαν εισαγωγές ύψους 1632 GWh.

¹⁵⁹ Δεν υπήρξε καθόλη την περίοδο ενιαία πηγή παροχής των στοιχείων που ήταν αναγκαία για τη σύνταξη αυτού του πίνακα. Ως εκ τούτου οι πηγές παροχής στοιχείων για τον πίνακα ποικίλουν ανά έτος κατά τη διάρκεια της περιόδου. Για το 2004, τα στοιχεία αναφέρονται σε μια «δυναμική αγορά χονδρικής» και αντιστοιχούν στο σύνολο της παραχθείσας και εισαχθείσας ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς την εποχή εκείνη δεν υπήρχαν ενεργές συναλλαγές χονδρικής. Τα στοιχεία για το υπόψη έτος προέρχονται από την ετήσια έκθεση (δελτίο) της ΔΕΗ για το 2004 και από την επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007. Για το έτος 2005, τα στοιχεία προέρχονται από τον δικτυακό τόπο του ΔΕΣΜΗΕ και από το ετήσιο δελτίο της ΔΕΗ. Για το έτος 2005, η λειτουργία του μηχανισμού χονδρικής καλύπτει μόνο το χρονικό διάστημα από τον Μάιο και μετά. Για το 2006 και το 2007 τα στοιχεία παρασχέθηκαν από τη ΔΕΗ με το ηλεκτρονικό της μήνυμα της 8^{ης} Φεβρουαρίου 2008. Η κατανάλωση περιλαμβάνει την τελική κατανάλωση καθώς και την άντληση στους υδροηλεκτρικούς σταθμούς.

	2004	2005	2006	2007
Ηλεκτροπαραγωγή της ΔΕΗ	48 057	48,309	47,278	48,881
Ηλεκτροπαραγωγή από τρίτους	844	1,310	3,318	3,737
- Θερμικές μονάδες	91	374	1,797	1,991
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)- RES	753	936	1,521	1,746
Εισαγωγές της Ελλάδας	4,853	5,616	4,498	4,364
ΣΥΝΟΛΟ ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγή + εισαγωγές)	53,754	55,235	55,094	56,982
Κατανάλωση	51,721	53,400	53,987	56,647
Εξαγωγές	2,033	1,835	1,107	334
ΣΥΝΟΛΟ ηλεκτρικής ενέργειας (κατανάλωση + εξαγωγές)	53,754	55,235	55,094	56,982
Παραγωγή της ΔΕΗ ως ποσοστό του συνόλου της	89.4 %	87.5%	85.8%	85.8%

109. Η ΔΕΗ εξακολούθησε να προμηθεύει πλέον του 85%¹⁶⁰ της αγοράς χονδρικής και επομένως, ενόψει και των εμποδίων στην είσοδο, να δεσπόζει σε αυτή την αγορά το 2007, δηλαδή έξι έτη μετά την απελευθέρωση και παρά τα μέτρα που θεσπίστηκαν προς όφελος των ανταγωνιστών της. Εξάλλου η ΔΕΗ δεν αναμένει μείωση του μεριδίου αγοράς της κάτω του 70% έως το 2014¹⁶¹ παρά τις προσδοκίες της για σημαντική είσοδο στην αγορά, ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ισχύος διασύνδεσης.

1.3.5. Μεταφορά και διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα

110. Σύμφωνα με τον νόμο για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας 2773/1999, το δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (δίκτυο υψηλής τάσης) ανήκει αποκλειστικά στη ΔΕΗ. Στο ελληνικό Δημόσιο ανήκει το 51% και στη ΔΕΗ το 49%¹⁶² του ΔΕΣΜΗΕ, δηλαδή του φορέα διαχείρισης του συστήματος μεταφοράς υψηλής τάσης. Ο ΔΕΣΜΗΕ διαχειρίζεται το σύστημα (δηλαδή φροντίζει για τη διατήρηση ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στο δίκτυο). Η ΔΕΗ διορίζει δύο (από τα επτά) μέλη του διοικητικού συμβουλίου του ΔΕΣΜΗΕ.
111. Στη ΔΕΗ ανήκει επίσης αποκλειστικά το δίκτυο διανομής (δίκτυο μεσαίας και χαμηλής τάσης), του οποίου είναι η αποκλειστική διαχειρίστρια, καθώς και το δίκτυο

¹⁶⁰ Από τα στοιχεία που υπέβαλε η ΔΕΗ στις 8 Φεβρουαρίου 2008 προέκυπτε ότι αν ληφθούν υπόψη οι εισαγωγές που πραγματοποίησε, η ΔΕΗ εφοδίασε 91% της αγοράς χονδρικής τόσο το 2006 όσο και το 2007.

¹⁶¹ Βλ. την παρουσίαση των "στρατηγικών προτεραιοτήτων της ΔΕΗ" στην οποία προέβη στις 21.11.2007 ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος κ.Τ.Αθανασόπουλος (διαθέσιμη στο δικτυακό τόπο της ΔΕΗ).

¹⁶² Το υπόλοιπο 51% ανήκει στο Δημόσιο. Προβλέπεται παραχώρηση τμήματος του μεριδίου του ΔΕΣΜΗΕ που κατέχει η ΔΕΗ στους αδειοδοτηθέντες παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας ανάλογα με την ικανότητα ηλεκτροπαραγωγής του καθένα εξ αυτών κατά την είσοδό τους στην αγορά. Επομένως, προς το παρόν η ΔΕΗ εξακολουθεί να κατέχει το συγκεκριμένο μερίδιο.

των μη διασυνδεδεμένων νησιών. Η ΔΕΗ οφείλει να προβεί, πριν από την 1^η Ιουλίου 2007, στη σύσταση αυτοτελούς εταιρείας, η οποία θα διαχειρίζεται τόσο το δίκτυο διανομής όσο και το δίκτυο μεταφοράς (βλ. σημείο 62).

1.3.6. Λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας

112. Προ της απελευθέρωσης, η ΔΕΗ ήταν ο μοναδικός προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας, με εξαίρεση την αυτοπαραγωγή και αυτοκατανάλωση από μέρους λιγοστών βιομηχανικών επιχειρήσεων.
113. Σε ό,τι αφορά την προμήθεια λιανικής, η Ελληνική Δημοκρατία εισήγαγε για πρώτη φορά το στοιχείο του ανταγωνισμού στη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας το 2001¹⁶³, καθιστώντας δυνατό τον ανταγωνισμό με αντικείμενο το σύνολο των πελατών που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο υψηλής ή μεσαίας τάσης. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν τέτοια δίκτυα στα μη διασυνδεδεμένα νησιά, δεν υπήρχαν επιλέγοντες πελάτες στα νησιά αυτά, και ανταγωνισμός για την προμήθεια λιανικής ήταν δυνατό να διεξαχθεί αποκλειστικά και μόνο στο «διασυνδεδεμένο σύστημα». Επομένως, το μέγεθος της επιλέγουσας αγοράς ήταν της τάξεως των 15TWh σε ετήσια βάση. Με τον νόμο 3175/03 η έννοια των επιλεγόντων πελατών διευρύνθηκε ώστε να καλύπτει το σύνολο των εμπορικών πελατών, με εξαίρεση τα μη διασυνδεδεμένα νησιά, όπου ο ανταγωνισμός εξακολουθεί να μην είναι δυνατός. Αντιστοίχως, σήμερα επιτρέπεται ο ανταγωνισμός σε επίπεδο λιανικής για όλους τους μη οικιακούς πελάτες στο διασυνδεδεμένο σύστημα, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 70% περίπου της συνολικής κατανάλωσης ή 40TWh ετησίως. Η μη επιλέγουσα αγορά ανέρχεται σε περίπου 15TWh ετησίως¹⁶⁴. Οι εν λόγω πελάτες κατέστησαν επιλέγοντες από 1^{ης} Ιουλίου 2007 (βλ. σημείο. 62).
114. Αρχικά, η ΔΕΗ έχασε λίγους πελάτες, οι οποίοι κάλυπταν τις ανάγκες τους σε ηλεκτρική ενέργεια απευθείας από εισαγωγές. Οι πελάτες αυτοί τους οποίους απώλεσε η ΔΕΗ αντιπροσώπευαν 398GWh το 2004, ήτοι 1% περίπου των επιλεγόντων πελατών. Επιπροσθέτως, υπάρχουν μερικοί πελάτες που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια για ιδία χρήση. Συνολικά, η ΔΕΗ προμήθευσε το 97% του συνόλου της ηλεκτρικής ενέργειας που πωλήθηκε στην Ελλάδα το 2004¹⁶⁵. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για τον ανταγωνισμό στην αγορά λιανικής. Μετά την έναρξη λειτουργίας της υποχρεωτικής «αγοράς της επόμενης ημέρας» το 2005, η ΔΕΗ και οι ανταγωνιστές της προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια στους λιανικούς πελάτες τους προβαίνοντας σε αγορές ηλεκτρικής ενέργειας στην αγορά της επόμενης ημέρας, ενώ οι αυτοπαραγωγοί αγοράζουν και πωλούν ομοίως την ηλεκτρική ενέργεια που παράγουν διαμέσου της ίδιας αυτής αγοράς.

Πίνακας 3: Μερίδιο αγοράς της ΔΕΗ όσον αφορά την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέγοντες πελάτες

Μερίδιο αγοράς (%)	2000	2001	2002	2003	2004
--------------------	------	------	------	------	------

¹⁶³ Υπουργική απόφαση αριθ. Δ5/ΗΛ'Β/Φ1/οικ.337, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Τεύχος Β, ΦΕΚ 2, της 16ης Ιανουαρίου 2001.

¹⁶⁴ Το 2004, οι οικιακοί πελάτες του διασυνδεδεμένου συστήματος κατανάλωσαν 15,2TWh και οι πελάτες των «αυτόνομων νησιών» 4,4TWh.

¹⁶⁵ Πηγή: Έκθεση του ΟΟΣΑ του 2006 για την Ελλάδα.

Επιλέγοντες πελάτες μη συμπεριλαμβανομένης της αυτοπαραγωγής (εκτίμηση της ΡΑΕ)	100%	100%	100%	98%	97%
Επιλέγοντες πελάτες συμπεριλαμβανομένης της αυτοπαραγωγής (εκτίμηση της ΔΕΗ)	93,8%	94,6%	93,8%	μ.δ.	μ.δ.

115. Τα τιμολόγια της ΔΕΗ στην αγορά λιανικής υπόκεινται σε κρατική ρύθμιση. Η ελληνική νομοθεσία¹⁶⁶ ορίζει ότι ο Υπουργός Ανάπτυξης, βάσει σύστασης της ΡΑΕ, εγκρίνει τα τιμολόγια που η ΔΕΗ εφαρμόζει τόσο για τους μη επιλέγοντες όσο και για τους επιλέγοντες πελάτες¹⁶⁷. Επομένως, το σύνολο των τιμολογίων προμήθειας της ΔΕΗ ρυθμίζονται και καθορίζονται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, μετά από γνωμοδότηση της ΡΑΕ¹⁶⁸.
116. Σύμφωνα με τη ΔΕΗ¹⁶⁹, το βασικό πρόβλημα με τα εν λόγω τιμολόγια από την αρχή του 2006 ήταν ότι η αύξησή τους ήταν μικρή παρά τη σημαντική αύξηση της τιμής χονδρικής (βλ. σημείο. 106). Ουσιαστικά, η αύξηση των τιμών χονδρικής είχε ως συνέπεια τη διόγκωση του κόστους προμήθειας σε σχέση με τις πωλήσεις λιανικής της ΔΕΗ¹⁷⁰. Η ΔΕΗ υποστηρίζει επίσης ότι η αναντιστοιχία μεταξύ των τιμών χονδρικής και των τιμολογίων λιανικής έχει οδηγήσει στην «επάνοδο στη ΔΕΗ των επιλεγόντων πελατών που είχαν επιλέξει άλλους προμηθευτές, διότι οι προμηθευτές αυτοί προτιμούν την έγχυση ηλεκτρικής ενέργειας στο σύστημα και την πληρωμή στην υψηλότερη οριακή τιμή του συστήματος» («τιμή μηχανισμού χονδρικής») αντί της εισόδου στην αγορά λιανικής. Με άλλα λόγια, το μερίδιο αγοράς της ΔΕΗ στην αγορά επιλεγόντων πελατών δεν ελαττώθηκε περαιτέρω αλλά, απεναντίας, αυξήθηκε κατά το 2006. Η απόκλιση μεταξύ τιμολογίων λιανικής πώλησης που υπόκεινται σε ρύθμιση και κόστους προμήθειας στο επίπεδο της χονδρικής παρέμεινε ένα ζήτημα για τη ΔΕΗ στο τέλος τους 2007¹⁷¹.

¹⁶⁶ Άρθρο 29 του νόμου 2773/1999 και άρθρο 14 του Κώδικα Προμήθειας σε Πελάτες-1η Έκδοση-Επιλέγοντες Πελάτες, ΦΕΚ 270/2001.

¹⁶⁷ Ο νόμος ορίζει ότι η ρυθμιστική αρχή ρυθμίζει υποχρεωτικά τα τιμολόγια ενός προμηθευτή ο οποίος προμηθεύει ποσοστό άνω του 70% της συνολικής κατανάλωσης.

¹⁶⁸ Η έγκριση αυτή βασίζεται στη μέθοδο του μακροχρόνιου οριακού κόστους. Συγκεκριμένα, η ΔΕΗ παρέχει αποδεικτικά στοιχεία για την ετήσια αύξηση των στοιχείων κόστους, όπως είναι τα ποσοστά πληθωρισμού και οι μεταβολές στις τιμές των ενεργειακών καυσίμων. Εν συνεχεία, η απόφαση λαμβάνει τη μορφή έγκρισης του ποσοστού μεταβολής όλων των επιπέδων και παραμέτρων των τιμολογίων. Τα τιμολόγια καθορίζονται ανά κατηγορία πελάτη (π.χ. βιομηχανικοί, εμπορικοί, οικιακοί, κ.ο.κ.).

¹⁶⁹ Επιστολή της ΔΕΗ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007, σκέψη 5.10.

¹⁷⁰ Ειδικότερα, τα ενοποιημένα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της ΔΕΗ για το 2006 εμφανίζουν ραγδαία αύξηση της αγοράς ποσοτήτων ενέργειας από 240 εκατ. ευρώ το 2005 σε 523 εκατ. ευρώ το 2006. Η ΔΕΗ εξηγεί ότι «η αύξηση αυτή κατά 118,3% οφείλεται πρωτίστως στην πώληση μεγαλύτερων ποσοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας από τρίτους στον μηχανισμό χονδρικής, καθώς και στην αύξηση της οριακής τιμής του συστήματος» (ανακοίνωση τύπου της 27^{ης} Μαρτίου 2007).

¹⁷¹ Βλ. την παρουσίαση των "στρατηγικών προτεραιοτήτων της ΔΕΗ" στην οποία προέβη στις 21.11.2007 ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος κ.Τ.Αθανασόπουλος (διαθέσιμη στο δικτυακό τόπο της ΔΕΗ).

2. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

2.1. Η καταγγελία και η επίσημη προειδοποιητική επιστολή

117. Η Επιτροπή έλαβε καταγγελία με την οποία ενημερωνόταν για το γεγονός ότι η Ελληνική Δημοκρατία, με βάση το νομοθετικό διάταγμα 4029/1959 και τον νόμο 134/1975, είχε χορηγήσει στη ΔΕΗ αποκλειστική δωρεάν άδεια για την εξόρυξη και εκμετάλλευση λιγνίτη. Τα υπόψη κρατικά μέτρα καταγγέλλονταν ως αντίθετα προς το άρθρο 86 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ. Ο καταγγέλλων υπέβαλε αίτημα για την εμπιστευτική μεταχείριση της ταυτότητάς του.
118. Η Επιτροπή διερεύνησε τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά και απέστειλε αιτήσεις παροχής πληροφοριακών στοιχείων, μεταξύ άλλων, στη ΔΕΗ, που απάντησε με επιστολές της 23ης Μαΐου 2003, της 30ής Μαΐου 2003 και της 11ης Ιουλίου 2003, και στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, που απάντησε με επιστολή της 25ης Ιουνίου 2003.
119. Στη συνέχεια, η Επιτροπή έστειλε επίσημη προειδοποιητική επιστολή, με ημερομηνία 1η Απριλίου 2004, στην Ελληνική Δημοκρατία, ενημερώνοντάς την για τις αιτιάσεις της Επιτροπής αναφορικά με τα επίμαχα μέτρα και παρέχοντάς της την ευκαιρία να υποβάλει τυχόν παρατηρήσεις. Η Επιτροπή απέστειλε στις 5 Μαΐου 2004 αντίγραφο της εν λόγω επιστολής στη ΔΕΗ και της παρέσχε τη δυνατότητα να διατυπώσει τυχόν παρατηρήσεις επ' αυτής.
120. Ειδικότερα, η επίσημη προειδοποιητική επιστολή έκανε λόγο για την καταγγελία την οποία είχε λάβει η Επιτροπή και πληροφορούσε την Ελληνική Δημοκρατία ότι τα κρατικά μέτρα με τα οποία παραχωρήθηκαν στη ΔΕΗ αποκλειστικά δικαιώματα για την εξόρυξη και εκμετάλλευση λιγνίτη ενδέχεται να αντιβαίνουν στο άρθρο 86 της συνθήκης σε συνδυασμό με το άρθρο 82, δεδομένου ότι ήταν ικανά να οδηγήσουν τη ΔΕΗ σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της. Δυνάμει των εν λόγω κρατικών μέτρων, η ΔΕΗ εθεωρείτο ικανή, ιδίως, να επεκτείνει τη δεσπόζουσα θέση την οποία κατείχε ήδη στην αγορά προμήθειας λιγνίτη και στην αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας προς επιλέγοντες πελάτες στην Ελλάδα ή, αν μη τι άλλο, να διατηρήσει τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε ένα επίπεδο το οποίο η ΔΕΗ δεν θα ήταν σε θέση να επιτύχει χωρίς την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της.
121. Η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ απάντησαν και διατύπωσαν τις παρατηρήσεις τους επί της επίσημης προειδοποιητικής επιστολής με επιστολές οι οποίες αμφότερες είχαν ημερομηνία 5 Ιουλίου 2004.

2.2. Οι απαντήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ

2.2.1. Αναφορικά με την αγορά προμήθειας λιγνίτη

122. Η Ελληνική Δημοκρατία, στην επιστολή της της 5ης Ιουλίου 2004, διατείνεται ότι η Επιτροπή δεν έχει λάβει υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς προμήθειας λιγνίτη και, πιο συγκεκριμένα, ότι το σύνολο της παραγωγής λιγνίτη της ΔΕΗ χρησιμοποιείται για τις δικές της μονάδες παραγωγής, οι οποίες βρίσκονται δίπλα στα λιγνιτωρυχεία κι έχουν σχεδιασθεί έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των λιγνιτικών πεδίων όπου έχουν κατασκευασθεί. Ακόμη, η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει ότι η εκμετάλλευση λιγνίτη προϋποθέτει

μακροχρόνιες επενδύσεις, των οποίων η διάρκεια είναι ίδια με εκείνη της μονάδας ηλεκτροπαραγωγής στην οποία θα χρησιμοποιηθεί ο λιγνίτης, καθώς επίσης ότι οι δυσκολίες που συνδέονται με τη μεταφορά του λιγνίτη καθιστούν αναγκαία την κάθετη ολοκλήρωση. Η ελληνική κυβέρνηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ΔΕΗ δεν είναι δυνατό να δεσπόζει σε μια αγορά στην οποία δεν δραστηριοποιείται ούτε πραγματικά ούτε δυνητικά ως πωλητής.

2.2.2. Αναφορικά με τα δικαιώματα της ΔΕΗ για την εκμετάλλευση λιγνίτη

123. Η Ελληνική Δημοκρατία, στην επιστολή της με ημερομηνία 5 Ιουλίου 2004, αναφέρει ότι τα δικαιώματα που έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ δεν είναι αποκλειστικά για το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, αλλά είναι αποκλειστικά μόνο ως προς συγκεκριμένα κοιτάσματα λιγνίτη. Επισημαίνει επίσης ότι υπάρχουν και άλλοι παίκτες στην αγορά λιγνίτη. Η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει ότι υπάρχουν, αφενός, ιδιωτικά κοιτάσματα, των οποίων οι ιδιοκτήτες είναι ελεύθεροι να τα εκμεταλλεύονται, και, αφετέρου, δημόσια κοιτάσματα. Προκειμένου για τα δημόσια κοιτάσματα, το Δημόσιο έχει παραχωρήσει δύο είδη δικαιωμάτων σε σχέση με αυτά. Ο πρώτος τύπος αφορά δικαιώματα μίσθωσης με σκοπό την εξόρυξη, τα οποία έχουν παραχωρηθεί στην εταιρεία «Λιγνιτωρυχεία Αμυνταίου Α.Ε.», στην περιοχή του Αμυνταίου, και στις εταιρείες «Λιγνιτωρυχεία Αχλάδας» και «ΒΙΟΛΙΓΝΙΤ Α.Ε.», στην περιοχή της Φλώρινας. Ο δεύτερος τύπος αφορά δικαιώματα εκμετάλλευσης που έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ για τις περιοχές του Αμυνταίου, της Φλώρινας, της Πτολεμαΐδας και της Αρκαδίας. Η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει ακόμη ότι η ΔΕΗ κατέχει δικαιώματα εξόρυξης επί του 50% περίπου των βέβαιων αποθεμάτων. Τα εν λόγω δικαιώματα εξόρυξης αντιστοιχούν, κατά τις ελληνικές αρχές, στο 60% περίπου (65% κατά τη ΔΕΗ) των αξιόλογων εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη που είναι κατάλληλα για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. οι ελληνικές αρχές τονίζουν επίσης ότι υπάρχουν και άλλα βέβαια αποθέματα λιγνίτη, συνολικού ύψους 1.980 εκατομμυρίων τόνων, για τα οποία δεν έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα εκμετάλλευσης· σε αυτά περιλαμβάνονται τα δύο κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας, για τα οποία η ΔΕΗ διαθέτει τα δικαιώματα αναζήτησης.
124. Οι ελληνικές αρχές επισημαίνουν στην ίδια επιστολή ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των κοιτασμάτων για τα οποία έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ δικαιώματα εκμετάλλευσης και εκείνων για τα οποία η ΔΕΗ διαθέτει μόνο τα δικαιώματα αναζήτησης (Δράμα και Ελασσόνα)¹⁷². Υποστηρίζεται δε ότι το γεγονός ότι έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα αναζήτησης δεν συνεπάγεται αυτομάτως τη μεταγενέστερη παραχώρηση και δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Οι ελληνικές αρχές επισημαίνουν επίσης ότι το επιχειρησιακό σχέδιο της ΔΕΗ δεν περιλαμβάνει καμία νέα λιγνιτική μονάδα στην Ελασσόνα και τη Δράμα.
125. Οι ελληνικές αρχές εξηγούν ότι η μακρά διάρκεια ισχύος των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης λιγνίτη συνδέεται με την επίτευξη «εύλογης απόδοσης» επί των σχετικών επενδύσεων. Ειδικότερα, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης στηρίζονται οπωσδήποτε σε διάρκεια ισχύος 40-50 ετών, με βάση την αναμενόμενη διάρκεια ζωής μιας μονάδας παραγωγής ενέργειας. Υπό αυτήν την έννοια, τα δικαιώματα που έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ δεν συνιστούν προνομιακή μεταχείριση.

¹⁷² Όπως εξηγείται στην ενότητα 1.2, τα εν λόγω δύο κοιτάσματα αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των εναπομενόντων εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων.

126. Η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει ακόμη στην επιστολή της με ημερομηνία 5 Ιουλίου 2004 ότι το τέλος ύψους 6% με το οποίο επιβαρύνονται τα ορυχεία ιδιωτικής εκμετάλλευσης επιβάλλεται όταν ο λιγνίτης πωλείται σε τρίτους και όχι όταν προορίζεται για ίδια χρήση, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της ΔΕΗ. Επομένως, δεν είναι δυνατό να συγκριθεί η κατάσταση των ιδιωτικών ορυχείων με εκείνη της ΔΕΗ, καθώς το ανωτέρω στοιχείο συνεπάγεται δύο διαφορετικά είδη μεταχείρισης. Υποστηρίζεται δε ότι τα δύο ορυχεία ιδιωτικής εκμετάλλευσης δεν είναι αντιπροσωπευτικά, διότι δημιουργήθηκαν πριν από πολύ καιρό, όταν ο λιγνίτης χρησιμοποιείτο ακόμη για θέρμανση. Υποστηρίζεται ότι δεν υφίσταται νομική υποχρέωση για την επιβολή τέλους στη ΔΕΗ, ενώ τα ορυχεία που ανήκουν σε ιδιώτες και προμηθεύουν τη ΔΕΗ δεν πληρώνουν τέτοιο τέλος στο κράτος. Η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει επίσης στην ίδια επιστολή ότι η ΔΕΗ είναι υποχρεωμένη να πληρώνει ειδικό τέλος, που ισούται με το 0,4% του κύκλου εργασιών της και το οποίο έχει ως αποκλειστικό σκοπό την υποστήριξη της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας στις περιοχές στις οποίες η ΔΕΗ εξορύσσει λιγνίτη.
127. Η ΔΕΗ έχει παραδεχθεί ότι δεν πληρώνει τέλος ανάλογο με αυτό που πληρώνουν τα άλλα ορυχεία, αλλά υποστηρίζει ότι τούτο οφείλεται στο ότι η ΔΕΗ δεν εμπορεύεται τον λιγνίτη αλλά τον χρησιμοποιεί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από την ίδια. Η ΔΕΗ αναφέρει ότι, με βάση τα στοιχεία που έχει διαθέσει η «Ευρωπαϊκή ένωση άνθρακα και λιγνίτη» («European Association for Coal and Lignite» - «Eurocoal»), δηλαδή ο συλλογικός φορέας εκπροσώπησης των ευρωπαϊκών βιομηχανιών άνθρακα, το σύστημα πληρωμής είναι παρόμοιο με το σύστημα πληρωμής που ισχύει σε άλλα κράτη μέλη.
128. Ωστόσο, η ΔΕΗ απορρίπτει τον ισχυρισμό ότι δεν καταβάλλει κανένα τίμημα ή τέλος, ενώ τα μικρά ορυχεία ιδιωτικής εκμετάλλευσης καταβάλλουν στο κράτος το 6% των συνολικών τους δαπανών εξόρυξης σε ετήσια βάση. Η ΔΕΗ συμφωνεί με τις εξηγήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας και προσθέτει ότι το τέλος του 6% που επιβάλλεται στα ορυχεία ιδιωτικής εκμετάλλευσης στην πραγματικότητα βαρύνει την ίδια τη ΔΕΗ, αφού η ΔΕΗ εξαρτάται από την παραγωγή των εν λόγω ορυχείων (το 2003, οι προμήθειες από τα Λιγνιτωρυχεία Αχλάδας Α.Ε. αντιστοιχούσαν στο [60-90] % των αναγκών της ΔΕΗ για τη μονάδα της Φλώρινας). Έπειτα, τα ορυχεία μετακυλίζουν το τέλος στη ΔΕΗ, ενώ η ίδια αδυνατεί να το μετακυλήσει με τη σειρά της στους καταναλωτές, επιλέγοντες και μη, δεδομένου ότι τα τιμολόγια καθορίζονται δια νόμου.

2.2.3. Αναφορικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη

129. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει νομοθετική απαγόρευση της κατασκευής μονάδων ηλεκτροπαραγωγής με βάση τον λιγνίτη και ότι οποιοσδήποτε νεοεισερχόμενος στην υπόψη αγορά μπορεί να υποβάλει αίτηση χορήγησης αδειάς για την κατασκευή τέτοιων μονάδων. Η Ελληνική Δημοκρατία διατυπώνει την εκτίμηση ότι οι νεοεισερχόμενοι προτιμούν να χρησιμοποιούν άλλους τύπους καυσίμων, όπως είναι το φυσικό αέριο, διότι οι τύποι αυτοί προϋποθέτουν επενδύσεις λιγότερο χρονοβόρες και μικρότερης κλίμακας. Η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει επίσης ότι η ΔΕΗ είναι ο μόνος παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιεί λιγνίτη επειδή είναι ο κατεστημένος παραγωγός¹⁷³ και επειδή η ΔΕΗ δεν είχε μέχρι

¹⁷³ Παράγραφος 5.7 της απάντησης στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή: «Η παραγωγή της ΔΕΗ με βάση τον λιγνίτη αποτελεί κατάλοιπο των ημερών όταν η ΔΕΗ ήταν η εθνική επιχείρηση

σήμερα επαρκή χρόνο για την απόσβεση των μεγαλύτερης κλίμακας αποσβέσεων που απαιτούνται (ανά kW εγκατεστημένης ισχύος) για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο τον λιγνίτη¹⁷⁴.

130. Η Ελληνική Δημοκρατία σημειώνει επίσης ότι τα τιμολόγια της ΔΕΗ υπόκεινται σε κρατικό έλεγχο διότι η ΔΕΗ εφοδιάζει ποσοστό άνω του 70% της επιλέγουσας αγοράς και υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραδέχεται πως το τρέχον επίπεδο των τιμολογίων δεν συνιστά φραγμό για την είσοδο στην υπό εξέταση αγορά.

2.3. Τα πρόσθετα στοιχεία που υποβλήθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία μετά την απάντηση στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή

131. Η Επιτροπή απέστειλε στις 21 Σεπτεμβρίου 2005 επιστολή με την οποία ζητούσε διευκρινίσεις σχετικά με μια σειρά πραγματικών περιστατικών. Η Ελληνική Δημοκρατία απάντησε με επιστολές της 22ας Νοεμβρίου 2005 και της 28ης Νοεμβρίου 2005 (η δεύτερη επιστολή περιείχε παραρτήματα αναφερόμενα στην πρώτη). Η Ελληνική Δημοκρατία έστειλε ακόμη μία επιστολή στις 20 Ιουνίου 2006, με την οποία παρείχε πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία. Με τις επιστολές αυτές η Ελληνική Δημοκρατία υπέβαλε μια σειρά νέων πραγματικών δεδομένων.
- 131.1. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε για πρώτη φορά τα επτά μικρά κοιτάσματα για τα οποία παραχωρήθηκαν δικαιώματα μετά το 1985 (βλ. σημείο. 35).
- 131.2. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ότι εσκόπευε να τροποποιήσει τους νόμους 134/75 και 4029/59 (βλ. σημείο. 23).
- 131.3. Η Ελληνική Δημοκρατία διέθεσε στοιχεία σχετικά με την αίτηση της ΔΕΗ για την αναζήτηση και την εκμετάλλευση ενός άλλου λιγνιτικού κοιτάσματος στην Πελλάνα, καθώς επίσης σχετικά με μία αίτηση άλλης επιχείρησης για μία περιοχή η οποία δεν αντιστοιχεί σε κανένα κοιτάσμα το οποίο να έχει προσδιορισθεί από το ΙΓΜΕ σύμφωνα με την προηγούμενη επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας (βλ. σημείο. 43).
- 131.4. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ότι βρισκόταν σε εξέλιξη διαδικασία επανεκχώρησης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για το κοιτάσμα της Βεύης μέσω δημόσιου διαγωνισμού και ότι παρόμοια διαδικασία θα ακολουθούσε για το μικρότερο κοιτάσμα της Βεγόρας (βλ. σημείο. 34).
- 131.5. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ότι τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας έχουν πλέον αποτελέσει αντικείμενο επαρκών εργασιών αναζήτησης ώστε να μπορεί να ξεκινήσει η εκμετάλλευσή τους και επιβεβαίωνε τη διατήρηση του ενδιαφέροντος της ΔΕΗ για την εκμετάλλευσή τους (βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις αριθ. 31 και 32).
- 131.6. Η Ελληνική Δημοκρατία παρείχε επικαιροποιημένα στοιχεία σχετικά με τον κατάλογο των αδειών για νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής των οποίων η χορήγηση είχε γίνει δεκτή ή απορριφθεί. Ειδικότερα, η Ελληνική Δημοκρατία

ηλεκτρισμού. Τον καιρό εκείνο, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τους φυσικούς πόρους της Ελλάδας, οι μονάδες με καύσιμο τον λιγνίτη αποτελούσαν την καλύτερη στρατηγική για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας».

¹⁷⁴ Η Ελληνική Δημοκρατία παραπέμπει σε έκθεση της ΠΑΕ, της 12ης Οκτωβρίου 2002, σε σχέση με τις προβλέψεις για τη ζήτηση μέχρι το 2005. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, το μέσο κόστος κατασκευής μιας μονάδας με καύσιμο το φυσικό αέριο είναι 530\$ ανά kW εγκατεστημένης ισχύος σε σύγκριση με 1250\$ ανά kW εγκατεστημένης ισχύος για μια μονάδα με καύσιμο τον λιγνίτη.

δεν έκανε λόγο για καμία επιπλέον άδεια για μονάδες που να μετέχουν στον ανταγωνισμό στις αγορές χονδρικής (αλλά μόνο για ορισμένες μικρής κλίμακας μονάδες, θερμικές, συμπαραγωγής ή εφεδρικές), εξηγούσε τους λόγους απόρριψης τριών αιτήσεων που αφορούσαν λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και επεσήμαινε ότι μια άλλη παρόμοια αίτηση αποτελούσε αντικείμενο εξέτασης (βλ. σημείο. 76).

- 131.7. Η Ελληνική Δημοκρατία εξηγούσε ότι η ΔΕΗ έλαβε ενιαία συνολική άδεια ηλεκτροπαραγωγής με σκοπό την ανανέωση ισχύος 1600MW και ότι έχει ήδη αποφασίσει να κατασκευάσει μια νέα μονάδα ισχύος [300-500] MW με καύσιμο τον λιγνίτη στο πλαίσιο αυτό (βλ. σημείο. 79). Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε επίσης ότι από το 1999 και μετά η ΔΕΗ είχε αναθέσει την κατασκευή ή/και εντάξει στο δίκτυό της δυναμικό άνω των 1800MW από μονάδες φυσικού αερίου.
- 131.8. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ότι η μονάδα της Ήρων Θερμοηλεκτρική, ισχύος 150MW, με καύσιμο το φυσικό αέριο, η οποία εξυπηρετούσε αποκλειστικά την ασφάλεια του συστήματος ηλεκτροδότησης, τέθηκε σε λειτουργία στα τέλη του 2004 και ότι η μονάδα της εταιρείας Ενεργειακή Θεσσαλονίκης, ισχύος 390MW, με καύσιμο το φυσικό αέριο, βρισκόταν στο στάδιο των δοκιμών στα τέλη του 2005 (βλ. σημεία 67 και 80).
- 131.9. Η Ελληνική Δημοκρατία γνωστοποίησε ότι θεσπίστηκε ένας νέος νόμος, ο 3426/2005, με σκοπό την ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των διατάξεων της οδηγίας της ΕΚ 2003/54 (βλ. σημείο. 62). Η Ελληνική Δημοκρατία γνωστοποίησε επίσης ότι η εφαρμογή του εν λόγω νέου νόμου είχε ήδη οδηγήσει στη διεξαγωγή ενός πρώτου διαγωνισμού, από τον οποίον αποκλείστηκε η ΔΕΗ, με αντικείμενο την ανάθεση της κατασκευής νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής με σκοπό τη διασφάλιση της κάλυψης των αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια.
- 131.10. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριξε ότι ο ελληνικός λιγνίτης έχει χαμηλότερη θερμογόνο αξία σε σύγκριση με τον λιγνίτη που εξορύσσεται σε άλλες χώρες και ότι το σχετικό περιβαλλοντικό κόστος (κόστος εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα) έχει καταστήσει τον λιγνίτη λιγότερο ελκυστικό ως καύσιμο.
- 131.11. Η Ελληνική Δημοκρατία διατύπωνε την εκτίμηση ότι οι μονάδες με καύσιμο τον άνθρακα δεν ανταποκρίνονται στην ανάγκη για περισσότερες μονάδες που να εξυπηρετούν την αιχμή φορτίου στο ελληνικό σύστημα ηλεκτροδότησης. Επεσήμαινε δε σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα ότι οι μονάδες αυτού του είδους χαρακτηρίζονται από μειωμένη ευελιξία σε σύγκριση με τις μονάδες συνδυασμένου κύκλου φυσικού αερίου (μικρότερη ταχύτητα και συχνότητα εκκίνησης, χαμηλότερος ρυθμός ανόδου και καθόδου της παρεχόμενης ισχύος). Η Ελληνική Δημοκρατία επεσήμαινε επίσης ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο το λιγνίτη αντιπροσωπεύει συρρικνούμενο μερίδιο της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής.
- 131.12. Η Ελληνική Δημοκρατία διέθεσε επικαιροποιημένα στοιχεία σχετικά με τις χορηγηθείσες άδειες παροχής ηλεκτρικής ενέργειας. Η Ελληνική Δημοκρατία παρέθεσε επίσης στοιχεία για την παραχώρηση ικανότητας μεταφοράς στις βόρειες διασυνδέσεις, χωρίς ωστόσο να αναφέρει καμία ουσιαστική εξέλιξη όσον αφορά τον ανταγωνισμό στον τομέα της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

2.4. Η συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή

132. Η Επιτροπή απέστειλε συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή στις 18 Οκτωβρίου 2006. Στην επιστολή αυτή αποσαφηνίζονταν τα συμπεράσματα τα οποία η Επιτροπή εξήγαγε από τα νέα πληροφοριακά στοιχεία που περιλαμβάνονταν στις επιστολές των ετών 2005 και 2006, και ιδίως διευκρινιζόταν ότι τα εν λόγω νέα πληροφοριακά στοιχεία δεν είχαν μεταβάλει τις αιτιάσεις της Επιτροπής, όπως εξηγείται σημείο. 120. Στην επιστολή επαναδιατυπωνόταν και αποσαφηνιζόταν σε μεγαλύτερο βαθμό το σκεπτικό της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων των εξής:
- 132.1. Το άρθρο 86 παράγραφος 1 εφαρμόζεται στην παρούσα υπόθεση, διότι η ΔΕΗ είναι δημόσια επιχείρηση. Συνεπώς, για να εφαρμοσθεί το άρθρο 86 δεν είναι αναγκαίο να καταδειχθεί ότι η ΔΕΗ κατέχει ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.
- 132.2. Οι ρυθμίσεις σχετικά με την εκμετάλλευση και την αναζήτηση λιγνίτη τις οποίες θέσπισε η Ελλάδα δημιουργούν ανισότητα ευκαιριών στην αγορά παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικότερα, με την παραχώρηση και τη διατήρηση σε ισχύ οιονεί μονοπωλιακών δικαιωμάτων τα οποία παρέχουν στη δημόσια επιχείρηση ΔΕΗ προνομιακή πρόσβαση στην εκμετάλλευση λιγνίτη και, κατ' επέκταση, σε ηλεκτρική ενέργεια με βάση τον λιγνίτη, η Ελληνική Δημοκρατία διασφάλισε την προνομιακή πρόσβαση της ΔΕΗ στο φθηνότερο διαθέσιμο καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, πράγμα που επέτρεψε στην εν λόγω εταιρεία να διατηρήσει τη δεσπόζουσα θέση της στη συγκεκριμένη αγορά σε επίπεδο που δεν απείχε πολύ από το μονοπώλιο, με τον αποκλεισμό ή την παρακώλυση της εισόδου νέων ανταγωνιστών στην αγορά.
- 132.3. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, αν η ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρηματιών και, συνεπώς, η στρέβλωση του ανταγωνισμού αποτελούν συνέπεια κρατικού μέτρου, το μέτρο αυτό αποτελεί παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82¹⁷⁵.
- 132.4. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εξακολουθεί να θεωρεί ότι οι ρυθμίσεις σχετικά με την εκμετάλλευση και την αναζήτηση λιγνίτη τις οποίες θέσπισε η Ελληνική Δημοκρατία συνιστούν παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82 και κάλεσε την Ελληνική Δημοκρατία να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της σχετικά και να προτείνει μέτρα αποκατάστασης πριν από τις 18 Δεκεμβρίου 2006.
- 132.5. Η Επιτροπή κάλεσε επίσης την Ελληνική Δημοκρατία να αναστείλει την εφαρμογή οποιουδήποτε μέτρου το οποίο θα μπορούσε να επιδεινώσει την κατάσταση και να ενημερώσει την Επιτροπή, ειδικότερα, για κάθε μέτρο το οποίο ενδεχομένως θα ληφθεί σε σχέση με τα κοιτάσματα της Δράμας και Ελασσόνας.
133. Ταυτόχρονα δόθηκε και στη ΔΕΗ η ευκαιρία να υποβάλει τυχόν παρατηρήσεις της εντός της ίδιας προθεσμίας. Τόσο η Ελληνική Δημοκρατία όσο και η ΔΕΗ ζήτησαν παράταση της προθεσμίας, η οποία παρατάθηκε πράγματι μέχρι τις 19 Ιανουαρίου 2007.

¹⁷⁵ Βλ. Υπόθεση C-462/99 Connect AustriaΣυλλογή 2003, I-5197, σκέψη. 84.

2.5. Οι απαντήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ στη συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή

134. Η Ελληνική Δημοκρατία απάντησε με επιστολή της 24^{ης} Ιανουαρίου 2007. Σε αυτήν παρείχε επικαιροποιημένα στοιχεία για ορισμένες αντικειμενικές εξελίξεις, εξέφραζε αντιρρήσεις για το σκεπτικό της υπόθεσης και διατύπωνε για άλλη μια φορά την άποψή της ότι δεν υπήρξε παράβαση.
135. Σε ό,τι αφορά τις αντικειμενικές εξελίξεις, η Ελληνική Δημοκρατία επεσήμαινε ιδίως τα ακόλουθα:
- 135.1. η ποσότητα των αποθεμάτων δημόσιων κοιτασμάτων για τα οποία έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα εκμετάλλευσης έχει ελαττωθεί ελαφρώς, ενώ δεν είναι βέβαιη η εκμεταλλευσιμότητα ορισμένων κοιτασμάτων για τα οποία η ΔΕΗ κατέχει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης (βλ. Πίνακας 5: Κατάλογος των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα)·
  - 135.2. η αίτηση της ΔΕΗ σε σχέση με το λιγνιτικό κοιτάσμα στην Πελλάνα απορρίφθηκε (βλ. σημείο. 43) ·
  - 135.3. η ΔΕΗ έλαβε προσφορές για την προμήθεια λιγνίτη από γειτονικές χώρες·
  - 135.4. η ισχύς των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για το κοιτάσμα της Αχλάδας και η σύμβαση προμήθειας που η ΔΕΗ έχει συνάψει με την επιχείρηση που εκμεταλλεύεται το κοιτάσμα αυτό αναμένεται να παραταθούν (βλ. σημείο. 53) ·
  - 135.5. εξακολουθεί να βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία επανεκχώρησης των δικαιωμάτων για το κοιτάσμα της Βεύης, η οποία αναμένεται να οδηγήσει στην κατασκευή νέας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής (βλ. σημείο. 55) ·
  - 135.6. οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ ενδιαφέρονται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη μόνο επειδή επιδιώκουν να έχουν διάφορες πηγές καυσίμων ούτως ώστε να διαφοροποιούν τους κινδύνους στους οποίους υπόκεινται (βλ. σημείο. 93) ·
  - 135.7. το κόστος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με μία εντελώς νέα μονάδα ανέρχεται σε [75-85] €/MWh για τις μονάδες που χρησιμοποιούν ως καύσιμο τον λιγνίτη και [65-75] €/MWh για τις μονάδες που χρησιμοποιούν ως καύσιμο το φυσικό αέριο· συγχρόνως, η κρατικώς ρυθμιζόμενη τιμή με σκοπό την ενθάρρυνση της κατασκευής μονάδων στηριζόμενων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) ήταν [70-80] €/MWh για όλες τις μη ηλιακές μονάδες ΑΠΕ (βλ. σημείο. 72) ·
  - 135.8. η αγορά χονδρικής βρίσκεται πλέον σε πλήρη λειτουργία και μέσω αυτής έχουν πραγματοποιηθεί ανταλλαγές οι οποίες κάλυπταν το σύνολο σχεδόν της κατανάλωσης στο διασυνδεδεμένο σύστημα το 2006·στην εν λόγω αγορά, η μονάδα της Ενεργειακής Θεσσαλονίκης προμήθευσε 1,5TWh το 2006 (2,6% της συνολικής παραγωγής) ·
  - 135.9. η ιδιοκτήτρια της έτερης μεγάλης μονάδας που δεν ανήκει στη ΔΕΗ, δηλαδή η Ήρων Θερμοηλεκτρική, πραγματοποίησε το 2006 πωλήσεις ύψους 34 εκατ. €·
  - 135.10. οι διαγωνισμοί για ικανότητα ηλεκτροπαραγωγής που διεξήχθησαν το 2006 ή προβλέπεται να διεξαχθούν στο μέλλον δεν αφορούν εφεδρική ισχύ αλλά αποβλέπουν στην κατοχύρωση του ασφαλούς εφοδιασμού (βλ. σημείο. 80).
136. Σε ό,τι αφορά το σκεπτικό της υπόθεσης, η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριζε τα ακόλουθα:

- 136.1. η θεωρία της επέκτασης της δεσπόζουσας θέσης, την οποία εφάρμοσε η Επιτροπή, προϋποθέτει την ύπαρξη αποκλειστικών δικαιωμάτων τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη αγορά. Εξάλλου, στην πλειονότητα των υποθέσεων που καλύπτονται από τη συναφή νομολογία, οι δύο σχετικές αγορές τελούν σε οριζόντια και όχι κάθετη σχέση·
- 136.2. η σχετική αγορά για την προμήθεια λιγνίτη είναι ευρύτερη της εθνικής, με βάση τα νέα στοιχεία που έχει υποβάλει η Ελληνική Δημοκρατία (βλ. σημείο. 135.3)·
- 136.3. τα μέτρα για τα οποία έχει αντίρρηση η Επιτροπή θεσπίστηκαν προ της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (η οποία ξεκίνησε το 2001), και η ελληνική κυβέρνηση προτίθεται να καταργήσει τις παλαιές διατάξεις του νόμου 134/75 και του διατάγματος 4029/1959 αναφορικά με τη ΔΕΗ·
- 136.4. το επιχείρημα σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της ηλεκτροπαραγωγής με βάση τον λιγνίτη καταρρίπτεται από μια σειρά στοιχείων: η ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη αντιπροσωπεύει ένα σταδιακά συρρικνούμενο μερίδιο της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα και είναι ρυπογόνος· οι λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ θα τεθούν εκτός λειτουργίας από το [2010-2020] και μετά, και η ΔΕΗ σκοπεύει να αντικαταστήσει μόνο μερικές από αυτές· το κόστος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με νέες μονάδες καταδεικνύει τα μειονεκτήματα που χαρακτηρίζουν τις μονάδες που χρησιμοποιούν ως καύσιμο τον λιγνίτη (βλ. σημείο. 135.7), και η ίδια η Επιτροπή έχει παραδεχθεί στην τελική έκθεση της τομεακής έρευνας που διεξήγαγε ότι η ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη χαρακτηρίζεται από υψηλότερο πάγιο κόστος¹⁷⁶.
- 136.5. η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη ότι υπάρχουν πολλά κοιτάσματα μικρού μεγέθους, εκ των οποίων το σημαντικότερο εκτιμάται σε 4,5Mt και βρίσκεται στην Ασέα·
- 136.6. η ΔΕΗ υπεβλήθη σε δαπάνες λόγω της συμφωνίας για τις εργασίες αναζήτησης στα πεδία της Δράμας και της Ελασσόνας, για τα οποία είχε την ευθύνη η ίδια αντί του ΙΓΜΕ (βλ. σημείο. 32). Επιπλέον, η ΔΕΗ δεν βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις για την εξασφάλιση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας, λόγω του ότι υπάρχουν και άλλες επιχειρήσεις οι οποίες έχουν πλέον αποκτήσει σχετική πείρα στην Ελλάδα, υπάρχουν και άλλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που διαθέτουν πείρα στον τομέα της εκμετάλλευσης λιγνίτη σε άλλες αγορές, ενώ οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται από τις εργασίες αναζήτησης στα υπόψη δύο κοιτάσματα θα είναι διαθέσιμες στο σύνολο των επιχειρήσεων.
137. Η ΔΕΗ υπέβαλε παρατηρήσεις επί της συμπληρωματικής επίσημης προειδοποιητικής επιστολής με επιστολή της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007. Η ΔΕΗ υπέβαλε επίσης επικαιροποιημένα στοιχεία για ορισμένες αντικειμενικές εξελίξεις, εξέφραζε αντιρρήσεις για το σκεπτικό της υπόθεσης και διατύπωνε για άλλη μια φορά την άποψή της ότι δεν υπήρξε παράβαση.

¹⁷⁶ Στην παράγραφο 1.3 της επιστολής της με ημερομηνία 24 Ιανουαρίου 2007, η Ελληνική Δημοκρατία παρέπεμπε στις παραγράφους 368-370 της τελικής έκθεσης της έρευνας για τον τομέα της ενέργειας, η οποία δημοσιοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 10 Ιανουαρίου 2007. Η τελική έκθεση της έρευνας για τον τομέα της ενέργειας είναι διαθέσιμη στην εξής διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/comm/competition/sectors/energy/inquiry/index.html>.

138. Σε ό,τι αφορά τις αντικειμενικές εξελίξεις, η ΔΕΗ επικαλέστηκε στοιχεία ίδια με εκείνα των ελληνικών αρχών (βλ. σημεία. 135.1 έως 135.10) και προσέθεσε ένα επιπλέον στοιχείο σε σχέση με την αγορά χονδρικής: η ΔΕΗ υποστήριξε ότι οι διατάξεις που τέθηκαν σε ισχύ το 2006 ήταν επιζήμιες για τη ΔΕΗ και για τις λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής (βλ. σημείο. 107). Η ΔΕΗ υποστήριξε ακόμη ότι οι εν λόγω διατάξεις είχαν ως αποτέλεσμα να επιστρέψουν στη ΔΕΗ επιλέγοντες πελάτες οι οποίοι προηγουμένως αγόραζαν ηλεκτρική ενέργεια από ανταγωνιστές της ΔΕΗ (βλ. σημείο. 115).
139. Σε ό,τι αφορά το σκεπτικό της υπόθεσης, η ΔΕΗ προέβαλε επιχειρήματα ίδια με εκείνα της Ελληνικής Δημοκρατίας (βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις αριθ. 136.1 έως 136.6), με εξαίρεση ένα επιχείρημα (αιτιολογική σκέψη αριθ. 136.5).
140. Η ΔΕΗ έστειλε νέα επιστολή στις 4 Απριλίου 2007 προκειμένου να παράσχει επικαιροποιημένη ενημέρωση σχετικά με ορισμένες αντικειμενικές εξελίξεις που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη (βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις αριθ. 49, 53 και 55), τις δυνητικές εισαγωγές λιγνίτη (βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις αριθ. 16 και 55, και τον πίνακα 9), την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (βλ. τα σημεία. 73, 76 και 77) και τα αποτελέσματα της ΔΕΗ (βλ. σημείο. 11).

2.6. Άλλες επιστολές

141. Στις 19 Οκτωβρίου 2006, το Υπουργείο Ανάπτυξης της Ελλάδας πληροφόρησε με τηλεομοιοτυπία τη ΓΔ Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι είχε λάβει έξι προσφορές για το κοίτασμα της Βεύης και ρωτούσε αν, με γνώμονα την παρούσα διαδικασία, το Υπουργείο Ανάπτυξης μπορεί να συμβληθεί με τη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ ΑΕ), σε περίπτωση που υπερισχύσει η δική της προσφορά.
142. Σε επιστολή της 8ης Νοεμβρίου 2006 προς το Υπουργείο Ανάπτυξης της Ελλάδας¹⁷⁷, η ΓΔ Ανταγωνισμού αναφερόταν στη συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή και ανέφερε ότι, κατά την άποψή της, η παραχώρηση του συγκεκριμένου κοιτάσματος στη ΔΕΗ για περαιτέρω εκμετάλλευση υπήρχε περίπτωση να επιβαρύνει την κατάσταση όσον αφορά την εκμετάλλευση λιγνίτη με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα.
143. Στις 8 Φεβρουαρίου 2008 η ΔΕΗ υπέβαλε στη ΓΔ Ανταγωνισμού ορισμένα επικαιροποιημένα στοιχεία σχετικά με την ελληνική αγορά για την περίοδο 2006-2007.

3. ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

3.1. Διαδικασία βάσει της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων

144. Εκ παραλλήλου με τη διαδικασία που οδήγησε στην παρούσα απόφαση, η Επιτροπή διεξάγει από το 2003 έρευνα με αντικείμενο εικαζόμενη κρατική ενίσχυση υπέρ της ΔΕΗ έπειτα από καταγγελίες τις οποίες έλαβε. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διερευνά καταγγελίες σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης υπέρ της ΔΕΗ στο πλαίσιο της χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης λιγνίτη, για την οποία προβλέπεται αποζημίωση υπό μορφή ειδικού τέλους λιγνίτη με βάση τον συνολικό ετήσιο κύκλο εργασιών της ΔΕΗ, ενώ ένας αριθμός μικρών επιχειρήσεων φαίνεται ότι βαρύνεται

¹⁷⁷ Η ΓΔ Ανταγωνισμού απέστειλε μια πρώτη απάντηση στα αγγλικά στις 8 Νοεμβρίου 2006 και ελληνική μετάφραση στις 15 Νοεμβρίου 2006.

είτε με ετήσιο μίσθωμα είτε με ένα τέλος το οποίο υπολογίζεται με βάση τον όγκο πωλήσεων λιγνίτη. Ειδικότερα, η έρευνα αφορά το κατά πόσον η Ελληνική Δημοκρατία, παραιτούμενη από έσοδα που θα μπορούσε να αντλήσει από την εκμετάλλευση λιγνίτη από πλευράς ΔΕΗ, χορηγεί στη ΔΕΗ ενίσχυση, καθώς και το κατά πόσον η ενίσχυση αυτή συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

145. Σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, η Επιτροπή απέστειλε στις 28 Οκτωβρίου 2004 στην Ελληνική Δημοκρατία επιστολή προκαταρκτικής εκτίμησης υπό το πρίσμα της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων, καλώντας τις ελληνικές αρχές να υποβάλουν τυχόν παρατηρήσεις τους.
146. Σε αντίθεση με την παρούσα διαδικασία, η διαδικασία που κινήθηκε βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις δεν καλύπτει το ζήτημα του κατά πόσον η παραχώρηση από την Ελληνική Δημοκρατία στη ΔΕΗ αποκλειστικών δικαιωμάτων για την εκμετάλλευση λιγνίτη συνιστά παραβίαση του άρθρου 86 ΕΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 82. Αντιστρόφως, η παρούσα διαδικασία δεν αφορά το ζήτημα της καταβολής από τη ΔΕΗ και από άλλες επιχειρήσεις εκμετάλλευσης λιγνίτη τελών για την εκμετάλλευση δημόσιων κοιτασμάτων, ζήτημα το οποίο εξετάζεται στο πλαίσιο της διαδικασίας βάσει της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων.
147. Ανεξάρτητα από αυτό, υπενθυμίζεται ότι στις 16 Οκτωβρίου 2002 η Επιτροπή ενέκρινε κρατική ενίσχυση, υπό μορφή επιχορηγήσεων, ύψους 1.430 εκατ. ευρώ προς όφελος της ΔΕΗ για λανθάνον κόστος το οποίο επωμίστηκε η ΔΕΗ συνεπεία της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας¹⁷⁸. Το μεγαλύτερο μέρος του εν λόγω ποσού (929 εκατ. €) προοριζόταν για την κάλυψη επενδύσεων σε λιγότερο ανταγωνιστικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής του διασυνδεδεμένου συστήματος, δηλαδή, ως επί το πλείστον, σε υδροηλεκτρικές μονάδες, αλλά και σε μικρό αριθμό θερμικών μονάδων που χρησιμοποιούν ως καύσιμο τον λιγνίτη¹⁷⁹. Κατά την Ελληνική Δημοκρατία, οι περισσότερες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη δεν είχαν λανθάνον κόστος. Ο υπολογισμός του λανθάνοντος κόστους έγινε με βάση την υπολειπόμενη λογιστική αξία των μονάδων μείον τις επενδυτικές ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί από την Κοινότητα ή από την ελληνική Κυβέρνηση και τα αναμενόμενα έσοδα από τη μελλοντική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι τη λήξη της περιόδου λειτουργίας της μονάδας με βάση την παραδοχή ότι η αγορά θα ήταν απελευθερωμένη και ότι οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας θα βασίζονταν σε παραγωγή με καύσιμο το φυσικό αέριο. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ενέκρινε τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης σε μια σειρά υδροηλεκτρικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και στις λιγοστές εκείνες λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής οι οποίες δεν θεωρήθηκαν ανταγωνιστικές.

¹⁷⁸ Απόφαση σχετικά με κρατική ενίσχυση N133/2001, κοινοποιηθείσα βάσει του άρθρου 24 της οδηγίας 96/92/ΕΚ για την απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

¹⁷⁹ Οι λιγνιτικές μονάδες για τις οποίες η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριξε ότι είχαν λανθάνον κόστος είναι η μονάδα 43MW της ΛΙΠΤΟΛ, ο μονάδα Α 550MW στη Μεγαλόπολη και η μονάδα 600MW στο Αμύνταιο. Τα ποσά του λανθάνοντος κόστους που αντιστοιχούν στις εν λόγω μονάδες είναι από τα χαμηλότερα ανά μονάδα σε απόλυτους όρους και ισοδυναμούσαν από κοινού με ποσοστό κατώτερο του 3% του συνολικού λανθάνοντος κόστους. Επιπλέον, τα ποσά ανά MW εγκατεστημένης ισχύος ήταν πολύ χαμηλότερα από αυτά που ίσχυαν για όλες τις άλλες μονάδες.

3.2. Διαδικασία σχετικά με την οδηγία 2003/54/EK

148. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε στις 13 Οκτωβρίου 2004 επίσημη προειδοποιητική επιστολή προς την Ελληνική Δημοκρατία, καλώντας τη να ενσωματώσει στην ελληνική νομοθεσία τη δεύτερη οδηγία περί ηλεκτρικής ενέργειας (2003/54/EK), δεδομένου ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε προβεί στην ενσωμάτωση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Στις 22 Δεκεμβρίου 2005, η Ελληνική Δημοκρατία θέσπισε το νόμο 3426/2005 με σκοπό την ενσωμάτωση της οδηγίας στην εσωτερική νομοθεσία.
149. Στις 4 Απριλίου 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε και άλλη επίσημη προειδοποιητική επιστολή προς την Ελληνική Δημοκρατία για μη ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία ορισμένων στοιχείων της οδηγίας 2003/54/EK, ιδίως σε σχέση με την παράλειψη κοινοποίησης υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας και σε σχέση με τον μη διαχωρισμό ή τον ανεπαρκή διαχωρισμό, από άποψη νομικού πλαισίου και διοίκησης, των φορέων διαχείρισης του συστήματος μεταφοράς και του συστήματος διανομής, κατά τρόπον ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε αιτιολογημένη γνώμη στην Ελληνική Δημοκρατία στις 15 Δεκεμβρίου 2006. Στις 11 Δεκεμβρίου 2007 η Επιτροπή αποφάσισε να περατώσει τη διαδικασία παράβασης.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

150. Η συνθήκη ΕΚ, περιλαμβανομένων των άρθρων 86 και 82, εφαρμόζεται ως προς την Ελληνική Δημοκρατία και στην ελληνική επικράτεια από την ημερομηνία προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα την 1η Ιανουαρίου 1981. Ως εκ τούτου, η παρούσα απόφαση αφορά μόνο το χρονικό διάστημα μετά την ανωτέρω ημερομηνία. Παρόλα αυτά, το σκεπτικό της παρούσας υπόθεσης συνδέεται άμεσα με την απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη. Θα μπορούσε επομένως να υποστηριχθεί, με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου¹⁸⁰, ότι για την παρούσα υπόθεση έχει επίσης σημασία η περίοδος μετά το 1994, οπότε αν εγκαινιάστηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο η απελευθέρωση του κλάδου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Αν ληφθεί υπόψη ότι το 1996, με την έκδοση της οδηγίας 96/92/EK, κατέστη σαφές για την Ελλάδα ότι θα ήταν υποχρεωμένη να απελευθερώσει την ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, δεν είναι δυνατό να παραβλεφθούν στο πλαίσιο της παρούσας απόφασης οι πρακτικές της Ελληνικής Δημοκρατίας από το συγκεκριμένο χρονικό σημείο και μετά.

4.1. Εφαρμογή του άρθρου 86 της συνθήκης ΕΚ

151. Το άρθρο 86 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ¹⁸¹ ορίζει τα εξής:

¹⁸⁰ Υπόθεση C-17/03, Vereniging voor Energie, Milieu en Water κ.λπ. Συλλογή [2005] σκέψη 75-79.

¹⁸¹ Για την περίοδο προ της 23^{ης} Ιουλίου 2002, η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα δεν εφαρμόζεται στην παρούσα υπόθεση. Ειδικότερα, σύμφωνα με το σημείο α) του παραρτήματος I, η εν λόγω συνθήκη ορίζει ότι η «δραστηριότητα της Επιτροπής όσον αφορά [...] το λιγνίτη, εκτός εκείνου που χρησιμοποιείται για την κατασκευή πλίνθων [...] δεν ασκείται παρά μόνο κατά το μέτρο που θα το απαιτούσαν αισθητές διαταραχές στην αγορά των καυσίμων οφειλόμενες στα προϊόντα αυτά». Στην παρούσα υπόθεση, ο λιγνίτης χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε μονάδες που βρίσκονται κοντά σε λιγνιτωρυχεία, και τα μέτρα που αφορούν τον λιγνίτη δεν προκαλούσαν αξιόλογες διαταραχές στην αγορά των καυσίμων. Τα μέτρα που αφορούν τον λιγνίτη προκαλούν αισθητές διαταραχές στην αγορά παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όπως εξηγείται διεξοδικότερα κατωτέρω.

«Τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της παρούσας συνθήκης, ιδίως προς εκείνους των άρθρων 12 και 81 μέχρι και 89, ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα».

152. Το άρθρο 86 παράγραφος 1 εφαρμόζεται στις δημόσιες επιχειρήσεις και στις επιχειρήσεις στις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα. Το Δικαστήριο έχει ορίσει τη δημόσια επιχείρηση ως «[...] κάθε επιχείρηση στην οποία το δημόσιο δύναται να ασκήσει άμεσα ή έμμεσα αποφασιστική επιρροή. (...). [...] Τεκμαίρεται ότι υπάρχει αποφασιστική επιρροή όταν το δημόσιο άμεσα ή έμμεσα έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου [...]»¹⁸². Η ΔΕΗ είναι δημόσια επιχείρηση, δεδομένου ότι ελέγχεται από την Ελληνική Δημοκρατία, όπως εξηγείται στο σημείο 5..
153. Στο πλαίσιο της εφαρμογής της νομοθεσίας ανταγωνισμού, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η έννοια της επιχείρησης περιλαμβάνει κάθε οντότητα που αναπτύσσει οικονομική δραστηριότητα¹⁸³. Η ΔΕΗ είναι επιχείρηση κατά την έννοια των άρθρων 86 και 82 της συνθήκης ΕΚ, εφόσον αναπτύσσει τις οικονομικές δραστηριότητες της εξόρυξης λιγνίτη και της παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.
154. Συνεπώς, η ΔΕΗ είναι «δημόσια επιχείρηση» κατά την έννοια του άρθρου 86 και επομένως τα μέτρα που έλαβε η Ελληνική Δημοκρατία υπέρ της ΔΕΗ εμπίπτουν στο εν λόγω άρθρο.

4.2. Κρατικό μέτρο αντίθετο προς τα άρθρα 82 και 86

155. Το άρθρο 86 παράγραφος 1 ορίζει ότι τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της συνθήκης, ιδίως προς εκείνους των άρθρων 12 και 81 έως 89. Συνεπώς, το άρθρο 86 παράγραφος 1 πρέπει να εφαρμόζεται σε συνδυασμό με άλλες διατάξεις της συνθήκης ΕΚ. Στην παρούσα υπόθεση, τα αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης που παραχωρήθηκαν στη ΔΕΗ συνιστούν παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82.
156. Το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ ορίζει τα εξής:

«Είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της κοινής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

- α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
- β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής ανάπτυξεως επί ζημία των καταναλωτών·

---

¹⁸² Υποθέσεις 188-190/80 Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής Συλλογή 1982 I-2545, , σκέψη 25.

¹⁸³ Βλ., ιδίως, την υπόθεση C-41/90 Höfner και Elser Συλλογή 1991 I-1979· Poucet και Pistre Συλλογή 1993, I-637· και Fédération Française des Sociétés d'Assurance και λοιποί κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche Συλλογή 1995, I-4013). Για την πλέον πρόσφατη νομολογία, βλ. την υπόθεση C-218/00 Cisal de Battistello Venziano Συλλογή 2002, I-691, σκέψεις 22 και 23.

γ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·

δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεως από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.».

157. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένα μέτρο κράτους μέλους παραβιάζει το άρθρο 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82 όταν η άσκηση και μόνο των αποκλειστικών δικαιωμάτων που έχουν χορηγηθεί στην οικεία επιχείρηση την άγει σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεώς της ή όταν τα δικαιώματα αυτά είναι ικανά να δημιουργήσουν μια τέτοια κατάσταση, που οδηγεί εκ των πραγμάτων την επιχείρηση αυτή σε τέτοια καταχρηστική συμπεριφορά¹⁸⁴. Το Δικαστήριο έχει ακόμη αποφανθεί ότι αν η ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρηματιών και, συνεπώς, η στρέβλωση του ανταγωνισμού αποτελούν συνέπεια κρατικού μέτρου, το μέτρο αυτό αποτελεί παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 82¹⁸⁵.

4.2.1. Σχετικές αγορές

158. Το υπό εξέταση κρατικό μέτρο αφορά την αγορά προμήθειας λιγνίτη και τη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

4.2.1.1. Σχετικές αγορές προϊόντος

159. Η σχετική αγορά προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή/και τις υπηρεσίες που θεωρούνται ως εναλλάξιμα ή υποκατάστατα από τους καταναλωτές, λόγω των χαρακτηριστικών των προϊόντων, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται¹⁸⁶.

160. Το υπό εξέταση κρατικό μέτρο αφορά δύο αγορές.

161. Πρώτον, σε παλαιότερες αποφάσεις¹⁸⁷, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υφίσταται χωριστή αγορά προϊόντος για την προμήθεια λιγνίτη. Όπως εξηγείται στην ενότητα με τον τίτλο «1.2.1 Εισαγωγικά στοιχεία για το λιγνίτη», ο λιγνίτης ως προϊόν είναι ένα καύσιμο το οποίο συνήθως δεν μεταφέρεται σε μεγάλες αποστάσεις: συνήθως ο εφοδιασμός γίνεται απευθείας από κοιτάσματα κοντά στα σημεία κατανάλωσης, τα οποία ως επί το πλείστον είναι μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Είναι σχεδόν ανύπαρκτη η εμπορία λιγνίτη εκτός ενός τέτοιου άμεσου και κοντινού πλαισίου προμήθειας. Συνεπώς, στην Ελλάδα η προμήθεια λιγνίτη είναι άμεσα συνυφασμένη με την παραγωγή λιγνίτη από ελληνικά κοιτάσματα, είτε ιδιωτικά είτε δημόσια, καθώς επίσης, δυνητικά, με την παραγωγή από κοιτάσματα περιοχών γειτονικών χωρών. Επειδή τα ιδιωτικά ορυχεία αντιπροσωπεύουν μόνο το 2% των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων στην Ελλάδα, η υπόψη αγορά συνδέεται

¹⁸⁴ C-163/96 Raso Συλλογή 1998, I-533, σκέψη 27-29.

¹⁸⁵ C-462/99 Connect Austria, σκέψη 84.

¹⁸⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού, (EE C 372, 9.12.1997, σ. 5), σημείο 7.

¹⁸⁷ Στην περίπτωση IV M.402 PowerGen/NRG Energy/Morrison Knudsen/Mibrag, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρχε χωριστή αγορά προϊόντος για τον λιγνίτη (φαιάνθρακα).

στενά και επηρεάζεται από τις άδειες εκμετάλλευσης λιγνίτη που χορηγεί η ελληνική Κυβέρνηση.

162. Η δεύτερη αγορά περιλαμβάνει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και την εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω διασυνδέσεων με σκοπό τη μεταπώληση (στο εξής: "αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας").
163. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη αποτελεί τμήμα της αγοράς παραγωγής και χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία είναι καταρχήν αυτοτελής σε σχέση με τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας¹⁸⁸. Σήμερα, η αγορά χονδρικής στην Ελλάδα συνίσταται σε ένα υποχρεωτικό συγκεντρωτικό μηχανισμό χονδρικής (pool), στο πλαίσιο του οποίου πωλείται το σύνολο της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας και των εισαγωγών (βλ. την ενότητα 1.3.4).
164. Παρόλα αυτά, η χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα ήταν εκ των πραγμάτων δυνατή στην Ελλάδα μόλις από τον Μάιο του 2005 και μετά, οπότε δημιουργήθηκε ο υποχρεωτικός μηχανισμός χονδρικής. Προ του Μαΐου του 2005, η ΔΕΗ ήταν ο οιοονεί αποκλειστικός παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας. Η περιορισμένη παραγωγή των υπολοίπων Ελλήνων παραγωγών επωλείτο στον ΔΕΣΜΗΕ σε υποκείμενες σε κρατική ρύθμιση τιμές, και η μοναδική εναλλακτική πηγή χονδρικής προμήθειας ήταν οι εισαγωγές, οι οποίες χρησιμοποιούνταν απευθείας για τη λιανική προμήθεια. Επομένως, το σύνολο της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας και των εισαγωγών χρησιμοποιείτο απευθείας για τη λιανική προμήθεια. Λαμβανομένου υπόψη του προαναφερθέντος εξελικτικού σταδίου του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, το τμήμα αγοράς που αφορά την παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ήταν ενωμένο με το τμήμα αγοράς που αφορούσε την προμήθεια σε επίπεδο λιανικής μέχρι τον Μάιο του 2005. Συνεπώς, μέχρι τον Μάιο του 2005, η δεύτερη σχετική αγορά, δηλαδή η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας που επηρεάζεται από τον λιγνίτη, συνίστατο εκ των πραγμάτων στην προμήθεια εγχώρια παραγόμενης καθώς και εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέγοντες πελάτες¹⁸⁹.
165. Με βάση τα προεκτεθέντα αλλά και τα πληροφοριακά στοιχεία που είχαν διαβιβασθεί στην Επιτροπή μέχρι τότε, η δεύτερη αγορά που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας οριζόταν στις επίσημες προειδοποιητικές επιστολές¹⁹⁰ ως η αγορά ηλεκτροπαραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέγοντες πελάτες. Η ανάλυση που περιείχαν οι εν λόγω επιστολές βασιζόταν στην κατάσταση και τα δεδομένα των ετών μέχρι το 2004, όπως αυτά έχουν γνωστοποιηθεί από την Ελληνική Δημοκρατία και τη ΔΕΗ. Από την ανάλυση αυτή συναγόταν ότι το μερίδιο της ΔΕΗ επί της συνολικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας τόσο από την άποψη

¹⁸⁸ Βλ. για παράδειγμα τις υποθέσεις COMP/M.2847 Verbund/Energie Allianz, COMP/M.3268 Sydkraft Gräninge, COMP/M.3440 EDP/ENI/GDP και COMP/M.3729 EdF/AEM/Edison.

¹⁸⁹ Αναφορικά με τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας, οι μη επιλέγοντες πελάτες στην Ελλάδα μπορούν νομίμως να προμηθεύονται την ηλεκτρική ενέργεια που χρειάζονται αποκλειστικά και μόνο από τη ΔΕΗ. Συνεπώς, η άσκηση ανταγωνισμού είναι δυνατή μόνο στην αγορά των επιλεγόντων πελατών.

¹⁹⁰ Βλ. την επίσημη προειδοποιητική επιστολή, παράγραφοι 36-38, όπου η επακόλουθη αγορά ορίζεται ως η «προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέγοντες πελάτες», καθώς και τη συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή, παράγραφοι 32-34, όπου διευκρινιζόταν ότι ως επακόλουθη αγορά νοείτο η «παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και της προμήθειάς της σε επιλέγοντες πελάτες».

της παραγωγής και των εισαγωγών¹⁹¹ όσο και από την άποψη της προμήθειας σε επίπεδο λιανικής ελάχιστα απέχει από το μονοπώλιο¹⁹². Επομένως, η ανάλυση της αγοράς ηλεκτροπαραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέγοντες πελάτες για τα έτη μέχρι το 2004 οδηγούσε σε συμπεράσματα ίδια με εκείνα της ανάλυσης που θα μπορούσε να είχε διεξαχθεί για τη δυνητική - τότε - αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

166. Πάντως, τον Μάιο του 2005 η αγορά χονδρικής συγκροτήθηκε ως ανεξάρτητος και υποχρεωτικός συγκεντρωτικός μηχανισμός χονδρικής (pool), με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί χωριστό τμήμα αγοράς για τη χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας. Η πληροφορία αυτή παρεσχέθη από την Ελληνική Δημοκρατία και τη ΔΕΗ για πρώτη φορά στις απαντήσεις τους προς τη συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή τον Ιανουάριο του 2007. Λαμβανομένης υπόψη της εξέλιξης αυτής της ελληνικής αγοράς, την οποία έχουν επισημάνει οι ελληνικές αρχές, η παρούσα απόφαση θεωρεί ότι η δεύτερη σχετική αγορά είναι η αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Παρόλα αυτά, στην παρούσα απόφαση θα διερευνηθούν τα επιχειρήματα που έχει διατυπώσει η Ελληνική Δημοκρατία με βάση τον αρχικό ορισμό της σχετικής αγοράς.

4.2.1.2. Σχετικές γεωγραφικές αγορές

167. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή όπου δραστηριοποιούνται οι οικείες επιχειρήσεις στην προσφορά και ζήτηση προϊόντων ή υπηρεσιών, στην οποία οι όροι ανταγωνισμού είναι αρκετά ομοιογενείς και που μπορεί να διακριθεί από γειτονικές περιοχές λόγω του ότι οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι αισθητά διαφορετικές στις εν λόγω περιοχές¹⁹³.
168. Σε ό,τι αφορά την προμήθεια λιγνίτη, η σχετική γεωγραφική αγορά είναι εθνικών διαστάσεων.
169. Αναφορικά με την προμήθεια λιγνίτη, σε παλαιότερες αποφάσεις¹⁹⁴ η Επιτροπή θεώρησε ότι η αγορά προμήθειας λιγνίτη δεν υπερβαίνει την εθνική κλίμακα, χωρίς να αποκλείεται μάλιστα να είναι περιφερειακών διαστάσεων. Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι εισαγωγές και εξαγωγές λιγνίτη είναι ανύπαρκτες (βλ. σημείο. 13). Όπως εξηγείται στην ενότητα «1.2.1 Εισαγωγικά στοιχεία για το λιγνίτη», το γεγονός αυτό οφείλεται στα χαρακτηριστικά του λιγνίτη. Εντούτοις, η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ έχουν υποστηρίξει ότι η ΔΕΗ έχει λάβει προσφορές για την προμήθεια λιγνίτη από αλλοδαπούς προμηθευτές και ότι υπάρχει ενδεχόμενο πραγματοποίησης εισαγωγών. Δεν διευκρίνισαν από ποιους προμηθευτές προέρχονται οι εν λόγω

¹⁹¹ Η άποψη αυτή είναι ισοδύναμη με την ανάλυση της δυνητικής - τότε - αγοράς χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

¹⁹² Για το τελευταίο έτος της εν λόγω περιόδου (2004), το μερίδιο της ΔΕΗ επί της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ήταν 97%, το μερίδιο της ΔΕΗ επί της συνολικής κατανάλωσης ήταν περίπου 93% (89% για την ηλεκτροπαραγωγή + τα δύο τρίτα των εισαγωγών, οι οποίες πραγματοποιούνταν κατά βάση στα βόρεια σύνορα της χώρας, όπου η ΔΕΗ ελέγχει τα δύο τρίτα των δικαιωμάτων δυναμικότητας, ήτοι το 4% περίπου της συνολικής κατανάλωσης)· το μερίδιο της ΔΕΗ επί των συνολικών πωλήσεων προς επιλέγοντες πελάτες ήταν 97%.

¹⁹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής περί του ορισμού της σχετικής αγοράς (βλ. την υποσημείωση 186), παρ. 8.

¹⁹⁴ Βλ. επί παραδείγματι την απόφαση της Επιτροπής της 27.06.1994 επί της υπόθεσης M.402 PowerGen/NRG Energy/Morrison Knudsen/Mibrag.

προσφορές, αλλά ανέφεραν τρεις περιοχές παραγωγής ([...]) από όπου θα μπορούσαν να προέλθουν τέτοιες προμήθειες. Η ΔΕΗ γνωστοποίησε επίσης μία προσφορά προμήθειας την οποία έλαβε σε σχέση με περιορισμένες ποσότητες λιγνίτη (συγκεκριμένα για [500 – 1000] χιλιάδες τόνους) από [...] για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα. Μια τέτοια ποσότητα σαφώς δεν θα ήταν αρκετή για να καλύψει τις ανάγκες των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ (αντιστοιχεί στο 1% περίπου της συνολικής ετήσιας κατανάλωσης λιγνίτη στην Ελλάδα). Όπως εξηγείται στο σημείο. 16, από τα αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή προκύπτει ότι τα περιθώρια προμήθειας λιγνίτη από τέτοιες περιοχές, αν υποθεθεί ότι θα υπάρξει πράγματι τέτοια προμήθεια, είναι πολύ περιορισμένα: τα μεγάλα κοιτάσματα βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση ή τελούν υπό την εκμετάλλευση παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας με κάθετη ολοκλήρωση, οι οποίοι κατά πάσα πιθανότητα θα προτιμούσαν να χρησιμοποιήσουν τον λιγνίτη που παράγουν με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας αντί να τον πωλήσουν σε κάποιον άλλον παραγωγό ηλεκτρικής ενέργειας¹⁹⁵. Επομένως, η γεωγραφική έκταση της αγοράς προμήθειας λιγνίτη δεν υπερβαίνει το εθνικό επίπεδο.

170. Παρόλα αυτά, θα ήταν ενδεχομένως δυνατό να προσδιορισθούν αρκετές γεωγραφικές αγορές στο εσωτερικό της Ελλάδας, αντίστοιχες με τις διάφορες περιοχές εξόρυξης ή ακόμη και με την περιοχή που βρίσκεται κοντά στο εκάστοτε ορυχείο, δεδομένου ότι το κόστος μεταφοράς του λιγνίτη είναι υψηλό σε σχέση με τη θερμογόνο του αξία, με συνέπεια η μεταφορά του λιγνίτη σε μεγάλες αποστάσεις να είναι οικονομικά ασύμφορη. Πλην όμως, για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης δεν είναι απαραίτητο να προσδιορισθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια τα γεωγραφικά όρια της αγοράς προμήθειας του λιγνίτη που εξορύσσεται στην Ελλάδα, δεδομένου ότι τα συμπεράσματα της ανάλυσης δεν θα μεταβάλλονταν.
171. Η γεωγραφική αγορά σε σχέση με τη χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ταυτίζεται με «την εδαφική κάλυψη του διασυνδεδεμένου συστήματος».
172. Σε ό,τι αφορά τη χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας, η Επιτροπή, σε παλαιότερες αποφάσεις της¹⁹⁶, δέχεται συνήθως ότι η αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγή και εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας με σκοπό την περαιτέρω μεταπώληση) είναι εθνικής ή και μικρότερης έκτασης. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται στην τελική έκθεση της τομεακής έρευνας σχετικά με τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2007¹⁹⁷. Στην Ελλάδα, η κατάσταση που υπάρχει έχει προκύψει κυρίως από το γεγονός ότι το δυναμικό εισαγωγής και οι πραγματικές εισαγωγές αντιπροσωπεύουν μικρό μέρος της ζήτησης. Στην Ελλάδα μπορεί να γίνει μία περαιτέρω διάκριση μεταξύ του «διασυνδεδεμένου συστήματος», που συμπεριλαμβάνει την ηπειρωτική Ελλάδα και τα διασυνδεδεμένα νησιά, και του «μη διασυνδεδεμένου συστήματος». Δεδομένου ότι στο «μη διασυνδεδεμένο σύστημα» δεν είναι δυνατή η άσκηση ανταγωνισμού σε

¹⁹⁵ Τούτο συμβαδίζει με τα πληροφοριακά στοιχεία που έχει υποβάλει η ΔΕΗ [...] (βλ. την υποσημείωση αριθ. 27).

¹⁹⁶ Βλ. επί παραδείγματι για τη Γαλλία την απόφαση της Επιτροπής της 28/09/1999 επί της υπόθεσης COMP/M.1557, EDF/LOUIS DREYFUS, (EE C 323 της 11.11.1999, σ. 11). Βλ. ακόμη τις υποθέσεις COMP/M.2847 Verbund/Energie Allianz, COMP/M.3268 Sydkraft Gräninge, COMP/M.3440 EDP/ENI/GDP και COMP/M.3729 EdF/AEM/Edison για αρκετές άλλες αγορές.

¹⁹⁷ Η τελική έκθεση της έρευνας για τον τομέα της ενέργειας είναι δημοσιευμένη στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/comm/competition/sectors/energy/inquiry/index.html>.

επίπεδο χονδρικής¹⁹⁸, η παρούσα απόφαση αφορά αποκλειστικά και μόνο το «διασυνδεδεμένο σύστημα». Συνεπώς, η γεωγραφική έκταση της αγοράς χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης ταυτίζεται με την εδαφική κάλυψη του «διασυνδεδεμένου συστήματος».

4.2.2. Δεσπόζουσα θέση

173. Σύμφωνα με πάγια νομολογία, η δεσπόζουσα θέση που αναφέρεται στο άρθρο 82 αφορά τη θέση οικονομικής ισχύος που κατέχει μια επιχείρηση και η οποία της επιτρέπει να εμποδίζει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και της παρέχει τη δυνατότητα να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα έναντι των ανταγωνιστών της, των πελατών της και, σε τελική ανάλυση, των καταναλωτών¹⁹⁹.

4.2.2.1. Λιγνίτης

174. Όπως αναγνωρίζει και η ίδια η ΔΕΗ, υπάρχει περιορισμένος ανταγωνισμός στην αγορά προμήθειας λιγνίτη στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, το σύνολο της παραγωγής της ΔΕΗ καταναλώνεται από την ίδια, ενώ η μικρή παραγωγή άλλων επιχειρήσεων (μέσω της εκμετάλλευσης ιδιωτικών κοιτασμάτων ή δημόσιων κοιτασμάτων από μέρους άλλων επιχειρήσεων πλην της ΔΕΗ) είτε αυτοκαταναλώνεται είτε πωλείται στη ΔΕΗ. Το μερίδιο της ΔΕΗ επί της συνολικής παραγωγής λιγνίτη ήταν σταθερά πάνω από το 97% από το έτος 2000 και εφεξής (βλ. τον Πίνακα 8).. Τα περιθώρια για ανταγωνιστικό εφοδιασμό από το εξωτερικό είναι πολύ περιορισμένα (βλ. σημείο. 16), και δεν συνεπάγονται υπολογίσιμη άσκηση πίεσης επί της ΔΕΗ. Εξάλλου, οι δυνατότητες για ανταγωνιστικό εφοδιασμό στην Ελλάδα είναι περιορισμένες και αβέβαιες. Τα τρία εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα που δεν αποτελούν προς το παρόν αντικείμενο εκμετάλλευσης (Βεύης, Δράμας και Ελασσόνας), αντιπροσωπεύουν από κοινού λιγότερο από τα δύο τρίτα των συνολικών αποθεμάτων της ΔΕΗ. Κατά συνέπεια η ΔΕΗ θα εξακολουθήσει, σε κάθε περίπτωση, να ελέγχει σημαντικό μερίδιο των προμηθειών. Αυτός ο πρόσθετος (δυνητικός) εφοδιασμός στην Ελλάδα δεν θα είναι διαθέσιμος για πολλά χρόνια. Εξάλλου, η ΔΕΗ, με εξαίρεση την περίπτωση αποκλεισμού της από τους διαγωνισμούς, έχει σαφές οικονομικό κίνητρο να επικρατήσει των ανταγωνιστών της στους διαγωνισμούς προκειμένου να διατηρήσει τον έλεγχο των κοιτασμάτων λιγνίτη. Με αυτά τα δεδομένα η ΔΕΗ θεωρείται ως κατέχουσα δεσπόζουσα θέση στην αγορά λιγνίτη στην Ελλάδα.

175. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι η ΔΕΗ δεν είναι δυνατό να δεσπόζει σε μια αγορά στην οποία δεν δραστηριοποιείται ούτε πραγματικά ούτε δυνητικά ως πωλητής. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο γεγονός ότι η ΔΕΗ έχει ήδη μονοπωλήσει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα κι έχει μεθοδεύσει την κάθετη ολοκλήρωσή της. Η εν λόγω κάθετη ολοκλήρωση δεν αναιρεί το γεγονός ότι η ΔΕΗ είναι δυνητικά ενεργή στη συγκεκριμένη αγορά. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, «αρκεί να μπορεί να προσδιορισθεί μια εν δυνάμει, ενδεχομένως και υποθετική, αγορά», ενώ το γεγονός ότι μία υπηρεσία ή ένα προϊόν δεν διατίθεται ξεχωριστά στο εμπόριο δεν αποκλείει άνευ ετέρου την πιθανότητα υπάρξεως μιας χωριστής αγοράς²⁰⁰. Το σκεπτικό αυτό ακολουθήθηκε επίσης από την

¹⁹⁸ Βλ. σημείο. 65.

¹⁹⁹ Βλ. την υπόθεση 27/76 United Brands Συλλογή 1978, σελ. 207, σκέψη 65 και 66.

²⁰⁰ Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 2004, IMS Health, υπόθεση C-418/01, ιδίως σκέψη 43 και 44.

Επιτροπή όταν απαιτήσει από τη ΔΕΗ να διαχωρίσει από λογιστική άποψη τις δραστηριότητές της στον τομέα του λιγνίτη από τις δραστηριότητές της στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας²⁰¹. Το ίδιο σκεπτικό έχει ακόμη εφαρμοσθεί σε άλλους κλάδους στους οποίους παρατηρείται κάθετη ολοκλήρωση²⁰².

176. Εν κατακλείδι, είναι δυνατό να λεχθεί ότι η ΔΕΗ κατέχει δεσπόζουσα θέση στην ελληνική αγορά προμήθειας λιγνίτη.

4.2.2.2. Χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

177. Όπως εξηγείται στις ενότητες 1.3.2²⁰³ και 1.3.4. το μερίδιο της ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής προμήθειας παραμένει πάνω από το 85%. Η κατάσταση αυτή δεν επηρεάστηκε σημαντικά από τη θέση σε λειτουργία της πρώτης εναλλακτικής μονάδας ηλεκτροπαραγωγής, η οποία μνημονεύεται στις ίδιες ενότητες, και δεν υπάρχει προοπτική για κάποια νέα είσοδο ικανή να αποσπάσει αξιόλογο μερίδιο αγοράς από τη ΔΕΗ²⁰⁴. Οι εισαγωγές αντιπροσωπεύουν το 7% της συνολικής κατανάλωσης και, παρά μία πρόσφατη αύξηση, δεν ασκούν ουσιαστική ανταγωνιστική πίεση, διότι ο όγκος τους υπόκειται σε περιορισμό λόγω του ότι το συνολικό δυναμικό εισαγωγής περιορίζεται σήμερα σε 900MW, πράγμα που σημαίνει ότι οι εισαγωγές είναι ικανές να καλύψουν το 10% περίπου κατ' ανώτατο όριο της συνολικής ζήτησης αιχμής²⁰⁵. Η αναμενόμενη αύξηση κατά 200MW της ικανότητας διασύνδεσης το 2008 δεν πρόκειται να μεταβάλει ουσιωδώς αυτή την κατάσταση²⁰⁶.
178. Επομένως, η ΔΕΗ κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα.

4.2.3. Σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς

179. Η επηρεαζόμενη αγορά είναι η ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα, η οποία αντιπροσωπεύει ποσοστό άνω του 90% της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Δεδομένου ότι οι αντικειμενικές συνθήκες ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς στο

---

²⁰¹ Απόφαση της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 2002 για την προσφυγή στο Δικαστήριο κατά της Ελλάδας εξαιτίας της μη δημοσίευσης χωριστών λογαριασμών για την εξόρυξη λιγνίτη και για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κατά παράβαση των απαιτήσεων της οδηγίας 96/92 περί απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

²⁰² Για παράδειγμα, το συγκεκριμένο ζήτημα έχει ανακύψει και στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Βλ. π.χ. την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση HU/2004/0096 της 20ής Οκτωβρίου 2004.

²⁰³ Βλ. ειδικότερα σημεία 66 έως 68.

²⁰⁴ Η ίδια η ΔΕΗ αναμένει ότι θα εξακολουθήσει να αντιπροσωπεύει περισσότερο από 75% της εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα έως το 2011 (βλ. υποσημείωση 93).

²⁰⁵ Το στοιχείο αυτό στηρίζεται στην παραδοχή ότι το σύνολο της ικανότητας διασύνδεσης θα χρησιμοποιείτο για εισαγωγές, ενώ στην πραγματικότητα ένα μέρος του χρησιμοποιείται για εξαγωγές. Η ζήτηση αιχμής κυμάνθηκε μεταξύ 7500 και 9500MW το 2005.

²⁰⁶ Η ίδια η ΔΕΗ αναμένει ότι θα εξακολουθήσει να αντιπροσωπεύει περίπου το 70% της συνολικής ισχύος (ηλεκτροπαραγωγή + διασυνδεδεμένη ισχύς) έως το 2011 (βλ. υποσημείωση 93).

διασυνδεδεμένο σύστημα²⁰⁷, η αγορά αυτή αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς.

4.2.4. Ασυμβίβαστος χαρακτήρας του κρατικού μέτρου

4.2.4.1. Το νομικό πλαίσιο

180. Στην παρούσα υπόθεση, το άρθρο 82 πρέπει να ληφθεί υπόψη σε συνδυασμό με το άρθρο 86. Όπως εξηγείται πιο πάνω, ένα μέτρο κράτους μέλους παραβιάζει το άρθρο 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82 όταν η άσκηση και μόνο των αποκλειστικών δικαιωμάτων που έχουν χορηγηθεί στην οικεία επιχείρηση την άγει σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεώς της ή όταν τα δικαιώματα αυτά είναι ικανά να δημιουργήσουν μια τέτοια κατάσταση, που οδηγεί εκ των πραγμάτων την επιχείρηση αυτή σε τέτοια καταχρηστική συμπεριφορά²⁰⁸.
181. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι το καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού που προβλέπει η συνθήκη μπορεί να επιτευχθεί μόνον εφόσον εξασφαλίζεται η ισότητα ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων επιχειρηματιών²⁰⁹. Αν η ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρηματιών και, συνεπώς, η στρέβλωση του ανταγωνισμού αποτελούν συνέπεια κρατικού μέτρου, το μέτρο αυτό αποτελεί παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82²¹⁰.
182. Επιπλέον, σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, υπάρχει κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 82 της συνθήκης όταν η συμπεριφορά επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση σε δεδομένη αγορά τείνει να επεκτείνει, στρεβλώνοντας τον ανταγωνισμό, την εν λόγω θέση σε γειτονική αλλά χωριστή αγορά²¹¹. Το Δικαστήριο εφάρμοσε την ανωτέρω αρχή και έκρινε ότι υπάρχει παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 82, σε περίπτωση που το επίμαχο κρατικό μέτρο επέτρεψε στη δεσπόζουσα επιχείρηση να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό σε γειτονική αγορά, πράγμα που, αν δεν υπήρχε το μέτρο, δεν θα μπορούσε να επιτύχει χωρίς να παραβεί το άρθρο 82²¹².
183. Σε συμφωνία με τη νομολογία του ΔΕΚ²¹³, η Ελληνική Δημοκρατία συμφωνεί ότι δεν είναι απαραίτητο να εξετασθεί το κατά πόσον η ΔΕΗ έχει όντως διαπράξει κατάχρηση.

---

²⁰⁷ Βλ. ιδίως σημεία 65 και 76

²⁰⁸ C-163/96 Raso (1998] Συλλογή I-533, παράγραφοι 27-29.

²⁰⁹ Υπόθεση C-202/88 Γαλλία κατά Επιτροπής [1991] Συλλογή I-1223, σκέψη 51 και υπόθεση C-18/88 GB-Inno-BM [1991] Συλλογή I-5941, σκέψη 25.

²¹⁰ Υπόθεση C-462/99, Connect Austria, σκέψη 84.

²¹¹ Υπόθεση C-462/99, Connect Austria, σκέψη 82.

²¹² Υπόθεση C-18/88 RTT Συλλογή 1991, I-5941, σκέψη 20. Για το συγκεκριμένο ζήτημα, βλ. επίσης την υπόθεση C-462/99 Connect Austria.

²¹³ Υπόθεση C-163/96 Raso Συλλογή 1998, I-533, σκέψη 27-29.

4.2.4.2. Τα κρατικά μέτρα

184. Όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 37 και επόμ., η Ελληνική Δημοκρατία έχει θεσπίσει μια σειρά ρυθμίσεων με τις οποίες παραχωρούνται στη ΔΕΗ αποκλειστικά δικαιώματα για όλα τα αξιόλογα δημόσια κοιτάσματα λιγνίτη για τα οποία έχει γίνει παραχώρηση δικαιωμάτων. Σύμφωνα με το νομοθετικό διάταγμα 4029 της 12ης/13ης Νοεμβρίου 1959, η ΔΕΗ έχει τα αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης λιγνίτη στο νομό Αρκαδίας. Δυνάμει του νόμου 134 της 23ης/29ης Αυγούστου 1975, η ΔΕΗ έχει τα δικαιώματα αναζήτησης, εξόρυξης και εκμετάλλευσης λιγνίτη στα λιγνιτοφόρα πεδία της Πτολεμαΐδας. Επιπροσθέτως, βάσει του νόμου 134/1975, καθορίστηκαν με υπουργικές αποφάσεις του 1976, του 1988 και του 1994 οι περιοχές στις οποίες η ΔΕΗ «διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα για την αναζήτηση και εκμετάλλευση στερεών καυσίμων υλών» (λιγνίτη), αντιστοίχως, στις περιοχές Αμυνταίου και Προσήλιου-Τριγωνικού, στις λεκάνες Αμυνταίου και Κομνηνών και στη λεκάνη της Φλώρινας. Η ΔΕΗ εξασφάλισε όλες τις σχετικές άδειες χωρίς διαγωνισμό.

4.2.4.3. Ανάλυση

185. Οι σχετικές αποφάσεις συνιστούν μέτρα για την παραχώρηση στη ΔΕΗ των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για *όλα τα αξιόλογα δημόσια κοιτάσματα λιγνίτη για τα οποία έχει γίνει παραχώρηση δικαιωμάτων*. Ειδικότερα, καλύπτουν αποθέματα 2106Mt, δηλαδή το 91% των συνολικών αποθεμάτων για τα οποία έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα εκμετάλλευσης έως σήμερα (βλ. σημείο. 46). Εξάλλου, η Ελληνική Δημοκρατία ακολούθως διατήρησε σε ισχύ τα εν λόγω μέτρα με το να μην παραχωρήσει δικαιώματα για κανένα αξιόλογο κοιτάσμα, παρά τις δυνατότητες που παρείχε ο μεταλλευτικός κώδικας: αντ' αυτού χορήγησε δικαιώματα σε άλλες επιχειρήσεις μόνο για κοιτάσματα με αμελητέα αποθέματα. Ειδικότερα, εκ του εναπομένοντος ποσοστού 9% των συνολικών αποθεμάτων για τα οποία έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα εκμετάλλευσης, οι εκχωρήσεις δικαιωμάτων για τα περισσότερα από τα αποθέματα αυτά πραγματοποιήθηκαν πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (πρόκειται για τα τρία κοιτάσματα που αναφέρονται στον αιτιολογική σκέψη αριθ. 34, τα οποία αντιστοιχούν σε αποθέματα 208Mt)²¹⁴, ενώ σε άλλες επιχειρήσεις έχουν παραχωρηθεί δικαιώματα μόνο για κοιτάσματα με αμελητέα αποθέματα από το έτος 1985 και μετά (πρόκειται για αποθέματα 11Mt ή 0,4% των εκχωρηθέντων αποθεμάτων).
186. Επιπλέον, η ΔΕΗ εξασφάλισε δικαιώματα αναζήτησης χωρίς διαγωνισμό για τα υπόλοιπα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα (κατά βάση της Δράμας και της Ελασσόνας) για τα οποία δεν έχουν ακόμη εκχωρηθεί τα δικαιώματα εκμετάλλευσης. Η απόφαση περί παράτασης της ισχύος των δικαιωμάτων αναζήτησης για τα συγκεκριμένα κοιτάσματα διαλαμβάνει τους όρους υπό τους οποίους η ΔΕΗ μπορεί να ζητήσει και να εξασφαλίσει δικαιώματα εκμετάλλευσης για τα υπόψη κοιτάσματα (βλ. σημείο. 31). Επομένως, η υπόψη απόφαση περιάγει τη ΔΕΗ σε προνομιακή θέση για την

²¹⁴ Το γεγονός ότι το κοιτάσμα της Βεύης είναι τώρα και πάλι διαθέσιμο για παραχώρηση δικαιωμάτων σε άλλες επιχειρήσεις πλην της ΔΕΗ δεν μεταβάλλει την κατάσταση, διότι η εξέλιξη αυτή αφενός μεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο γεγονός ότι ο προηγούμενος κάτοχος των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης δεν συμμορφώθηκε πλήρως με τις υποχρεώσεις του, αφετέρου δε δεν σημαίνει ότι περισσότερα κοιτάσματα θα είναι διαθέσιμα προς εκμετάλλευση σε άλλες επιχειρήσεις πλην της ΔΕΗ (το μερίδιο των συνολικών υπό εκμετάλλευση αποθεμάτων λιγνίτη της ΔΕΗ θα παραμείνει στο 91% τουλάχιστον).

εξασφάλιση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για τα εναπομένοντα διαθέσιμα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα.

187. Όπως εξηγείται στην ενότητα “1.3.2.3 Πραγματική παραγωγή και ο ειδικός ρόλος του λιγνίτη”, οι μονάδες που χρησιμοποιούν ως καύσιμο τον λιγνίτη είναι αυτές που χρησιμοποιούνται περισσότερο στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, αντιπροσωπεύουν το 60% περίπου της πραγματικής ηλεκτροπαραγωγής η οποία χρησιμοποιείται για την τροφοδότηση του διασυνδεδεμένου συστήματος. Ως εκ τούτου, τα δικαιώματα για την εκμετάλλευση λιγνίτη επηρεάζουν τη χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα της Ελλάδας.
188. Οι λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής είναι οι φθηνότερες στην Ελλάδα, πράγμα που επιβεβαιώνεται, μεταξύ άλλων, από το ότι, παρόλο που οι μονάδες αυτές ισοδυναμούν με το 43% του δυναμικού ηλεκτροπαραγωγής που είναι διαθέσιμο στο διασυνδεδεμένο σύστημα, ταυτόχρονα αντιπροσωπεύουν το 60% περίπου της παραγωγής. Κάποια άλλα στοιχεία που καταδεικνύουν το συγκριτικό πλεονέκτημα του λιγνίτη ως καυσίμου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας περιγράφονται στην ενότητα 1.3.2.3. Εξάλλου, το συγκριτικό αυτό πλεονέκτημα δεν πρόκειται να εκλείψει. Συγκεκριμένα, η ΔΕΗ έχει ήδη προγραμματίσει την αντικατάσταση των λιγνιτικών μονάδων που είναι υποχρεωμένη να αποσύρει στο εγγύς μέλλον και ήδη επιδιώκει να εξασφαλίσει νέα δικαιώματα εκμετάλλευσης για μια σειρά κοιτασμάτων (στη Βεύη, τη Δράμα και την Ελασσόνα) για τα οποία θα ήταν αναγκασμένη να κατασκευάσει εντελώς καινούργιες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής. Λόγω του υψηλού κόστους μεταφοράς, οι μονάδες ηλεκτροπαραγωγής κατασκευάζονται δίπλα στα κοιτάσματα. Συνεπώς, η Ελληνική Δημοκρατία, μέσω της παραχώρησης στη ΔΕΗ και της διατήρησης σε ισχύ οιονεί μονοπωλιακών δικαιωμάτων για την εκμετάλλευση λιγνίτη και, κατ’ επέκταση, προνομιακής πρόσβασης στη φθηνότερη πηγή ηλεκτρικής ενέργειας, ενίσχυσε τη δεσπόζουσα θέση της ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, υπό την έννοια ότι, χάρη στα δικαιώματα αυτά, η ΔΕΗ είναι ικανή να διατηρήσει ένα οιονεί μονοπωλιακό μερίδιο αγοράς στην υπόψη επακόλουθη αγορά, παρά τα μέτρα απελευθέρωσης που έχουν ληφθεί σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο με σκοπό το άνοιγμα της υπόψη αγοράς στον ανταγωνισμό.
189. Επειδή η ΔΕΗ είναι η πρώην μονοπωλιακή επιχείρηση στον τομέα της παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι δεν είναι δυνατό να συμπεράνει κανείς ότι τα υπό εξέταση κρατικά μέτρα επέτρεψαν στη ΔΕΗ να δημιουργήσει ή να ενισχύσει τη δεσπόζουσα θέση της. Παρόλα αυτά, τα κρατικά μέτρα έχουν εν πάση περιπτώσει ως συνέπεια να παρεμποδίζεται η είσοδος νέων επιχειρήσεων στην αγορά, με αποτέλεσμα να ενισχύεται ή να διατηρείται η θέση της ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Πράγματι, μετά την πάροδο πέντε και πλέον ετών από την απελευθέρωση, μόνο μία επιχείρηση κατασκεύασε νέα μονάδα ηλεκτροπαραγωγής προκειμένου να συναγωνισθεί τη ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής προμήθειας, ενώ το Δημόσιο είναι υποχρεωμένο να διεξάγει διαγωνισμούς με κρατική επιχορήγηση για την ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού, ούτως ώστε να δοθούν κίνητρα σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ για την κατασκευή νέων μονάδων. Τα υπό εξέταση κρατικά μέτρα επαυξάνουν σε σημαντικό βαθμό τους φραγμούς για την είσοδο στην αγορά και περιάγουν τους ανταγωνιστές σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση μέσω της διαμόρφωσης άνισων ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων όσον αφορά την πρόσβαση σε πρωτογενή καύσιμα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας²¹⁵. Τούτο δε ισχύει ανεξάρτητα από

²¹⁵ Υπόθεση C-462/99, Connect Austria, σκέψη 81-85.

τα άλλα εμπόδια που ενδεχομένως φράσσουν την είσοδο στη συγκεκριμένη αγορά. Τα εν λόγω κρατικά μέτρα θα αποτελούσαν ομοίως εμπόδιο για την είσοδο ακόμη και αν υποθεθεί ότι η ΔΕΗ θα πλήρωνε κάποιο αντίτιμο ή δικαιώματα εκμετάλλευσης, αφού θα παρέμενε το στοιχείο της άνισης μεταχείρισης²¹⁶.

190. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η Ελληνική Δημοκρατία, μέσω της παραχώρησης και διατήρησης οιονεί μονοπωλιακών δικαιωμάτων για την αναζήτηση και εκμετάλλευση λιγνίτη και, κατ' επέκταση, προνομιακής πρόσβασης στη φθηνότερη πηγή ηλεκτρικής ενέργειας, έχει δημιουργήσει μία κατάσταση άνισης ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού προς όφελος της δημόσιας επιχείρησης ΔΕΗ και τη συνακόλουθη ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ σχετικά με το πλαίσιο ανάλυσης

191. Στις επιστολές της, η Ελληνική Δημοκρατία παραπέμπει στη νομολογία (ιδίως στις αποφάσεις του Δικαστηρίου σχετικά με την υπόθεση RTT²¹⁷, την υπόθεση για την οδηγία περί τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών²¹⁸ και την υπόθεση Connect Austria²¹⁹, στις αποφάσεις της Επιτροπής²²⁰ σχετικά με τις υποθέσεις κινητής τηλεφωνίας GSM στην Ιταλία και την Ισπανία, καθώς και σε ένα σχέδιο απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη γερμανική νομοθεσία περί ταχυδρομείων το οποίο αφορά τις υπηρεσίες προετοιμασίας ταχυδρομείου), με στόχο να καταδείξει ότι η θεωρία της επέκτασης δεσπόζουσας θέσης προϋποθέτει την ύπαρξη τριών στοιχείων:

(α) Αποκλειστικά δικαιώματα

Η Ελλάδα υποστήριξε ότι, σύμφωνα με τη νομολογία (βλ. τις παραπάνω παραπομπές), πρέπει να υπάρχουν αποκλειστικά δικαιώματα και στις δύο σχετικές αγορές. Επιπλέον αμφισβήτησε την ύπαρξη αποκλειστικών δικαιωμάτων.

(β) Δύο αγορές

---

²¹⁶ Δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι η καταβολή από τη ΔΕΗ κάποιου αντιτίμου ή δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για τα δικαιώματα εξόρυξης λιγνίτη θα εξάλειφε κάποιο άλλο εμπόδιο για την είσοδο στην αγορά. Και πάλι, όμως, η συγκεκριμένη πτυχή του θέματος εξετάζεται στο πλαίσιο της έρευνας βάσει της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων.

²¹⁷ Υπόθεση C-18/88 RTT.

²¹⁸ Υποθέσεις C-271, 281, 289/90, οδηγία περί τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών Συλλογή 1992, I-5833.

²¹⁹ C-462/99 Connect Austria, σκέψη 84. Ουσιαστικά, στη συγκεκριμένη υπόθεση το επίμαχο μέτρο δεν ήταν ένα «αποκλειστικό δικαίωμα», αλλά ένα μέτρο για την παραχώρηση επιπλέον συχνοτήτων στη δεσπόζουσα επιχείρηση χωρίς αυτή να είναι υποχρεωμένη να καταβάλει κάποιο αντίτιμο για τις συχνότητες αυτές.

²²⁰ Απόφαση της Επιτροπής της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1996 που αφορά τους όρους που έχουν επιβληθεί στον δεύτερο φορέα εκμετάλλευσης ραδιοτηλεφωνίας GSM στην Ισπανία (ΕΕ L 76, 18.3.1997, σ. 19) και απόφαση της Επιτροπής της 4^{ης} Οκτωβρίου 1995 που αφορά τους όρους που έχουν επιβληθεί στο δεύτερο φορέα εκμετάλλευσης ραδιοτηλεφωνίας GSM στην Ιταλία (ΕΕ L 280, 23.11.1995, σ. 49).

Κατά την άποψη των ελληνικών αρχών, για να μπορεί να εφαρμοσθεί η θεωρία της επέκτασης δεσπόζουσας θέσης πρέπει η επιχείρηση η οποία απολαμβάνει αποκλειστικά δικαιώματα να δραστηριοποιείται σε δύο όμορες αγορές κι επιπλέον να κατέχει δεσπόζουσα θέση σε μία από αυτές.

Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζαν ότι στην παρούσα υπόθεση οι δύο σχετικές αγορές είναι η αγορά της προμήθειας λιγνίτη («πωλήσεις λιγνίτη») και η αγορά «παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας». Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι η ΔΕΗ δεν αναπτύσσει δραστηριότητα στον τομέα της προμήθειας λιγνίτη και ότι δεν είναι δυνητικός ανταγωνιστής στην αγορά προμήθειας λιγνίτη, λόγω του ότι η εκμετάλλευση λιγνίτη από τη ΔΕΗ είναι συνυφασμένη με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, με την επιφύλαξη του ζητήματος της χωριστής τήρησης λογιστικών στοιχείων.

Η Ελλάδα υποστήριξε ακόμη ότι στις περισσότερες από τις υποθέσεις που συγκροτούν τη συναφή νομολογία (βλ. τις ανωτέρω παραπομπές), οι αγορές βρίσκονταν σε οριζόντια και όχι σε κάθετη σχέση μεταξύ τους.

- (γ) Αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των εικαζόμενων αποκλειστικών δικαιωμάτων και της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης.

Η Ελλάδα αναγνώρισε ότι, με βάση τη συναφή νομολογία, η κατάχρηση μπορεί να είναι δυνητική και να μην έχει κατ' ανάγκη εκδηλωθεί ήδη. Ισχυρίζεται, όμως, ότι στην υπόθεση RTT²²¹ η δεσπόζουσα επιχείρηση ασκούσε ρυθμιστικά καθήκοντα έναντι των ανταγωνιστών της, ενώ στην περίπτωση της ΔΕΗ δεν υπάρχει άσκηση τέτοιων ρυθμιστικών καθηκόντων.

Εξάλλου, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υπόθεσης διαφέρουν από τα πραγματικά περιστατικά στην υπόθεση Connect-Austria και στην υπόθεση για την οδηγία σχετικά με τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες.

192. Τα ανωτέρω επιχειρήματα δεν θεωρούνται πειστικά.

193. Σε ό,τι αφορά το επιχείρημα για τα αποκλειστικά δικαιώματα, δεν είναι απαραίτητο να εξακριβωθεί κατά πόσον τα δικαιώματα που έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ είναι αποκλειστικά. Καταρχάς, όπως εξηγείται στην ενότητα 4.1, για να είναι εφαρμοστέο το άρθρο 86, αρκεί η ΔΕΗ να είναι δημόσια επιχείρηση, πράγμα το οποίο ισχύει εν προκειμένω. Δεύτερον, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι αν η ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρηματιών και, συνεπώς, η στρέβλωση του ανταγωνισμού, αποτελούν συνέπεια κρατικού μέτρου, το μέτρο αυτό αποτελεί παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82²²². Το Δικαστήριο δεν απεφάνθη ότι οι άνισες ευκαιρίες πρέπει να απορρέουν από αποκλειστικό δικαίωμα, αλλά έκρινε απλώς ότι «αν η ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρηματιών και, συνεπώς, η στρέβλωση του ανταγωνισμού αποτελούν συνέπεια κρατικού μέτρου, το μέτρο αυτό αποτελεί παράβαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 82

²²¹ Υπόθεση C-18/88 RTT [1991] Συλλογή I-5941.

²²² C-462/99 Connect Austria, σκέψη 84.

ΕΚ»²²³. Επομένως, η εφαρμογή της θεωρίας της επέκτασης δεσπόζουσας θέσης δεν προϋποθέτει την ύπαρξη αποκλειστικού δικαιώματος.

194. Το επιχείρημα περί ανυπαρξίας δύο αγορών έχει ήδη καταρριφθεί (βλ. τις ανωτέρω ενότητες 4.2.1 και 4.2.2). Υφίστανται δύο διαφορετικές αγορές: η αγορά προμήθειας λιγνίτη και η αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΔΕΗ κατέχει δεσπόζουσα θέση σε αμφότερες τις αγορές. Σε ό,τι αφορά τη σχέση μεταξύ των αγορών, αυτή δεν είναι απαραίτητο να είναι οριζόντια· αυτό που έχει σημασία είναι το κατά πόσον τα επίμαχα μέτρα δημιουργούν ανισότητα ευκαιριών και, κατ' επέκταση, στρέβλωση του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση RTT οι δύο αγορές (εκμετάλλευση δικτύου τηλεπικοινωνιών και προμήθεια εξοπλισμού) τελούσαν σε ορισμένες αγορές σε «κάθετη σχέση» προ της απελευθέρωσης.
195. Προκειμένου για την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ του κρατικού μέτρου και της κατάχρησης, πρέπει να σημειωθεί ότι, ενώ η υπόθεση RTT αφορούσε πράγματι μία περίπτωση κατά την οποία η δεσπόζουσα επιχείρηση ήταν επιφορτισμένη με ρυθμιστικά καθήκοντα σε γειτονική αγορά, το Δικαστήριο στην απόφασή του δεν απεφάνθη ότι η άσκηση τέτοιων ρυθμιστικών καθηκόντων αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή της θεωρίας της επέκτασης της δεσπόζουσας θέσης. Το Δικαστήριο έκρινε γενικά ότι αν «η επέκταση της δεσπόζουσας θέσης της δημοσίας επιχειρήσεως ή της επιχειρήσεως στην οποία το κράτος έχει χορηγήσει ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα είναι αποτέλεσμα κρατικού μέτρου, το μέτρο αυτό συνιστά παράβαση του άρθρου [86] σε συνδυασμό με το άρθρο [82] της συνθήκης» εφόσον δεν υπάρχει αντικειμενική δικαιολογία²²⁴.
196. Σε ό,τι αφορά την υπόθεση με αντικείμενο την οδηγία για τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες²²⁵, η οποία αφορούσε την αρμοδιότητα της Επιτροπής να εκδίδει οδηγίες για τον ανταγωνισμό στις αγορές τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, η σχετική αναφορά στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή συμπεριελήφθη προκειμένου να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο υπενθύμισε τα συμπεράσματα στα οποία είχε καταλήξει στην υπόθεση RTT²²⁶ και εφάρμοσε το ίδιο σκεπτικό στην πιο ακραία μορφή επέκτασης δεσπόζουσας θέσης που κατείχε ένα μονοπώλιο στην αγορά της συγκρότησης και εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιακών δικτύων στη γειτονική αγορά τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει την εφαρμογή σε άλλες περιπτώσεις της θεωρίας της επέκτασης δεσπόζουσας θέσης.
197. Ειδικότερα, η δικαστική απόφαση στην υπόθεση Connect Austria, η οποία είχε ως αντικείμενο την αγορά υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, αφορά μία λιγότερο ακραία περίπτωση. Αναφερόμενο στην υπόθεση RTT, το Δικαστήριο επανέλαβε ότι «ένα κράτος μέλος παραβιάζει τις απαγορεύσεις που επιβάλλει το άρθρο 86, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ, όταν λαμβάνει νομοθετικό, κανονιστικό ή διοικητικό μέτρο που δημιουργεί κατάσταση

²²³ C-462/99 Connect Austria, σκέψη 84. Ουσιαστικά, στη συγκεκριμένη υπόθεση το επίμαχο μέτρο δεν ήταν ένα «αποκλειστικό δικαίωμα», αλλά ένα μέτρο για την παραχώρηση επιπλέον συχνοτήτων στη δεσπόζουσα επιχείρηση χωρίς αυτή να είναι υποχρεωμένη να καταβάλει κάποιο αντίτιμο για τις συχνότητες αυτές.

²²⁴ Υπόθεση C-18/88, RTT, σκέψεις 21 και 24.

²²⁵ Υποθέσεις C-271, 281, 289/90, οδηγία περί τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

²²⁶ Υποθέσεις C-271, 281, 289/90, οδηγία περί τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, σκέψη 36.

αναγκάζουσα την επιχείρηση στην οποία έχουν χορηγηθεί ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα να προβεί σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεώς της. [...] Το ίδιο ισχύει, όταν η συμπεριφορά επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση σε δεδομένη αγορά τείνει να επεκτείνεται, στρεβλώνοντας τον ανταγωνισμό, την εν λόγω θέση σε γειτονική αλλά χωριστή αγορά»²²⁷.

198. Το Δικαστήριο υπενθύμιζε επίσης ότι «καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού, όπως το προβλεπόμενο από τη Συνθήκη, μπορεί να επιτευχθεί μόνον εφόσον εξασφαλίζεται η ισότητα ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων επιχειρηματιών [...]. Αν η ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρηματιών και, συνεπώς, η στρέβλωση του ανταγωνισμού αποτελούν συνέπεια κρατικού μέτρου, το μέτρο αυτό αποτελεί παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ»²²⁸.
199. Στην παρούσα υπόθεση, δεν υπάρχει ισότητα ευκαιριών, δεδομένου ότι, εξαιτίας των κρατικών μέτρων, οι άλλες επιχειρήσεις πλην της ΔΕΗ δεν διαθέτουν επαρκή πρόσβαση σε λιγνίτη, ο οποίος αποτελεί πρωτογενή πηγή ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ, σε αντίθεση με τη ΔΕΗ, δεν τους έχει επιτραπεί μέχρι σήμερα να κατασκευάσουν μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη (εν μέρει) εξαιτίας της έλλειψης πρόσβασης σε λιγνίτη (βλ. σημείο. 76). Όπως έχει ήδη επισημανθεί, ο λιγνίτης, λόγω του συγκριτικά χαμηλού κόστους του, αποτελεί την κύρια πρωτογενή πηγή ενέργειας για την παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέγοντες πελάτες στην Ελλάδα. Η έκταση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης λιγνίτη που έχει εξασφαλίσει η ΔΕΗ είναι τέτοια (σχεδόν αποκλειστική), ώστε να είναι περιορισμένες οι ευκαιρίες για τους ανταγωνιστές της ΔΕΗ να επενδύσουν στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικότερα, η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ παραδέχονται αν μη τι άλλο ότι ένας ανταγωνιστής χρειάζεται λιγνίτη για να διαφοροποιήσει το φάσμα καυσίμων που χρησιμοποιεί και για να μετάσχει στον ανταγωνισμό στην αγορά χονδρικής (βλ. τοσημείο.94). Το αποτέλεσμα είναι να υπάρχει στρέβλωση του ανταγωνισμού στην επακόλουθη αγορά της χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, γεγονός που παρέχει στη ΔΕΗ τη δυνατότητα να διατηρήσει τη δεσπόζουσα θέση της παρά την απελευθέρωση της αγοράς, η οποία οδήγησε στην κατάργηση του αποκλειστικού δικαιώματος που κατείχε για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα.

Επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ αναφορικά με την εκμετάλλευση λιγνίτη

200. Στην επιστολή της με ημερομηνία 24 Ιανουαρίου 2007, η Ελληνική Δημοκρατία υπογράμμισε ότι η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη το ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός μικροκοιτασμάτων (εκ των οποίων το σημαντικότερο είναι ένα κοιτάσμα 4,5Mt στην Ασέα), ότι η εκμεταλλευσιμότητα μερικών από τα κοιτάσματα της ΔΕΗ είναι αμφίβολη και ότι τα κοιτάσματα της ΔΕΗ σιγά-σιγά εξαντλούνται. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριζε ακόμη ότι η ΔΕΗ δεν βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις για την απόκτηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας, και τούτο επειδή στην Ελλάδα υπάρχουν και άλλες επιχειρήσεις με σχετική πείρα, υπάρχουν και άλλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις οι οποίες διαθέτουν πείρα στον τομέα της εκμετάλλευσης λιγνίτη σε άλλες αγορές, ενώ οι πληροφορίες που θα αντληθούν από τις εργασίες αναζήτησης

²²⁷ Υπόθεση C-462/99, Connect Austria, σκέψεις 80 και 81.

²²⁸ Υπόθεση C-462/99, Connect Austria, σκέψεις 82, 83 και 84.

με αντικείμενο τα υπόψη κοιτάσματα θα είναι προσιτές στο σύνολο των επιχειρήσεων.

201. Η ΔΕΗ τασσόταν υπέρ των ανωτέρω επιχειρημάτων στην επιστολή της της 19^{ης} Ιανουαρίου 2007. Επιπλέον, η ΔΕΗ υποστήριζε ότι υφίστατο οικονομική ζημία από το καθεστώς αναζήτησης των πεδίων της Δράμας και της Ελασσόνας, για τα οποία έφερε η ίδια τη σχετική ευθύνη αντί του ΙΓΜΕ (βλ. σημείο. 32).
202. Τα ανωτέρω επιχειρήματα δεν θεωρούνται πειστικά.
203. Πρώτον, όσον αφορά τα μικροκοιτάσματα, τα στοιχεία που έχει διαβιβάσει η Ελληνική Δημοκρατία δεν περιλαμβάνουν κατάλογο των κοιτασμάτων αυτών· η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε δύο τέτοια κοιτάσματα στην απάντησή της στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή²²⁹. Επίσης ανέφερε στην επιστολή της με ημερομηνία 21 Νοεμβρίου 2005 (βλ. σημείο. 35) επτά κοιτάσματα για τα οποία χορηγήθηκαν δικαιώματα από το 1985 και μετά, καθώς και το κοιτάσμα της Ασέας, το οποίο, κατ' αυτήν, είναι το μεγαλύτερο. Όλα τα εν λόγω κοιτάσματα μαζί αντιστοιχούν σε αποθέματα που δεν υπερβαίνουν τα 20 εκατομμύρια τόνους και είναι διασκορπισμένα σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια. Η ποσότητα λιγνίτη που απαιτείται ως προμήθεια για την λειτουργία μιας λιγνιτικής μονάδας ηλεκτροπαραγωγής καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της (η οποία κατά τη ΔΕΗ είναι συνήθως 40-45 έτη) είναι της τάξεως των δεκάδων εκατομμυρίων τόνων²³⁰. Αν ληφθεί υπόψη ότι δεν είναι εφικτή η μεταφορά του λιγνίτη σε μεγάλες αποστάσεις και ότι τα μικροκοιτάσματα είναι διασκορπισμένα στην ελληνική επικράτεια, συνάγεται ότι τα κοιτάσματα αυτά είναι υπερβολικά μικρά (το μεγαλύτερο εξ αυτών αντιστοιχεί σε αποθέματα 4,5Mt σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές), με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αποτελέσουν ρεαλιστική πηγή εφοδιασμού μονάδων ηλεκτροπαραγωγής. Επομένως, τα μικροκοιτάσματα δεν επηρεάζουν την ανάλυση της παρούσας υπόθεσης.
204. Σε ό,τι αφορά την εκμεταλλευσιμότητα των κοιτασμάτων της ΔΕΗ, είναι αληθές ότι η παραγωγή ενός κοιτάσματος μπορεί στην πράξη να αποδειχθεί κατώτερη από αυτήν που αναμενόταν κατά τον χρόνο χορήγησης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Παρόλα αυτά, το στοιχείο αυτό δεν επηρεάζει το γεγονός ότι η ΔΕΗ έχει ήδη λάβει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης για το 91% του συνόλου των αποθεμάτων για τα οποία έχουν χορηγηθεί τέτοια δικαιώματα. Το ίδιο επιχείρημα ισχύει για τη σταδιακή εξάντληση των υπό εκμετάλλευση κοιτασμάτων.
205. Σε ό,τι αφορά το κόστος που συνεπάγονται για τη ΔΕΗ οι εργασίες αναζήτησης με αντικείμενο τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας, το κόστος αυτό δεν είναι δυνατό να αποτελέσει «αντιστάθμισμα» για τα μέτρα τα οποία στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και, κατ' επέκταση, παραβιάζουν το άρθρο 86 παράγραφος 1 σε

²²⁹ Στη γραπτή απάντηση στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή αναφέρονται, στον πίνακα μετά την παράγραφο 4.1, δύο κοιτάσματα με αποθέματα κάτω των 5 εκατ. τόνων: Πλακιάς (1Mt) και Λευκόγεια (1Mt).

²³⁰ Επί παραδείγματι, οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι το κοιτάσμα 90Mt της Βεύης μπορεί να προμηθεύει λιγνίτη σε μία λιγνιτική μονάδα ηλεκτροπαραγωγής 400MW καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της. Αυτό σημαίνει ότι η Ελληνική Δημοκρατία αναμένει ότι θα εξορύσσονται 2 εκατ. τόνοι λιγνίτη κατά μέσον όρο ετησίως. Η ποσότητα αυτή ισούται πράγματι με τη μέση ετήσια παραγωγή του ορυχείου της Αχλάδας, που αποτελεί τη βασική πηγή εφοδιασμού για τη λιγνιτική μονάδα ηλεκτροπαραγωγής ισχύος 330MW της ΔΕΗ στη Μελίτη.

συνδυασμό με το άρθρο 82²³¹. Προς το παρόν, δεν έχουν ακόμη παραχωρηθεί τα δικαιώματα εκμετάλλευσης για τα εν λόγω δύο κοιτάσματα, αλλά, σε περίπτωση που παραχωρηθούν στη ΔΕΗ (έστω και μέσω δημόσιου διαγωνισμού), θα είχαν ως συνέπεια να διατηρήσει η ΔΕΗ το πλεονέκτημα που απολαμβάνει στην αγορά χονδρικής· επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη ότι σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές δεν υπάρχουν επί του παρόντος άλλα αξιόλογα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα, μία τέτοια εξέλιξη θα οδηγούσε ουσιαστικά σε περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης. Εν προκειμένω, δεν έχει σημασία το κατά πόσον η ΔΕΗ βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση έναντι των ανταγωνιστών της για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων για τα συγκεκριμένα κοιτάσματα· η παραχώρηση οποιωνδήποτε πρόσθετων αποθεμάτων στη ΔΕΗ θα επιδείνωνε περαιτέρω την κατάσταση, δεδομένου ότι τα εναπομένοντα ορυχεία αντιπροσωπεύουν μικρότερο τμήμα σε σύγκριση με εκείνα που η ΔΕΗ εκμεταλλεύεται ήδη.

Επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ σχετικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ιδίως της ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη

206. Στην επιστολή της με ημερομηνία 5 Ιουλίου 2004, η Ελληνική Δημοκρατία διατεινόταν ότι η Επιτροπή δεν έχει λάβει υπόψη το ότι οποιαδήποτε επιχείρηση μπορεί να υποβάλει αίτηση για άδεια με αντικείμενο την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές υποστήριζαν ότι η άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη έχει χαμηλότερο κόστος δεν λαμβάνει υπόψη το κόστος αναζήτησης και εξόρυξης, το αυξημένο κόστος κατασκευής μιας λιγνιτικής μονάδας ηλεκτροπαραγωγής σε σύγκριση με τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με βάση το φυσικό αέριο και την τεχνογνωσία που απαιτείται για την εξόρυξη λιγνίτη. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριζε ακόμη ότι για τους προαναφερθέντες λόγους οι εναλλακτικές επιχειρήσεις προτιμούν να κατασκευάζουν μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με βάση το φυσικό αέριο. Η ΔΕΗ, στην επιστολή της με την ίδια ημερομηνία, προσθέτει ότι οι περισσότερες από τις μονάδες της δεν έχουν αποσβεσθεί πλήρως και ότι εκείνες που έχουν αποσβεσθεί χαρακτηρίζονται από υψηλότερο κόστος συντήρησης. Στην ίδια επιστολή της 5ης Ιουλίου 2004, η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριζε ακόμη ότι το επιχειρησιακό σχέδιο της ΔΕΗ δεν προβλέπει την κατασκευή πρόσθετων λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής.
207. Στην επιστολή της με ημερομηνία 22 Νοεμβρίου 2005, η Ελληνική Δημοκρατία προσέθετε ότι ο ελληνικός λιγνίτης έχει χαμηλότερη θερμογόνο αξία σε σύγκριση με τον λιγνίτη που εξορύσσεται σε άλλες χώρες και ότι το σχετικό περιβαλλοντικό κόστος (κόστος εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα) έχει καταστήσει τον λιγνίτη λιγότερο ελκυστικό ως καύσιμο. Η Ελληνική Δημοκρατία διατύπωνε επίσης την εκτίμηση ότι οι μονάδες με καύσιμο τον λιγνίτη δεν ανταποκρίνονται στην ανάγκη για περισσότερες μονάδες που να εξυπηρετούν την αιχμή φορτίου στο ελληνικό σύστημα ηλεκτροδότησης. Επεσήμαινε δε σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα ότι οι μονάδες αυτού του είδους χαρακτηρίζονται από μειωμένη ευελιξία σε σύγκριση με τις μονάδες συνδυασμένου κύκλου φυσικού αερίου (μικρότερη ταχύτητα και συχνότητα εκκίνησης, χαμηλότερος ρυθμός ανόδου και καθόδου της παρεχόμενης

²³¹ Τούτο ισχύει με την επιφύλαξη οποιουδήποτε δικαιώματος της ΔΕΗ να λάβει αποζημίωση για τα έξοδα στα οποία υποβάλλεται εξαιτίας των εργασιών αναζήτησης στα εν λόγω κοιτάσματα. Παρόλα αυτά, η πιθανή καταβολή αποζημίωσης για τον λόγο αυτό θα πρέπει να συνάδει με τους κανόνες της συνθήκης, ιδίως δε με το άρθρο 87.

ισχύος). Το τελευταίο αυτό επιχείρημα αποσύρθηκε στην επόμενη επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας, οπότε δεν εξετάζεται εδώ.

208. Στην επιστολή της με ημερομηνία 24 Ιανουαρίου 2007, η Ελληνική Δημοκρατία υπογράμμισε ότι το θέμα της ανταγωνιστικότητας της ηλεκτροπαραγωγής με βάση τον λιγνίτη αντικρούεται από αρκετά στοιχεία: η ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη αντιπροσωπεύει ένα σταδιακά συρρικνούμενο μερίδιο της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα· η ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη είναι ρυπογόνος· οι λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ πρόκειται να αποσυρθούν σταδιακά από το [2010-2020] και μετά ενώ η ΔΕΗ σκοπεύει να αντικαταστήσει μόνο μερικές εξ αυτών· το κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με νέες μονάδες καταδεικνύει τη μειονεξία των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής (βλ. σημείο. 135.7 ανωτέρω)· η ίδια δε η Επιτροπή έχει παραδεχθεί στην τελική της έκθεση σχετικά με την τομεακή έρευνα που διεξήγαγε ότι η ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη προϋποθέτει αυξημένα πάγια κόστη.
209. Η ΔΕΗ συντάχθηκε με τα ανωτέρω επιχειρήματα στις επιστολές της. Επιπλέον, στην επιστολή της με ημερομηνία 19 Ιανουαρίου 2007, η ΔΕΗ υποστήριζε ότι το καθεστώς που διέπει την αγορά χονδρικής ήταν επιζήμιο για τις λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής. Εξάλλου, στην επιστολή της με ημερομηνία 4 Απριλίου 2007, η ΔΕΗ επέμενε ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός νεοεισερχόμενων επιχειρήσεων στην αγορά χονδρικής καθώς και πλήθος σχεδίων για επενδύσεις στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής, ακόμη και από πλευράς ορισμένων μεγάλων επιχειρήσεων του εξωτερικού. Σχετικά με το θέμα αυτό η ΔΕΗ αναφερόταν ιδίως στη συμμετοχή ξένων εταιρειών στον διαγωνισμό για την εγκατάσταση ισχύος που προκήρυξε ο ΔΕΣΜΗΕ, σε ανακοινώσεις της Endesa και του εντόπιου εταίρου της, δηλαδή της εταιρείας με την επωνυμία «Μυτιληναίος», σχετικά με το σχέδιό τους για την κατασκευή νέας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής ισχύος 412MW, καθώς επίσης στην άποψη της Μυτιληναίος ότι δεν θα ήταν πλέον αναγκαία η διεξαγωγή διαγωνισμών από μέρους του ΔΕΣΜΗΕ.
210. Τα ανωτέρω επιχειρήματα δεν θεωρούνται πειστικά.
211. Πρώτον, αναφορικά με τη δυνατότητα που έχουν άλλες επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στην υπό εξέταση αγορά να εξασφαλίσουν άδειες για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη, είναι γεγονός (βλ. την ενότητα 1.3.2.2) ότι μέχρι σήμερα έχουν ληφθεί από εναλλακτικές επιχειρήσεις αποκλειστικά και μόνο άδειες για μονάδες φυσικού αερίου, ενώ η ΔΕΗ έλαβε άδεια για την ανανέωση των λιγνιτικών της μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, δηλαδή προκειμένου να κατασκευάσει νέες λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής σε αντικατάσταση των μονάδων που είναι αναγκασμένη να αποσύρει. Οι αιτήσεις άλλων επιχειρήσεων για την κατασκευή λιγνιτικών μονάδων απορρίφθηκαν στο σύνολό τους με το σκεπτικό, μεταξύ άλλων, ότι οι οικονομικές δυνατότητες των αιτούντων ήταν ανεπαρκείς, καθώς και ότι οι ποσότητες λιγνίτη για τα συγκεκριμένα σχέδια είτε δεν ήταν επαρκείς είτε δεν αποδεικνύονταν στον βαθμό που επιβάλλετο. Το γεγονός ότι οι αιτήσεις απορρίφθηκαν, μεταξύ άλλων, λόγω της έλλειψης επαρκών ποσοτήτων λιγνίτη (ή λόγω της έλλειψης αποδείξεων για την ύπαρξή τους) καταδεικνύει τη δυσκολία των εναλλακτικών επιχειρήσεων να κατασκευάσουν λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής τη στιγμή κατά την οποία δεν διαθέτουν πρόσβαση σε μεγάλα ορυχεία, ακόμη και αν πληρούν όλες τις προϋποθέσεις για να τους χορηγηθεί άδεια. Επιπροσθέτως, η ποιοτική στάθμη των αιτούντων θα μπορούσε να είναι διαφορετική εάν αυτοί διέθεταν πρόσβαση σε μεγαλύτερα ορυχεία, ενώ ο αριθμός των υποβληθείσων αιτήσεων θα μπορούσε να είναι πολύ μεγαλύτερος αν ο λιγνίτης ήταν

διαθέσιμος και αν για τη χορήγηση των αδειών ηλεκτροπαραγωγής η αρμόδια ρυθμιστική αρχή είχε προκηρύξει δημόσιο διαγωνισμό, όπως συνέβη για το φυσικό αέριο²³². Το γεγονός ότι υποβλήθηκαν αρκετές αιτήσεις για νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη φανερώνει εν πάση περιπτώσει ότι και άλλες επιχειρήσεις εκτός της ΔΕΗ ενδιαφέρονται για την κατασκευή τέτοιων μονάδων, και μάλλον υπάρχουν ενδείξεις ότι η έλλειψη πρόσβασης σε ικανοποιητικού μεγέθους ορυχεία που να μην έχουν παραχωρηθεί ήδη στη ΔΕΗ εμποδίζει τις επιχειρήσεις αυτές να καταστρώσουν σχέδια τόσο μεγάλης κλίμακας, ώστε να είναι ικανά να συναγωνισθούν τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που διαθέτει η ΔΕΗ.

212. Η ίδια η ΔΕΗ εξακολουθεί να θεωρεί τις λιγνιτικές μονάδες ανταγωνιστικές, ακόμη και όταν είναι υποχρεωμένη να τις αντικαταστήσει και να επωμισθεί το κόστος και την καθυστέρηση που συνεπάγεται η κατασκευή νέων. Ειδικότερα, η ΔΕΗ έχει ήδη προγραμματίσει την κατασκευή δύο νέων μονάδων²³³ ισχύος 400MW, προς αντικατάσταση κάποιων μονάδων που προβλέπεται να αποσυρθούν, και είναι επιπλέον διατεθειμένη να επωμισθεί το κόστος εκμετάλλευσης ενός επιπρόσθετου κοιτάσματος (στη Βεύη), [...] (βλ. σημείο. 79). Εξάλλου, η ΔΕΗ εξακολουθεί να ενδιαφέρεται για την εκμετάλλευση των πεδίων της Δράμας και της Ελασσόνας, παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει καμία μονάδα ηλεκτροπαραγωγής εκεί κοντά. Επομένως, η ΔΕΗ όχι μόνο θεωρεί οικονομικά συμφέρουσα την κατασκευή μιας καινούργιας μονάδας παρά το υποτιθέμενο αυξημένο κόστος κατασκευής και τον μακρύτερο χρόνο που απαιτείται για την κατασκευή της²³⁴, αλλά επιπλέον είναι διατεθειμένη να επωμισθεί το κόστος της ανάπτυξης καινούργιων συγκροτημάτων νέων ορυχείων και νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής. Συγκεκριμένα, υπάρχουν πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες η ΔΕΗ εκπονεί μελέτη σκοπιμότητας για την εγκατάσταση δύο λιγνιτικών μονάδων ισχύος 250 MW στην Ελασσόνα²³⁵, δηλαδή σε σχέση με ένα κοιτάσμα λιγνίτη για το οποίο τα δικαιώματα εκμετάλλευσης δεν έχουν παραχωρηθεί ακόμη.
213. Η συμπεριφορά της ΔΕΗ στην πράξη καταδεικνύει, συνεπώς, πέραν πάσης αμφιβολίας ότι ο λιγνίτης εξακολουθεί να είναι²³⁶ ένα πολύ ελκυστικό καύσιμο, και μάλιστα το πιο ελκυστικό από όλα τα είδη καυσίμου.

---

²³² Η Ήρων Θερμοηλεκτρική ΑΕ πληροφόρησε στις 11 Ιουλίου 2003 την Επιτροπή ότι δεν είχε υποβάλει αίτηση για να της χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης λιγνίτη ή άδεια εξόρυξης, μεταξύ άλλων λόγων, λόγω του ότι «η ΡΑΕ δεν έχει κάνει δεκτές αιτήσεις για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας που στηρίζονται στη χρήση άλλων καυσίμων πλην του φυσικού αερίου». Κάποιες άλλες εταιρείες, π.χ. η Βιομηχανία Φωσφορικών Λιπασμάτων ΑΕ (επιστολή της 11ης Ιουλίου 2003) και η Alfa-Alfa Holdings (επιστολή της 11ης Ιουλίου 2003), δήλωσαν ότι, εάν είχαν πρόσβαση σε λιγνίτη, θα εξέταζαν παρομοίως το ενδεχόμενο κατασκευής λιγνιτικής μονάδας ηλεκτροπαραγωγής.

²³³ Βλ. σημείο 68.

²³⁴ Το ίδιο ισχύει για το κόστος συντήρησης, στο μέτρο που αυτό δεν έχει ήδη συμπεριληφθεί από τη ΔΕΗ στον υπολογισμό του μεταβλητού κόστους, για τον οποίον παρατίθενται στοιχεία στον πίνακα 15.

²³⁵ Η IEA αναφέρει στην έκθεσή της του 2002 σχετικά με την ελληνική ενεργειακή πολιτική σε βάθος (IEA/SLT/CERT(2002)8 σ. 69) ότι η ΔΕΗ μελετούσε τη σκοπιμότητα των προαναφερόμενων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής.

²³⁶ Όπως εξηγείται λεπτομερειακά στην ενότητα 1.3.2.3, από τα στοιχεία της ΔΕΗ για τα κόστη της και για τις πωλήσεις της στην αγορά χονδρικής προέκυψε ότι οι υφιστάμενες μονάδες είναι πολύ ανταγωνιστικές στην αγορά χονδρικής. Σε ό,τι αφορά τις πωλήσεις, ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας

214. Προκειμένου για τη χαμηλή θερμογόνο αξία του ελληνικού λιγνίτη, το στοιχείο αυτό δεν σημαίνει ότι ο λιγνίτης δεν είναι ανταγωνιστικός στην ελληνική αγορά. Πράγματι, δεν έχει νόημα εν προκειμένω η σύγκριση της θερμογόνου αξίας του ελληνικού λιγνίτη και του λιγνίτη που εξορύσσεται σε άλλα κράτη μέλη· αυτό που έχει σημασία είναι η ανταγωνιστικότητα του λιγνίτη σε σύγκριση με άλλα είδη καυσίμων και τεχνολογίας που είναι διαθέσιμα στην Ελλάδα, και η ανταγωνιστικότητα αυτή εξακολουθεί να ισχύει παρά τη μειωμένη θερμογόνο αξία. Εξάλλου, όσον αφορά το περιβαλλοντικό κόστος (π.χ. το κόστος εκπομπής CO₂), η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ δεν έχουν αποδείξει ότι το κόστος αυτό είναι τόσο μεγάλο ώστε να καθιστά την ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη μη ανταγωνιστική σε σύγκριση με άλλες πηγές ηλεκτροπαραγωγής (ιδίως φυσικό αέριο) στην Ελλάδα. Όπως η Ελληνική Δημοκρατία αναγνώριζε στην επιστολή της με ημερομηνία 22 Νοεμβρίου 2005, τα επιχειρήματα σχετικά με την ανταγωνιστικότητα άλλων καυσίμων και τεχνολογιών δεν οδηγούν κατ' ανάγκη σε σαφή συμπεράσματα· το κόστος του φυσικού αερίου μάλλον καθιστά τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με βάση το φυσικό αέριο και πάλι πιο ακριβές σε σύγκριση με τις λιγνιτικές μονάδες, παρά το μεγαλύτερο κόστος εκπομπής CO₂ που βαρύνει τις λιγνιτικές μονάδες. Το γεγονός ότι η ΔΕΗ έχει κατασκευάσει έναν αριθμό μονάδων φυσικού αερίου και ότι ένας κάτοχος αδειάς έχει κατασκευάσει άλλη μία τέτοια μονάδα δεν αποδεικνύει ότι οι ανταγωνιστές είναι πεπεισμένοι ότι οι μονάδες φυσικού αερίου ενδείκνυνται περισσότερο για μια εισχώρηση στην ελληνική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, όπως υποστηρίζεται από την Ελληνική Δημοκρατία. Αν μη τι άλλο, η περιορισμένη εγκατάσταση δυναμικού από μέρους ανταγωνιστών της ΔΕΗ (παρά τον μεγάλο αριθμό αδειών που έχουν χορηγηθεί – βλ. τον πίνακα 13) καταδεικνύει ότι συναντούν μεγάλες δυσκολίες στην προσπάθειά τους να εισέλθουν στην αγορά με τεχνολογίες οι οποίες να στηρίζονται στη χρήση άλλων καυσίμων πλην του λιγνίτη. Δεδομένου ότι η ΔΕΗ και οι ανταγωνιστές της υποστηρίζουν ότι ο λιγνίτης παρέχει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και δεδομένου ότι αρκετοί από αυτούς σχεδιάζουν να κατασκευάσουν νέες λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής μόλις αποκτήσουν πρόσβαση σε κάποιες ποσότητες λιγνίτη, η κατάσταση αυτή μπορεί επίσης να ερμηνευθεί ως ενδεικτική του ότι η πραγματοποίηση επενδύσεων από μέρους ανταγωνιστών στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη είναι ακόμη πιο αναγκαία προκειμένου να μπορέσουν αυτοί να εισέλθουν στην ελληνική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς οι εναλλακτικές επιλογές έχουν αποδειχθεί δυσχερείς, παρά την ύπαρξη κατασκευαστικού, περιβαλλοντικού και λοιπού κόστους.

215. Η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ αναγνωρίζουν αν μη τι άλλο ότι οι ανταγωνιστές χρειάζονται τον λιγνίτη για να διαφοροποιήσουν το φάσμα καυσίμων που χρησιμοποιούν και για να συμμετάσχουν στον ανταγωνισμό στην αγορά χονδρικής (βλ. σημείο. 94). Ειδικότερα, οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ²³⁷ υποστηρίζουν ακριβώς ότι

του ΟΟΣΑ ανέφερε στην έκθεσή του του 2006 σχετικά με την Ελλάδα ότι η πλέον πρόσφατη μονάδα ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη «επιτυγχάνει τις χαμηλότερες τιμές μεταξύ όλων των θερμικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα, γεγονός που αντικατοπτρίζει το χαμηλό κόστος του λιγνίτη ως καυσίμου και τη συγκριτικά υψηλή αποτελεσματικότητα της μονάδας της Φλώρινας».

²³⁷ Παραδείγματος χάρι, η εταιρεία Αλουμίνιον της Ελλάδος, η οποία παράγει μια ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας για αυτοκατανάλωση, σε επιστολή της με ημερομηνία 10 Ιουλίου 2003, επισημαίνει ότι «(γ)ια να υπάρχει ανταγωνισμός, οι επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια θα έπρεπε να μπορούν να χρησιμοποιήσουν έναν συνδυασμό καυσίμων παρόμοιο με αυτόν που χρησιμοποιεί η ΔΕΗ (~70% στερεά καύσιμα, ~10% υδροηλεκτρική ενέργεια, ~10% φυσικό αέριο και ~10% υγρά καύσιμα). Σήμερα, οι μόνες αιτήσεις για ηλεκτροπαραγωγή τις οποίες κάνει δεκτές προς εξέταση η ΡΑΕ (Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας) είναι αυτές που στηρίζονται στη χρήση φυσικού αερίου και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.»

χρειάζονται έναν συνδυασμό μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και ότι οι λιγνιτικές μονάδες αποτελούν τις μονάδες βασικού φορτίου που τους λείπουν.

216. Η αντίξοχη προς τον ανταγωνισμό επίδραση της προνομιακής πρόσβασης της ΔΕΗ στο λιγνίτη επισημαινόταν ήδη από τον ΟΟΣΑ στην έκθεσή του του 2001 σχετικά με τη «ρυθμιστική μεταρρύθμιση» στην Ελλάδα²³⁸, όπου υπογραμμιζόταν ότι «η προνομιακή πρόσβαση της ΔΕΗ σε λιγνίτη ενδέχεται να αποθαρρύνει την είσοδο άλλων ανταγωνιστών στην αγορά, όχι μόνο επειδή ένας νεοεισερχόμενος θα επιθυμούσε ενδεχομένως να χρησιμοποιήσει λιγνιτικές μονάδες, αλλά και επειδή θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα να προμηθεύει ηλεκτρική ενέργεια ικανή να ανταγωνισθεί επιτυχώς την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από λιγνίτη χαμηλού κόστους. Η προσφορά λιγνίτη προς πώληση σε άλλες ηλεκτροπαραγωγικές επιχειρήσεις θα παρείχε στο κράτος τη δυνατότητα να καθορίζει την αγοραία τιμή για τα σχετικά δικαιώματα εξόρυξης, πράγμα που επίσης θα έθετε τέλος στον φόβο ότι το μηδενικό ύψος των δικαιωμάτων είναι πιθανό να συνιστά κρατική ενίσχυση». Εξάλλου, η ίδια η ΔΕΗ, σε όλα τα ετήσια δελτία της, αναγνώριζε τα εξής²³⁹:

“Η ΔΕΗ Α.Ε. [...] απολαύει του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του χαμηλού κόστους χάρη στη χρήση του λιγνίτη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.».

217. Τα ανωτέρω πορίσματα επιβεβαιώνονταν εκ νέου στην έκθεση του ΟΟΣΑ του 2006 για την Ελλάδα, όπου αναφερόταν ότι «ο ελληνικός λιγνίτης είναι ένα ανταγωνιστικό καύσιμο υπό τις τρέχουσες συνθήκες». Στην έκθεση επισημαινόταν ότι «η κυβέρνηση θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο να επιτρέψει σε ακόμη μια επιχείρηση να κατασκευάσει μονάδα ηλεκτροπαραγωγής η οποία θα χρησιμοποιεί λιγνίτη από τα συγκεκριμένα κοιτάσματα, είτε με τη μεταβίβαση δικαιωμάτων εξόρυξης είτε με τη χρήση λιγνίτη εξορυσσόμενου από τη ΔΕΗ». Στην έκθεση διατυπωνόταν επίσης η σύσταση «να διασφαλισθεί η παροχή πλήρους πληροφόρησης σχετικά με το κόστος του λιγνίτη που παράγει η ΔΕΗ, ώστε να αυξηθεί η διαφάνεια στη διαμόρφωση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, και να μπορέσουν δυνητικοί φορείς εκμετάλλευσης σταθμών ηλεκτροπαραγωγής πλην της ΔΕΗ να αποκτήσουν πλήρη πρόσβαση, υπό όρους ελεύθερης αγοράς, στα κοιτάσματα λιγνίτη της ΔΕΗ».
218. Τούτο συμβαδίζει με τις υφιστάμενες εκτιμήσεις της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο τον λιγνίτη σε σύγκριση με άλλες πηγές ηλεκτροπαραγωγής. Για παράδειγμα, η Επιτροπή ανέφερε στην ανακοίνωσή της με τον τίτλο «Μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη» το εκτιμώμενο κόστος ηλεκτροπαραγωγής για τις διάφορες βασικές πηγές (καύσιμα και τεχνολογίες) που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας²⁴⁰.

²³⁸ Έκθεση του ΟΟΣΑ “Μεταρρύθμιση ρυθμιστικού πλαισίου – Ελλάδα”, Μάιος 2000, σχετ.: DAF/CLP.WP2(2000)5, σ. 14.

²³⁹ Δελτίο για το έτος 2004, σ. 3. Παρόμοιες δηλώσεις διατυπώνονταν επανειλημμένα από τη ΔΕΗ στα παλαιότερα δελτία (εκθέσεις) της.

²⁴⁰ COM/2007/0001 - Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη. Τα αριθμητικά δεδομένα που παρατίθενται στο παράρτημα 2 της εν λόγω ανακοίνωσης σχετικά με το κόστος των διαφόρων πηγών ηλεκτρικής ενέργειας στηρίζονται στην έκθεση του 2005 του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA) και του Οργανισμού για την Πυρηνική Ενέργεια (NEA) σχετικά με το «Προβλεπόμενο κόστος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας», που είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://www.iea.org/textbase/nppdf/free/2005/ElecCost.pdf>

219. Όσον αφορά το γεγονός ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη αντιπροσωπεύει ένα σταδιακά συρρικνούμενο μερίδιο της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα, η εξέλιξη αυτή είναι μία αναγκαιότητα ανεξάρτητα από την ανταγωνιστικότητα της ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη, λόγω του ότι η κατανάλωση εξακολουθεί να αυξάνεται σε ετήσια βάση (σε ποσοστό πάνω από 2% κατά μέσο όρο), ενώ το δυναμικό ηλεκτροπαραγωγής έχει παραμείνει σταθερό από το 2003. Αυτό που έχει σημασία είναι η σχέση μεταξύ δυναμικού και ηλεκτροπαραγωγής: είναι γεγονός ότι η ηλεκτροπαραγωγή με καύσιμο τον λιγνίτη ισοδυναμεί ακόμη με το 60% περίπου της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής στο διασυνδεδεμένο σύστημα παρά το γεγονός ότι αντιστοιχεί στο 43% μόλις της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος στο εν λόγω σύστημα.
220. Επίσης, είναι αληθές ότι οι λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ θα αποσυρθούν σταδιακά από το [2010-2020] και μετά: συγκεκριμένα, [100-400] MW εγκατεστημένης ισχύος με καύσιμο τον λιγνίτη θα αποσυρθούν το [2010-2030], [200-500]MW το [2010-2030], κ.ο.κ. (βλ. τον πίνακα 16). Πλην όμως, η μεταβολή αυτή θα πραγματοποιηθεί σταδιακά και όχι βραχυπρόθεσμα (μείζονες αποσύρσεις προγραμματίζονται μόλις για το έτος [2010-2025] και μετά). Εξάλλου, η ΔΕΗ έχει ήδη προγραμματίσει να αντικαταστήσει 900MW ισχύος με καύσιμο τον λιγνίτη έως το 2012 και έχει ήδη εξασφαλίσει συνολική άδεια η οποία καλύπτει 1600MW και αφορά την αντικατάσταση υφιστάμενου δυναμικού στο πλαίσιο των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής που η εταιρεία διαθέτει ήδη (βλ. την παρ. 79). Συνεπώς, βραχυπρόθεσμα, η ΔΕΗ δεν πρόκειται να υποστεί σοβαρή αποδυνάμωση του πλεονεκτήματος που απολαμβάνει χάρη στις λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής.
221. Αναφορικά με το κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με νέες μονάδες το οποίο έχει επισημανθεί από την Ελληνική Δημοκρατία (βλ. σημείο. 135.7 παραπάνω), το κόστος αυτό δεν συμβαδίζει με άλλες εκτιμήσεις, για τις οποίες γίνεται λόγος παραπάνω. Εξάλλου, τόσο η ΔΕΗ όσο και οι ανταγωνιστές της ενδιαφέρονται για την κατασκευή νέων λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής παρά το γεγονός ότι οι τιμές στην ελληνική αγορά υπολείπονται κατά πολύ των εκτιμήσεων για το κόστος στις οποίες προβαίνει η Ελληνική Δημοκρατία²⁴¹. υπό αυτή την έννοια, οι επιχειρήσεις μοιάζουν να διαφωνούν με τις εκτιμήσεις για το κόστος τις οποίες επικαλείται η Ελληνική Δημοκρατία. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι τόσο η ΔΕΗ όσο και οι ανταγωνιστές της ενδιαφέρονται για την κατασκευή νέων λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής είναι μία αδιαμφισβήτητη ένδειξη για την ανταγωνιστικότητα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη στην ελληνική αγορά.
222. Σε ό,τι αφορά το επιχείρημα ότι η ίδια η Επιτροπή παραδεχόταν στην τελική έκθεση της τομεακής έρευνας που διεξήγαγε ότι η ηλεκτροπαραγωγή με καύσιμο τον λιγνίτη προϋποθέτει υψηλότερο πάγιο κόστος, τούτο είναι αληθές. Παρόλα αυτά, όπως εξηγείται στην προαναφερθείσα έκθεση, το στοιχείο αυτό πρέπει να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα της «καμπύλης αξίας» των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας. Στις

²⁴¹ Η τιμή του «μηχανισμού χονδρικής» ήταν 64€/MWh κατά μέσο όρο το 2006 (βλ. την σημείο 106), ενώ η Ελληνική Δημοκρατία διατύπωνε την εκτίμηση (στην σημείο 3.3 της απάντησής της στη συμπληρωματική επίσημη προειδοποιητική επιστολή) ότι το συνολικό κόστος μιας νέας λιγνιτικής μονάδας ηλεκτροπαραγωγής θα ήταν [75-85] €/MWh. Η Ελληνική Δημοκρατία διατύπωνε επίσης την εκτίμηση ότι το συνολικό κόστος μιας νέας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο το φυσικό αέριο θα ήταν [70-80] €/MWh, ενώ ο μοναδικός ανταγωνιστής της ΔΕΗ κατέγραψε το 2006 αξιόλογα κέρδη από τη μονάδα φυσικού αερίου που εκμεταλλευόταν, με την τιμή στο επίπεδο των 64€/MWh. Συνεπώς, οι εκτιμήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας φαίνονται υπερβολικές.

βραχυπρόθεσμες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, η τιμή διαμορφώνεται με βάση τα μεταβλητά κόστη των μονάδων παραγωγής, οι οποίες κατατάσσονται με βάση τα μεταβλητά τους κόστη: η τιμή ισούται με το μεταβλητό κόστος των ακριβότερων μονάδων οι οποίες καλούνται να καλύψουν τη ζήτηση με τη σειρά κατάταξης των μονάδων. Ωστόσο, με τον συγκεκριμένο μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών εξασφαλίζεται η κάλυψη του πάγιου κόστους των τεχνολογιών που απαιτούν τις μεγαλύτερες επενδύσεις²⁴², διότι οι τεχνολογίες με το υψηλότερο πάγιο κόστος είναι αυτές με το χαμηλότερο μεταβλητό κόστος, ενώ οι τεχνολογίες με το χαμηλότερο πάγιο κόστος είναι αυτές με το υψηλότερο μεταβλητό κόστος, αλλά και επειδή η ζήτηση αυξομειώνεται μεταξύ των ωρών αιχμής και των υπολοίπων ωρών, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι υπάρχει οπωσδήποτε ένας αριθμός ωρών κατά τις οποίες η τιμή καθορίζεται από «άλλες μονάδες παραγωγής»²⁴³. Συνεπώς, το επιχείρημα ότι η ηλεκτροπαραγωγή με καύσιμο τον λιγνίτη χαρακτηρίζεται από υψηλότερα πάγια κόστη δεν επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα της ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη σε σύγκριση με άλλες πηγές ηλεκτροπαραγωγής. Η ανταγωνιστικότητα εξαρτάται πρωτίστως από το άθροισμα του σταθερού και του μεταβλητού κόστους, και τα αποδεικτικά στοιχεία καταδεικνύουν την ανταγωνιστικότητα της ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη στην ελληνική αγορά.

223. Αυτοτελώς, είναι ενδεχομένως αληθές ότι οι κανόνες που διέπουν την αγορά χονδρικής αποβαίνουν σε βάρος της ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο τον λιγνίτη κατά τις νυχτερινές ώρες, όπως υποστηρίζει η ΔΕΗ. Όμως, το στοιχείο αυτό οφείλεται στην προτεραιότητα που αποδίδεται στις εισαγωγές και στους κανόνες που ισχύουν για τις ελάχιστες τεχνικές προδιαγραφές των μονάδων παραγωγής. Δεν αλλοιώνει δε το γεγονός ότι οι λιγνιτικές μονάδες παραμένουν οι πλέον ανταγωνιστικές θερμικές μονάδες. Στην πραγματικότητα, παρά τους εν λόγω κανόνες, οι συγκεκριμένες μονάδες εξακολουθούν να παράγουν το 60% περίπου της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι κάποιο άλλο μέτρο είναι πιθανό να οδηγεί σε οριακή μείωση της χρήσης λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής δεν εξαλείφει την παραβίαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82. Τα μέτρα επιτρέπουν στη ΔΕΗ να διατηρεί τη δεσπόζουσα θέση της.
224. Τέλος, η δήλωση της ΔΕΗ ότι η είσοδος στην αγορά είναι πλέον ευχερής δεν συμβαδίζει με τα γεγονότα. Ναι μεν μία κοινή επιχείρηση (Endesa-Μυτιληναίος), στην οποία μετέχει μία ξένη επιχείρηση, αποφάσισε να κατασκευάσει μια μονάδα ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο το φυσικό αέριο χωρίς να λάβει επιδότηση μέσω του διαγωνισμού που διοργάνωσε ο ΔΕΣΜΗΕ, αλλά τέσσερις άλλοι ανταγωνιστές της ΔΕΗ (περιλαμβανομένων τριών κοινών επιχειρήσεων στις οποίες μετέχουν ξένοι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας) εξακολουθούν να εξαρτώνται από τον διαγωνισμό που διοργανώνει ο ΔΕΣΜΗΕ (και από τη λήψη επιδοτήσεων) προκειμένου να εισέλθουν στην ελληνική αγορά. Ειδικότερα, το σχέδιο της Endesa-Μυτιληναίος, όταν θα ξεκινήσουν οι εργασίες κατασκευής, θα είναι μόλις η δεύτερη εμπορική μονάδα ηλεκτροπαραγωγής της οποίας η κατασκευή θα έχει αποφασισθεί στην αγορά πέντε και πλέον έτη μετά την απελευθέρωση. Τούτο φανερώνει ότι η είσοδος

²⁴² Τούτο επιβεβαιώνεται από μελέτη με αντικείμενο έξι ευρωπαϊκές αγορές χονδρικής η οποία εκπονήθηκε κατά παραγγελία της Επιτροπής και δημοσιεύτηκε στις 20 Απριλίου 2007: βλ. την έκθεση της London Economics στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/comm/competition/sectors/energy/inquiry/index.html>.

²⁴³ Οι μονάδες με το υψηλότερο μεταβλητό κόστος είναι συνήθως παλαιές μονάδες των οποίων το πάγιο κόστος έχει αποσβεσθεί πλήρως και οι οποίες συνεπώς δεν απαιτούν συνεισφορά στο πάγιο κόστος.

στην αγορά παραμένει δυσχερής όταν υπάρχει πρόσβαση μόνο στο φυσικό αέριο ως καύσιμο. Συγχρόνως, δύο ανταγωνιστές της ΔΕΗ είναι έτοιμοι να κατασκευάσουν λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής χωρίς επιδότηση τώρα που θα είναι πλέον διαθέσιμες ορισμένες ποσότητες λιγνίτη από το κοίτασμα της Βεύης· συγκεκριμένα, η ΤΕΡΝΑ υπέβαλε αίτηση για το κοίτασμα της Βεύης και συμπεριέλαβε στο επιχειρηματικό της σχέδιο την κατασκευή μιας λιγνιτικής μονάδας, ενώ η Ήρων Θερμοηλεκτρική υπέβαλε αίτηση για το κοίτασμα της Βεύης και υπέβαλε αίτηση τον Μάρτιο του 2007 προκειμένου να της χορηγηθεί άδεια για μία λιγνιτική μονάδα. Τα ανωτέρω γεγονότα επιβεβαιώνουν ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ χρειάζονται τον λιγνίτη προκειμένου να μπορούν να μετάρχουν στον ανταγωνισμό στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, όπως αναγνωρίζουν η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ.

225. Συμπερασματικώς, τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υπόθεσης αποδεικνύουν ότι ο λιγνίτης αποτελεί την πλέον ανταγωνιστική πηγή ηλεκτρικής ενέργειας και ότι η Ελληνική Δημοκρατία, με τη μη παραχώρηση σε εναλλακτικές επιχειρήσεις επαρκούς πρόσβασης στον λιγνίτη, προστατεύει τη θέση της ΔΕΗ και επεκτείνει τη δεσπόζουσα θέση της στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ σχετικά με την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας

226. Συμπληρωματικώς, η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ υποστήριζαν στις απαντήσεις τους στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή ότι τα ακόλουθα πραγματικά στοιχεία διαψεύδουν την επέκταση της δεσπόζουσας θέσης από μέρους της ΔΕΗ: η αύξηση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα· το γεγονός ότι έχουν οργανωθεί διαγωνισμοί για την εγκατάσταση δυναμικού ηλεκτροπαραγωγής με αποκλεισμό της ΔΕΗ· και το γεγονός ότι ακόμη και τα τιμολόγια της ΔΕΗ για επιλέγοντες πελάτες ρυθμίζονται από το κράτος. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το θέμα των ρυθμιζόμενων τιμολογίων, η Ελληνική Δημοκρατία έχει υποστηρίξει ότι τα δικαιώματα που έχουν παραχωρηθεί στη ΔΕΗ δεν συνιστούν εμπόδιο για την είσοδο στην υπό εξέταση αγορά, δεδομένου ότι τα τιμολόγια που ισχύουν για τους μη επιλέγοντες και τους επιλέγοντες πελάτες καθορίζονται από το κράτος, εφόσον η ΔΕΗ εφοδιάζει ποσοστό άνω του 70% της επιλέγουσας αγοράς. Η ΔΕΗ συντάχθηκε με το επιχείρημα αυτό, επισημαίνοντας ότι η ίδια δεν έχει την ευχέρεια να μειώσει τις τιμές. Εξάλλου, η ΔΕΗ ανέφερε ότι τα τιμολόγια δεν αποτελούν εμπόδιο για την είσοδο στην αγορά και ισχυρίστηκε ότι η Επιτροπή συμφωνεί με αυτόν τον ισχυρισμό. Τα εν λόγω επιχειρήματα δεν διατυπώθηκαν εκ νέου ούτε αναπτύχθηκαν περαιτέρω σε μεταγενέστερες επιστολές, με εξαίρεση τη διατύπωση από μέρους της ΔΕΗ της εκτίμησης ότι το επίπεδο των τιμολογίων ήταν ενδεχομένως κατά το παρελθόν τόσο χαμηλό ώστε να καθιστά αδύνατη ακόμη και την παραμονή νέων ανταγωνιστών στην αγορά λιανικής προμήθειας, αν υποθεθεί ότι έχουν πράγματι εισέλθει νέοι ανταγωνιστές στην εν λόγω αγορά (βλ. σημείο. 116).

227. Τα ανωτέρω επιχειρήματα δεν θεωρούνται πειστικά. Μερικά από αυτά αναφέρονται στον αρχικό ορισμό της δεύτερης επηρεαζόμενης αγοράς (παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και προμήθειά της σε επιλέγοντες πελάτες - βλ. σημείο. 164) και θα εξετασθούν στη συνέχεια σε σχέση με τη χρονική περίοδο (προ του Μαΐου 2005) για την οποία ίσχυε ο εν λόγω ορισμός.

228. Πρώτον, δεν είναι σαφές πώς το γεγονός ότι υπάρχει αύξηση της ζήτησης για ηλεκτρική ενέργεια στην Ελλάδα είναι δυνατό να αναιρεί το συμπέρασμα περί

παραβίασης του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82. Η αύξηση της ζήτησης εξηγείται από το γεγονός ότι η ζήτηση για ηλεκτρική ενέργεια εξελίσσεται παράλληλα με την οικονομική ανάπτυξη, και μάλιστα αυξάνεται σταθερά κάθε χρόνο, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και αλλού. Εντούτοις, η αύξηση αυτή δεν μεταβάλλει το σημαντικό πλεονέκτημα που η ΔΕΗ απολαμβάνει έναντι των ανταγωνιστών της, καθώς διαθέτει μοναδική πρόσβαση σε πολύ σημαντικά αποθέματα της φθηνότερης πηγής καυσίμου για μονάδες ηλεκτροπαραγωγής οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 60% περίπου της συνολικής πραγματικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα (βλ. την παράγραφο 85). Συνεπώς, η διατήρηση της προνομιακής πρόσβασης σε λιγνίτη και σε ηλεκτρική ενέργεια με βάση τον λιγνίτη έχει ως αποτέλεσμα την προστασία της δεσπόζουσας θέσης της ΔΕΗ, με την όρθωση εμποδίων για την είσοδο άλλων προμηθευτών στην αγορά, ακόμη και υπό συνθήκες αύξησης της ζήτησης.

229. Όσον αφορά το θέμα των δημόσιων διαγωνισμών για την εγκατάσταση νέου δυναμικού: Ο ΔΕΣΜΗΕ υποχρεούτο, σύμφωνα με τον νόμο 3175/2003, να συμβάλλει στην κατοχύρωση της ασφάλειας του εφοδιασμού και να οργανώσει για τον σκοπό αυτό διαγωνισμούς με σκοπό τη σύναψη συμφωνιών για τη διαθεσιμότητα ισχύος ηλεκτρικής ενέργειας, από τους οποίους αποκλείστηκε η ΔΕΗ. Πράγματι, πέντε και πλέον έτη μετά την απελευθέρωση της αγοράς, μόνο μία οντότητα κατασκεύασε νέα μονάδα ηλεκτροπαραγωγής προκειμένου να ανταγωνισθεί τη ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής²⁴⁴. Το γεγονός ότι η Ελληνική Δημοκρατία είναι αναγκασμένη να οργανώνει διαγωνισμούς με σκοπό την ασφάλεια του εφοδιασμού και να προσφέρει επιδοτήσεις προκειμένου να ενθαρρύνει την κατασκευή νέων μονάδων από μέρους ανταγωνιστών της ΔΕΗ απλώς καθιστά ανάγλυφη τη δυσκολία των ανταγωνιστών της ΔΕΗ να εισέλθουν στην ελληνική αγορά χονδρικής χωρίς να έχουν πρόσβαση σε λιγνίτη.
230. Σε ό,τι αφορά τον αντίκτυπο των υποκείμενων σε κρατική ρύθμιση τιμολογίων, είναι σκόπιμο να επισημανθεί μια σειρά στοιχείων για την περίοδο πριν από τον Μάιο του 2005.
231. Πρώτον, ο καθορισμός των τιμολογίων στην Ελλάδα και η σχέση του με την κοινοτική νομοθεσία ανταγωνισμού δεν εμπίπτει στο αντικείμενο της παρούσας απόφασης.
232. Δεύτερον, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το ότι τα υποκείμενα σε κρατική ρύθμιση τιμολόγια ενδέχεται να είχαν μέχρι τώρα συνέπειες για την είσοδο στην αγορά. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή ανέφερε στην επίσημη προειδοποιητική επιστολή της ότι «[ό]πως προκύπτει από την έρευνα της Επιτροπής, οι δυνητικοί ανταγωνιστές δεν θεωρούν όλοι το επίπεδο των τιμών ως τον κύριο λόγο που αποτρέπει την είσοδο στην ελληνική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας». Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ΔΕΗ θεωρούσε ότι τα υποκείμενα σε κρατική ρύθμιση τιμολόγια είχαν συνέπειες για την είσοδο στην αγορά λιανικής προμήθειας²⁴⁵.

²⁴⁴ Όπως εξηγείται στο σημείο αριθ. 81, η μονάδα της Ήρων Α.Ε. κατασκευάστηκε για λόγους εφεδρείας και έχει περιορισμένη μόνο δυνατότητα να εφοδιάζει την αγορά χονδρικής.

²⁴⁵ Στην επιστολή της της 11^{ης} Ιουλίου 2003 (σ. 5), η ΔΕΗ δήλωνε ότι «(ε)πειδή τα τιμολόγια της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, όπως καθορίζονται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, συγκαταλέγονται σήμερα στα χαμηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα μπορούσε να θεωρήσει κανείς ότι τα τιμολόγια αυτά είναι ενδεχομένως πιο συμφέροντα από τις τιμές που θα ήταν σε θέση να προσφέρουν οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας».

233. Τρίτον, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι υπόψη φραγμοί για την είσοδο στην αγορά οι οποίοι σχετίζονται με τα τιμολόγια ενδέχεται να έχουν επιτείνει τις επιπτώσεις των μέτρων που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι, κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, τα υποκείμενα σε κρατική ρύθμιση τιμολόγια βασίζονταν στο κόστος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ, συμπεριλαμβανομένης της χαμηλού κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο τον λιγνίτη, στην οποία δεν είχαν πρόσβαση οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ²⁴⁶. Επομένως, τα υποκείμενα σε κρατική ρύθμιση τιμολόγια ενίσχυσαν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που η ΔΕΗ αποκομίζει από τις λιγνιτικές της μονάδες ηλεκτροπαραγωγής. Εφόσον δεν διέθεταν ανάλογο χαρτοφυλάκιο ηλεκτροπαραγωγής, οι νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις δυσκολεύονταν να ανταγωνισθούν τη ΔΕΗ όσον αφορά την προμήθεια λιανικής.
234. Ωστόσο, εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι ενδέχεται να υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που εμποδίζουν την είσοδο στην αγορά δεν απαλλάσσει την Ελληνική Δημοκρατία από την υποχρέωσή της να εφαρμόζει τις διατάξεις της συνθήκης αναφορικά με τα μέτρα που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης. Κατά συνέπεια, τα υποκείμενα σε κρατική ρύθμιση τιμολόγια δεν αμβλύνουν την παραβίαση του άρθρου 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82 εξαιτίας των μέτρων που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης.

Επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ σχετικά με τη θέσπιση των μέτρων και με τη μη θέσπιση πρόσθετων μέτρων έκτοτε

235. Στις επιστολές τους, η Ελληνική Δημοκρατία και η ΔΕΗ επεσήμαιναν ότι τα επίμαχα μέτρα είχαν θεσπισθεί πριν από την ουσιαστική απελευθέρωση της υπό εξέταση αγοράς το 2001.
236. Μολονότι τούτο ευσταθεί, το άρθρο 86 παράγραφος 1 ορίζει ότι «τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της παρούσας συνθήκης». Το πρόβλημα συνίσταται στη διατήρηση του πλεονεκτήματος που έχει παραχωρηθεί στη ΔΕΗ, το οποίο συνεπάγεται ανισότητα ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Δεδομένου ότι η ΔΕΗ ήδη κατέχει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης επί των μισών από τα συνολικά αποθέματα λιγνίτη και επί του 60% και πλέον του συνόλου των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων, η διατήρηση του εν λόγω πλεονεκτήματος θα ενισχυθεί περαιτέρω σε περίπτωση που η ΔΕΗ εξασφάλιζε, έστω και μέσω ανοικτών δημόσιων διαγωνισμών, δικαιώματα εκμετάλλευσης για τα επιπλέον κοιτάσματα για τα οποία η Ελληνική Δημοκρατία έχει αποφασίσει να χορηγήσει δικαιώματα εκμετάλλευσης.

---

246 Τα τιμολόγια υπολογίζονταν με βάση το κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ (βλ. την υποσημείωση αριθ. 168), συμπεριλαμβανομένης της χαμηλού κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο τον λιγνίτη, στην οποία δεν είχαν πρόσβαση οι ανταγωνιστές. Με τον τρόπο αυτό προέκυπτε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τη ΔΕΗ, η οποία το παραδεχόταν στην έκθεσή της για την περίοδο 1η Ιανουαρίου 2001 - 31 Δεκεμβρίου 2002 (έκθεση του Μαΐου 2003, που η ΔΕΗ διέθεσε ως παράρτημα της επιστολής της με ημερομηνία 30 Μαΐου 2003). Στις σελίδες 44 και 45 της εν λόγω έκθεσης αναφέρονται τα εξής: «Εξάλλου, τα τιμολόγια στην Ελλάδα είναι σήμερα χαμηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, τόσο για τους οικιακούς όσο και για τους βιομηχανικούς πελάτες. Σε τέτοια επίπεδα, δεν είναι πιθανό να αποτελέσουν ικανό κίνητρο για την εγκατάσταση νέου δυναμικού ηλεκτροπαραγωγής. [...] Εκτιμούμε ότι τα ανταγωνιστικά μας πλεονεκτήματα, το χαμηλό μας κόστος ηλεκτροπαραγωγής και η εμπειρογνωμοσύνη που διαθέτουμε στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας μας περιάγουν σε πλεονεκτική θέση προκειμένου να επωφεληθούμε των προοπτικών δυναμικής ανάπτυξης της εν λόγω αγοράς.».

237. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριξε ακόμη ότι η νομοθεσία την οποία επικαλείται η Επιτροπή (νόμος 134/75 και νομοθετικό διάταγμα 4029/1959) είχε περιέλθει σε αχρηστία. Πλην όμως, η νομοθεσία στην οποία βασίστηκε η χορήγηση δικαιωμάτων στη ΔΕΗ (νόμος 134/75 και νομοθετικό διάταγμα 4029/1959) δεν έχει περιέλθει σε αχρηστία, δεδομένου ότι η ΔΕΗ εξακολουθεί να απολαμβάνει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που της χορηγήθηκαν επί τη βάσει των εν λόγω νομικών πράξεων, οι οποίες δεν έχουν καταργηθεί τυπικά. Με τη διατήρηση των δικαιωμάτων αυτών και με τη μη παραχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί αξιόλογων κοιτασμάτων σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ, η Ελληνική Δημοκρατία δημιουργεί ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρήσεων στην επακόλουθη αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

4.2.4.4. Συμπέρασμα

238. Με την παραχώρηση και τη διατήρηση σε ισχύ οιονεί μονοπωλιακών δικαιωμάτων τα οποία παρέχουν στη δημόσια επιχείρηση ΔΕΗ προνομιακή πρόσβαση στην εκμετάλλευση λιγνίτη και, κατ' επέκταση, σε ηλεκτρική ενέργεια με βάση τον λιγνίτη, η Ελληνική Δημοκρατία διασφάλισε την προνομιακή πρόσβαση της ΔΕΗ στο φθηνότερο διαθέσιμο καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, πράγμα που επέτρεψε στην εν λόγω εταιρεία να διατηρήσει τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επίπεδο που δεν απείχε πολύ από το μονοπώλιο, με τον αποκλεισμό ή την παρακώλυση της εισόδου νέων ανταγωνιστών στην αγορά. Με τον τρόπο αυτό, η Ελληνική Δημοκρατία παρέσχε στη ΔΕΗ τη δυνατότητα να προασπίσει την οιονεί μονοπωλιακή θέση της στην αγορά, παρά την απελευθέρωση της αγοράς χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα τη διατήρηση και την ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της στην εν λόγω αγορά.

4.2.5. Έλλειψη θεμελίωσης επί του άρθρου 86 παράγραφος 2

239. Το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ορίζει ότι οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με την παροχή υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος υπόκεινται στους κανόνες ανταγωνισμού κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Το εν λόγω άρθρο μπορεί να εφαρμοσθεί μόνον εφόσον γίνει επίκλησή του από το οικείο κράτος μέλος ή από την οικεία επιχείρηση και μόνον εφόσον έχει καταδειχθεί η συνδρομή των σχετικών προϋποθέσεων²⁴⁷.

240. Η Ελληνική Δημοκρατία δεν επικαλέστηκε τη διάταξη αυτή για να δικαιολογήσει τη θέσπιση των νομοθετικών μέτρων με τα οποία παραχωρήθηκαν δικαιώματα εξόρυξης λιγνίτη στη ΔΕΗ.

4.2.6. Επηρεασμός των συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών

241. Σύμφωνα με πάγια νομολογία, αρκεί να διαπιστωθεί «ένα απλό δυνητικό αποτέλεσμα της συμπεριφοράς της επιχείρησης» στο εμπόριο εντός της κοινής αγοράς²⁴⁸

²⁴⁷ Βλ. την υπόθεση 155/73 *Sacchi* της 30ής Απριλίου 1974, σκέψη 15· υπόθεση 41/80 *British Telecommunications* της 20ής Μαρτίου 1985, σκέψη 33· υπόθεση T-260/94 *Air Inter* της 19^{ης} Ιουνίου 1997, σκέψη 138.

²⁴⁸ C-41/90 *Höfner*, Συλλογή 1991 I-2015, σκέψη 32-33· C-179/90 *Porto di Genova*, Συλλογή 1991 I-5889, σκέψη 20.

προκειμένου να συναχθεί ότι επηρεάζεται όπως απαιτείται το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Αρκεί, κατά συνέπεια, η καταχρηστική συμπεριφορά να είναι ικανή να επιφέρει τέτοιο αποτέλεσμα²⁴⁹.

242. Επίσης, η έννοια του εμπορίου είναι ευρύτερη από αυτή των διασυνοριακών συναλλαγών σε αγαθά και υπηρεσίες και εκτείνεται σε κάθε διασυνοριακή οικονομική δραστηριότητα, περιλαμβανομένης της εγκατάστασης²⁵⁰.
243. Η συμπεριφορά της επιχείρησης και τα επίμαχα κρατικά μέτρα καθιστούν δυσχερέστερη την είσοδο στην αγορά προμήθειας και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα να επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.
244. Η συμπεριφορά της επιχείρησης ή τα κρατικά μέτρα επηρεάζουν επίσης αισθητά το διακρατικό εμπόριο, δεδομένου ότι έχουν συνέπειες για τους δυνητικούς νεοεισερχόμενους, όπως η καταγγέλλουσα αλλά και άλλες επιχειρήσεις, που ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν στην αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Στους εν λόγω δυνητικούς νεοεισερχόμενους συγκαταλέγονται όλες εκείνες οι επιχειρήσεις οι οποίες, εξαιτίας των κρατικών μέτρων υπέρ της ΔΕΗ, αποθαρρύνονται από το να επενδύσουν στην παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, περιλαμβανομένων των επιχειρήσεων που έχουν ζητήσει και λάβει άδειες για την παραγωγή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας. Οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν κάνουν ακόμη χρήση των αδειών που έχουν λάβει, πράγμα που σημαίνει ότι δεν κάνουν χρήση του δικαιώματός τους να εγκατασταθούν στην Ελλάδα.

4.2.7. Μέτρα αποκατάστασης

245. Η Ελληνική Δημοκρατία δεν έχει προτείνει μέτρα αποκατάστασης τα οποία να εξαλείφουν τις επιπτώσεις της υπό εξέταση παράβασης, παρά το ότι η Επιτροπή την κάλεσε να το πράξει τον Οκτώβριο του 2006. Η Ελληνική Δημοκρατία δήλωσε απλώς ότι θα διεξαγάγει στο μέλλον ανοικτούς διαγωνισμούς για τη χορήγηση νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί κοιτασμάτων λιγνίτη και ότι θα συνεχίσει να εφαρμόζει την πολιτική της σε σχέση με τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας: «η Ελληνική Δημοκρατία δεν θεωρεί ότι συντρέχει θέμα οποιασδήποτε παραβίασης κοινοτικών κανόνων που να δικαιολογεί τη λήψη πρόσθετων μέτρων»²⁵¹.
246. Τα κρατικά μέτρα που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης παράγουν αποτελέσματα που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και εκδηλώνονται στην αγορά προμήθειας λιγνίτη καθώς επίσης, πρωτίστως, στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Τα σχετικά μέτρα αποκατάστασης πρέπει να διασφαλίζουν την εξάλειψη των επιπτώσεων της υπό εξέταση παράβασης. Τούτο είναι δυνατό να επιτευχθεί μόνον εφόσον οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ έχουν πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο τον λιγνίτη, ούτως ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνισθούν τη ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτό το συντριπτικό επιχείρημα για τον

²⁴⁹ C-322/81, Michelin, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 32.

²⁵⁰ C-309/99, Wouters, σκέψη 95· C-475/99, Ambulanz Glöckner, σκέψη 49· συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-215/96 και C-216/96 Bagnasco, σκέψη 51· C-55/96, Job Centre, σκέψη 37· C-41/90, Höfner και Elser, σκέψη 33.

²⁵¹ Επιστολή της Ελληνικής Δημοκρατίας της 24ης Ιανουαρίου 2007, παρ. 7.2.

τερματισμό της παράβασης παραμένει ισχυρό ανεξάρτητα από οποιαδήποτε εξέλιξη τυχόν επέλθει στην εθνική πολιτική της Ελλάδας όσον αφορά το αν πρέπει ή όχι να εκχωρηθούν πρόσθετα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα λιγνίτη υπό το πρίσμα της προστασίας του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας ή της ασφάλειας της προμήθειας. Από αυτή την άποψη, η σχετική εθνική πολιτική δεν επηρεάζεται καθόλου από την παρούσα απόφαση καθώς είναι σαφές ότι η πρόσβαση στο λιγνίτη για τις ανάγκες της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας θα διατηρήσει σε κάθε περίπτωση τη σημασία της ως προς τη δυνατότητα άσκησης πραγματικού ανταγωνισμού στην αγορά χονδρικής.

247. Σύμφωνα με τη σημερινή εθνική πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης σχετικά με την εκμετάλλευση των δημόσιων κοιτασμάτων λιγνίτη στην ελληνική επικράτεια, στα αποθέματα λιγνίτη που μπορούν να τεθούν στη διάθεση ανταγωνιστών της ΔΕΗ συμπεριλαμβάνονται τόσο ήδη διαθέσιμα²⁵² εκμεταλλεύσιμα αποθέματα λιγνίτη όσο και εκμεταλλεύσιμα αποθέματα λιγνίτη που είναι δυνατό να καταστούν διαθέσιμα στο ορατό μέλλον²⁵³. Συνεπώς, τα αποθέματα λιγνίτη που μπορούν να διατεθούν σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ και τα οποία δεν εκμεταλλεύεται σήμερα η ίδια ισοδυναμούν επί του παρόντος μόνο με το 40% των συνολικών εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη²⁵⁴. Στην παρούσα φάση, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μερίδιο αυτό των συνολικών εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη μπορεί να θεωρηθεί ως το ελάχιστο μερίδιο που πρέπει να διατεθεί σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ προκειμένου να διασφαλισθεί ουσιαστικά η ικανότητα των ανταγωνιστών αυτών να ασκήσουν ανταγωνιστικές πιέσεις στη ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας²⁵⁵. Το μερίδιο αυτό των συνολικών εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη που μπορεί να διατεθεί σε ανταγωνιστές θα μπορούσε να αυξηθεί μακροπρόθεσμα σε περίπτωση που τα εναπομένοντα αποθέματα λιγνίτη, για τα οποία δεν έχουν πραγματοποιηθεί ακόμη εργασίες αναζήτησης, αποδειχθεί ότι είναι εκμεταλλεύσιμα²⁵⁶. Το ίδιο ελάχιστο ποσοστό του συνόλου των εκμεταλλεύσιμων

---

²⁵² Πρόκειται κατ' ουσία για τα κοιτάσματα της Αχλάδας και της Βεύης.

²⁵³ Πρόκειται κατ' ουσία για τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας.

²⁵⁴ Η εν λόγω αναλογία 40% δεν λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι η ΔΕΗ μπορεί να προμηθεύεται προς το παρόν λιγνίτη από το ορυχείο της Αχλάδας, του οποίου τα αποθέματα ισοδυναμούν με το 3% των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων. Συνεπώς, στην πράξη η δυνητική πρόσβαση είναι επί του παρόντος ελαφρώς κατώτερη του 40% των συνολικών εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων.

²⁵⁵ Η ισχύς από καύση λιγνίτη είναι απαραίτητη στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ για δύο λόγους. Πρώτον γιατί είναι ανάγκη το χαρτοφυλάκιο ηλεκτροπαραγωγής τους να περιλαμβάνει κάποιες μονάδες ισχύος βασικού φορτίου (βλ. σημείο 215), οποιαδήποτε δε άλλη διαθέσιμη ισχύς βασικού φορτίου είναι περιορισμένη. Δεύτερον, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν ανταγωνιστική πίεση στη ΔΕΗ σε περιόδους εκτός αιχμής (οπότε η ισχύς με καύση λιγνίτη αναμένεται να ορίσει την τιμή υπό τον όρο ότι η πίεση επί της παραγωγής με καύση λιγνίτη δεν επιβάλλει προσφυγή σε πολύ ακριβότερες μονάδες καύσης αερίου). Το μεγαλύτερο τμήμα ισχύος βασικού φορτίου καλύπτεται από καύση λιγνίτη, ενώ η υπόλοιπη κάλυψη συντελείται (εν μέρει) από υδροηλεκτρικούς σταθμούς και ΑΠΕ (βλ. πίνακα 14). Αν, λοιπόν, υποθεθεί ότι η αναλογία μεταξύ αποθεμάτων λιγνίτη και παραγωγής ισχύος με καύση λιγνίτη είναι σε μεγάλο βαθμό η ίδια σε όλους τους σταθμούς, τότε 40% των κοιτασμάτων λιγνίτη αντιπροσωπεύουν λιγότερο από 40% της παραγωγής βασικού φορτίου, τουλάχιστον όμως το ένα τρίτο της. Αυτό κρίνεται ως το ελάχιστο επιβαλλόμενο όριο άσκησης ανταγωνιστικών πιέσεων σε περιόδους εκτός αιχμής και επιτρέπει στους ανταγωνιστές να έχουν επάρκεια παραγωγής βασικού φορτίου ώστε να σχηματίσουν ισορροπημένα χαρτοφυλάκια παραγωγής.

²⁵⁶ Τα συνολικά αποθέματα τα οποία δεν εκμεταλλεύεται η ΔΕΗ ισοδυναμούν με το 52% όλων των αποθεμάτων λιγνίτη, συμπεριλαμβανομένων των αποθεμάτων της Αχλάδας, που συνιστούν το 2,4% του συνόλου των αποθεμάτων.

κοιτασμάτων που έχουν εκχωρηθεί θα πρέπει να καταστεί διαθέσιμο και στην περίπτωση που η Ελληνική Δημοκρατία αποφασίσει να μην καταστήσει διαθέσιμα πρόσθετα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα ή αποφασίσει να το πράξει σε βαθμό πιο περιορισμένο σε σχέση με αυτό που προβλέπεται σήμερα.

248. Με γνώμονα τα προεκτεθέντα δεδομένα, για να εξασφαλισθεί η εξάλειψη των επιπτώσεων της παράβασης, επιβάλλεται να θεσπισθούν οπωσδήποτε μέτρα που να διασφαλίζουν ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ θα αποκτήσουν πρόσβαση σε λιγνίτη. Είναι ευθύνη της Ελληνικής Δημοκρατίας, στο πλαίσιο του συνόλου της πολιτικής της σχετικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη στην Ελλάδα, να καθορίσει συγκεκριμένα μέτρα που θα επιτρέψουν την ενδεδειγμένη πρόσβαση στο λιγνίτη θέτοντας έτσι τέλος στην παράβαση. Η Επιτροπή μπορεί σε αυτή τη φάση να αναφέρει ενδεικτικά τα ακόλουθα παραδείγματα δυνητικών συγκεκριμένων μέτρων που θα μπορούσε να θεσπίσει η Ελληνική Δημοκρατία, είτε σωρευτικά είτε αυτοτελώς:

248.1. η Ελληνική Δημοκρατία θα μπορούσε να προβεί σε νέα εκχώρηση ορισμένων από τα δικαιώματα των οποίων απολαύει σήμερα η ΔΕΗ· στην περίπτωση αυτή και δεδομένου ότι τα κοιτάσματα συνδέονται με τις κοντινές μονάδες παραγωγής, η πρόσβαση στα κοιτάσματα θα πρέπει να συνδυαστεί με μεταβίβαση της κυριότητας ή της δικαιοχρησίας της αντίστοιχης μονάδας·

248.2.

η Ελληνική Δημοκρατία θα μπορούσε να μεθοδεύσει τη χορήγηση νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ· αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξασφαλιστεί ότι η ΔΕΗ δεν αποκτά αυτά τα δικαιώματα εκμετάλλευσης εκτός αν δεν υπάρξει άλλη αξιόπιστη προσφορά. Περαιτέρω αυτό το μέτρο θα μπορούσε να συνοδεύεται, αναφορικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, υπό το φως του άρθρου 6 της οδηγίας 2003/54/EK, από την οργάνωση δημόσιων διαδικασιών επιλογής χωρίς διακρίσεις για τη μελλοντική κατασκευή λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής που θα χρησιμοποιούν λιγνίτη από κοιτάσματα που πρόκειται να εκχωρηθούν, αποκλεισμένης όμως της ΔΕΗ..

249. Είναι επιβεβλημένο η Ελληνική Δημοκρατία να λάβει αποτελεσματικά μέτρα με στόχο την εξάλειψη των συνεπειών της παράβασης. Αξίζει να σημειωθεί ότι αν η Ελληνική Δημοκρατία αναθεωρήσει την πολιτική της ως προς το να επιτρέπει περαιτέρω δικαιώματα εκμετάλλευσης λιγνιτικών κοιτασμάτων στην Ελλάδα ώστε να λάβει υπόψη της την περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, τα μέτρα θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με αυτή την αναθεωρημένη πολιτική.

250. Τέλος, η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην ανάγκη να διασφαλισθεί η λήψη μέτρων με τα οποία να ενισχύεται άμεσα ο ανταγωνισμός στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Η Επιτροπή έχει επίγνωση του ότι, σε περίπτωση που τα μέτρα αποκατάστασης συνίστανται στην εκχώρηση νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί διαθέσιμων εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων λιγνίτη σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ, ο αντίκτυπος των υπόψη μέτρων αποκατάστασης δεν πρόκειται να εκδηλωθεί αμέσως²⁵⁷. Προκειμένου να αποτραπεί η διατήρηση των

²⁵⁷ Η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων αυτών δεν θα ξεκινήσει αμέσως, και θα απαιτηθούν αρκετά έτη για να καταστεί δυνατή η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο λιγνίτη προερχόμενο από τα συγκεκριμένα κοιτάσματα· η κατασκευή μιας νέας μονάδας απαιτεί χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών με βάση την πλέον πρόσφατη πείρα (βλ. την σημείο. 92), ενώ για την αδειοδότηση τέτοιων μονάδων απαιτείται τουλάχιστον ένα επιπλέον έτος. Παραδείγματος χάρη, για τα κοιτάσματα της

επιπτώσεων των υπό εξέταση παράνομων μέτρων επί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα και να δοθεί ένα κίνητρο για την ταχεία θέση σε εφαρμογή των αναγκαίων διορθωτικών μέτρων, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθούν μεταβατικές ρυθμίσεις. Για παράδειγμα, είναι ενδεχομένως σκόπιμο να παραχωρηθεί στους μελλοντικούς ιδιοκτήτες των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής που συναγωνίζονται τις μονάδες της ΔΕΗ πρόσβαση σε ηλεκτροπαραγωγή με καύσιμο τον λιγνίτη σε επίπεδο κόστους, μέχρι να είναι αυτοί σε θέση να ανταγωνισθούν τη ΔΕΗ με τις μονάδες που θα εκμεταλλεύονται. Σε περίπτωση που τα μέτρα που η Ελληνική Δημοκρατία θα λάβει με στόχο την αποτελεσματική εξάλειψη των συνεπειών της παράβασης πρόκειται να αποδόσουν μόνον μετά από μερικά χρόνια, τότε είναι επιβεβλημένο να θεσπίσει αποτελεσματικά μεταβατικά μέτρα

251. Η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης να ενημερώσει την Επιτροπή, σχετικά με τα μέτρα που προτίθεται να λάβει για να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση. Δεδομένου ότι τα αναγκαία μέσα αποκατάστασης ενδέχεται να συνεπάγονται τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου και την μεθόδευση, σε ορισμένες περιπτώσεις, μεταβατικών ρυθμίσεων, κρίνεται αναγκαίο να χορηγηθεί στην Ελλάδα συμπληρωματική προθεσμία για τη θέσπιση και εφαρμογή των σχετικών μέτρων. Η προθεσμία αυτή δεν πρέπει να υπερβαίνει τους οκτώ (2+6) μήνες από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης. Σε κάθε περίπτωση η Ελλάδα πρέπει να απέχει από την θέσπιση μέτρων που ενδέχεται να επιδεινώσουν την σημερινή κατάσταση πραγμάτων.
252. Αν η Ελληνική Δημοκρατία παραλείψει να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της εντός της ταχθείσας προθεσμίας, και ιδίως αν τα προβλεπόμενα και εφαρμοζόμενα μέτρα δεν αποβούν ικανοποιητικά, τότε η Επιτροπή επιφυλάσσεται ως προς τη δυνατότητα είτε να προβεί σε ενέργειες δυνάμει του άρθρου 226 της συνθήκης είτε να εκδόσει περαιτέρω απόφαση δυνάμει του άρθρου 86 της συνθήκης θεσπίζοντας ειδικά μέτρα για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παρούσας παράβασης.

Βεύης, τα δικαιώματα είναι πιθανό να χορηγηθούν στο άμεσο μέλλον, αλλά η διαδικασία αδειοδότησης για την αντίστοιχη μονάδα δεν έχει ξεκινήσει, πράγμα που σημαίνει ότι χρειάζονται οπωσδήποτε έξι έτη μέχρι να αρχίσει η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με την καύση λιγνίτη προερχόμενου από το κοίτασμα της Βεύης. Σε ό,τι αφορά τη Δράμα και την Ελασσόνα, η διαδικασία επιλογής για τη χορήγηση των σχετικών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ενδέχεται να μην ολοκληρωθεί πριν από την παρέλευση ενός ή δύο ετών από τον χρόνο έκδοσης της παρούσας απόφασης. Με βάση την παραδοχή ότι η συγκρότηση λιγνιτωρυχείων και η κατασκευή μονάδων ηλεκτροπαραγωγής πραγματοποιούνται εκ παραλλήλου, ένα τέτοιο μέτρο αποκατάστασης δεν πρόκειται να ασκήσει επίδραση στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας πριν από την πάροδο έξι ετών τουλάχιστον (στην περίπτωση της Βεύης) και δεν πρόκειται να ασκήσει αξιόλογη επίδραση στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας (στην περίπτωση της Δράμας και της Ελασσόνας) για επτά με οκτώ έτη τουλάχιστον.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το άρθρο 22 παράγραφος 1 του νομοθετικού διατάγματος 4029/1959, το άρθρο 3 παράγραφος 1 του νόμου 134/1975 και οι υπουργικές αποφάσεις των ετών 1976, 1988 και 1994 (αποφάσεις του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας που δημοσιεύθηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχος Β, ΦΕΚ 282 της 3^{ης} Μαρτίου 1976, τεύχος Β, ΦΕΚ 596 της 24^{ης} Αυγούστου 1988 και τεύχος Β, ΦΕΚ 633 της 22ας Αυγούστου 1994) αντιβαίνουν στο άρθρο 86 παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ, στο μέτρο που παρέχουν και διατηρούν σε ισχύ προνομιακά δικαιώματα υπέρ της ΔΕΗ για την εκμετάλλευση λιγνίτη στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρήσεων όσον αφορά την πρόσβαση σε πρωτογενή καύσιμα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και να παρέχεται στη ΔΕΗ η δυνατότητα να διατηρεί ή να ενισχύει τη δεσπόζουσα θέση που κατέχει στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του αποκλεισμού ή της παρεμπόδισης της εισόδου νέων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά.

Άρθρο 2

Η Ελληνική Δημοκρατία καλείται να ενημερώσει την Επιτροπή, εντός διμήνου από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, σχετικά με τα μέτρα που προτίθεται να λάβει με σκοπό τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών των κρατικών μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 1.

Τα εν λόγω μέτρα θεσπίζονται και εφαρμόζονται εντός οκτώ μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης.

Η Ελληνική Δημοκρατία απέχει από την έκδοση οποιουδήποτε μέτρου το οποίο ενδέχεται να επιδεινώσει την κατάσταση.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 5 Μαρτίου 2008.

Για την Επιτροπή

Neelie Kroes
Μέλος της Επιτροπής